

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
240 H
28

TRACTATVS
DE REDITIBVS BENEFICIORVM ECCLESIASTICORVM,

Quo docetur quibus usibus sunt impendendi, & quibus personis dandi, aut relinquendi.

Super cap. Quicquid XVI. quæst.j.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA doctore vulgo Nauarro Cathedrario in sacra sacrorũ Canonum facultate primæ functionis olim Salmanticæ, & nunc Conymbricæ iampridem rude donato.

Sermone Hispano primum editus & nunc per eundem authorem latinitate donatus.

Cum priuilegio Pontificis, & aliorum.

ROMAE,
Apud Iulium Accoltum.
M. D. LXVIII.

ERRATA.

pag.41. linea 3. lege, Cōtradicere posset. p cōtradicere.
& pag.73. linea 2. l, quatuor pro quarto
pag. 82. linea 9. l, addendo alios quingentos pro addito alios quingenteos.
pag. 86. linea 16. l. Carpentaria, pro Capentaria.
& pag. 109. linea 17. l. De pretio. ff. &c.
& pag. 112. linea 12. l. Adductum pro adducta.
& eadē pag. linea. 16. l. ex eo pro ex ea.
& pag. 123. linea 1. l, ad sexcentas donationes.
& eadē pag. linea. 17. l. Adeo quidem constat;
& pag. 179. linea 4. l. eadem causa. & q. 8.
eadem pag. linea 6. dele c. 1.
& pag. 209. linea 21. l. exercendam pro exercedendam.
& pag. 219. linea 2. l. eo prouiso pro eo prouisio
& pag. 218. linea 5. l. continetur pro connetur.
& pag. 229. linea 10. l. lupanaris pro lupinaris.
pag. 231. linea 21. l. quorundam pro quorunam.
pag. 25. linea 12. l. præstare pro prestari.

PIVS PAPA V.

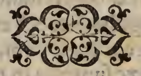
MOTV proprio &c. Cum sicut accepimus, Dilectus filius Martinus ab Azpilcueta Doctor, uulgo Nauarrus, nobis nuper exponi fecerit, se propria impensa imprimere uelle opus, quod ipse confecit, & cuius de reditibus ecclesiasticis in cap. ultimum decimasexta quæstione prima titulus est, dubitetq; ne huiusmodi opus postmodũ ab alijs sine eius licentia imprimatur, quod in maximum suum præiudicium tenderet: Nos propterea eius indemnitati consulere uolentes, Motu proprio simili & certa scientia, eidem Martino ab Azpilcueta ne prædictum opus hactenus non impressum & per ipsum à Mag. Sacri Palatij approbatum, imprimendum, per decem annos post eius operis impressionem à quocunque, sine ipsius licentia imprimi, aut ab ipsis uel alijs uendi, seu in eorum Apothecis uel alias uenale prærterquàm à dicto Martino ab Azpilcueta impressum uel imprimendum teneri poßit, concedimus & indulgemus, Inhibentes omnibus & singulis Christi fidelibus tam in Italia quàm extra Italiã existentibus, præsertim Bibliopolis & librorũ Impressoribus, sub excõmunicationis latæ sentẽtiæ, in terris uero Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate uel immediate subiectis, etiam quingentorum ducatorum auri Cameræ Apostolicæ applicandorum, & insuper amißionis librorum pœnis, toties ipso facto & absq; alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fue-

rit ne intra decenniũ, ab impreßione dicti operis com putandum, dictum opus hactenus non impressum, & per ipsum Martinum ab Azpilcueta imprimendum, sine ipsius Martini expressa licentia (dicto Decennio durante) Imprimere, seu ab ipsis uel ab alijs præterquàm à dicto Martino impressum & imprimendum uendere, seu uenale habere uel proponere, uel ut supra habere audeant. Mandantes uniuersis uenerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, eorumq; uicarijs, seu officialibus in spiritualibus generalibus, & in statu temporali Sanctæ Romanæ Ecclesiæ etiam Legatis, & Vicelegatis sedis Apostolicæ, ac ipsius Status Gubernatoribus, ut quoties pro ipsius Martini parte fuerint requisiti, uel eorum aliquis fuerit requisitus, eidem Martino efficacis defensionis præsidio assistentes, præmissa ad omnem dicti Martini requisitionem contra inobedientes & rebelles per censuras ecclesiasticas etiam sepius aggrauando & per alia iuris remedia auctoritate Apostolica exequantur, Inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, Et insuper quia difficile admodum esset præsentem Motũ proprium ad quemlibet locum deferri, uolumus & Apostolica auctoritate decernimus ipsius transumptis uel exemplis, etiam in singulis libris impressis, plenam & eandem prorsus fidem ubique tam in iudicio quàm extra haberi, quæ præsenti originali haberetur, & sic per quoscunque iudices, tam ordinarios, quàm delegatos, tam in Curia & Italia, quàm extra Italiam iudicari mandamus, nulla ignorantiæ pretensione admissa.

Fiat motu proprio M

OPT. MAX. PIENTISSIMOQ.
PIO V. D. N. S.

Martinus ab Azpilcueta doctor Nauarrus, in ista eius mira sanctitate perseuerantiam.

VNC libellum Beatissime pater, patrio sermone, quo utilior esset orbi cui scribebatur, composuimus, eumque, omnium quos terra colit, opt. & max. sæcularium Monarchæ, ac Regi catholicissimo anno proxime elapso dedicauimus. Qui cum sui lectione, plerisq; omnibus eruditis & pijs, se rem, totius orbis Christiani clero, utilem & necessariã persuasisset, effecit: quo multi me, ut eum latinitate donarem, rogassent, id quod eo libentius feci quòd iam animum ueniẽdi ad Vrbem cõcipiebam, & xeniũ aliquod

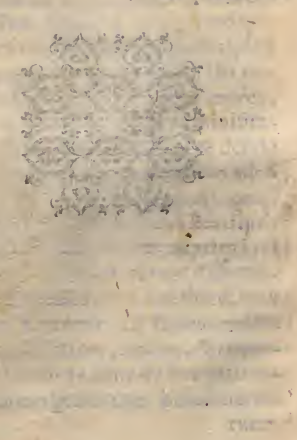
de

de hac nostra, quæ paupertima est penu litteraria, uestræ sāctissimæ sanctitati offerre desiderabam: & non erat in præsentia ullū aliud, de aliquot potioribus, quæ ob inopiā otii sub litturis habeo, ab eis exsertū & manu ultima dolatum. Quare agnoscens authoris & operis humilitatē, obscuritatē, & indignitatē: et S. Vestræ. Sublimitatē, splendorem & gloriam, non tantum eam, qua isthæc suprema in terris monarchia, omnes eam assequētes illustrat, sed etiam illam, qua eandem uicissim ista uestræ Beatitudinis noua uita, noui mores, nouissima & admiranda eius administratio, tandiu & tot ætatibus inuisa & desiderata, huicq; nostro sæculo turbulēto adeo necessaria, ornāt. Id quale quale est, quasi farre litaturus quam humilime Beatitudini uestræ gloriosśimæ offero, tāquàm summo redituum ecclesiasticorum dispensatori: conscius multa in eo contineri, quæ cum uestræ S. ardenti ad inueniendam in omnibus ueritatem, amore, & emunctiśsimo ad iudicandum de inuentis iudicio, & animo genuinum beneficiario-

a 2 rum

rum ſplendorem, eccleſiæ ſuæ reſtituendi cupientiſsimo, conueniunt. Nec diſplicebunt beneficiariis, qui ea omnia perpenderint. Quoniam licèt per ea, uiæ aliquot tortuoſæ diſponēdi de reditibus ſuis obſtruantur, aperiuntur tamen aliæ multæ directæ id faciendi, nullibi tam late, nec in tantum eorum fauorem probatæ ac explicatæ.

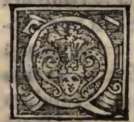

TRACTATVS

DE REDITIBVS BENEFICIORVM ECCLESIASTICORVM,

Quo docetur quibus usibus sunt impendendi, & quibus personis dandi, aut relinquendi.

Super cap. Quicquid. XVI. q. j. Cuius uerba sunt hæc.

VONIAM quicquid habēt clerici pauperum est,& domus illorum omnibus debent esse communes,susceptioni peregrinorum & hospitum inuigilare debēt, maxime curandum est illis, ut de decimis, & oblationibus,cœnobiis & xenodochiis qualem uoluerint, & potuerint sustentationem impendant.

Aduertendum in primis, quòd licet prin-

 cipium

cipium huius capituli, in quod comminiscimur, Gratianus tribuat Hieronymo ad Damasum, in nulla tamen epistolarum illius ad Damasum scriptarum inuenitur, nec in ea quam scripsit ad Nepotianum, licet aliquibus id uisum fuerit, eo, ut nobis uidetur, quòd pagina penultima hæc dicat. Ecclesiam fraudare sacrilegiũ est, accepisse quod pauperibus erogandum sit, & esurientibus plurimis uel cautum esse uelle, uel timidum, aut, quod apertissimi sceleris est aliquid inde subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat. Sed illa & contenta in hoc cap. non sunt eadem. At bona ecclesiastica esse pauperum habet glossa Hieronymi super illud Esaiæ 3. Rapina pauperum in domo uestra, secundum Thomã 2. Sec. q. 185. ar. 7. arg. 2. qui tamẽ non ponit ea uerba licet eorum sententia inde colligatur. Idem item Thom. in eod. ar. arg. 3. ait, beatum Hieronymum ad Damasum Papam sic scribere. Clericos illos conuenit stipendiis ecclesiæ sustentari, quibus parentum & propin-

quorum bona non suffragantur. qui autem bonis parentum, & opibus proprijs sustentari possunt, si quod pauperum est arripiunt, sacrilegium committunt, & incurrunt. Attamen in nulla epistolarum Hieronymi ad Damasum ea uerba inueniuntur. Quamuis in .§. fin. huius cap. et in cap. clericos .1.q.2. inueniātur tributa Hieronymo a Gratiano. Innocentius etiam Papa tertius determinat unam quæstionem in cap. cum Apostolica de his, quæ fiunt a prælatis sine consensu capituli, aiens Hieronymum scribere ad Damasum in hæc uerba: si aliquando fuerint a laicis male detenta, quæ diuini iuris esse noscuntur, & in usus transierint monachorum, episcopo loci præbente consensum, constabūt eis omnia perpetua firmitate subnixa. Quæ tamen uerba in nulla epistolarum Hieronymi ad Damasum inuenias, licet ea posuerit Gratianus in hoc cap. §. 1. Quare opportet dicere Innocentium, & Thomam cum alia magna turba doctorum authoritate Gratiani fuisse quoad præ-

dicta tria deceptos, uel certe deesse in epistolis Hieronymi, quæ nunc extant, aliquã maximi ponderis epistolam. Vt cumque tamẽ res habeat satis est nobis ad comminiscendum in hoc capitulum, quod multis sæculis iam inde a Gratiano ab omnibus canonum peritis sit pro authentico habitum iuxta ea, quæ scripsit post alios Card. Alexand. in rub. & tit. j. huius celeberrimi libri col. j.

SVMMARIVM.

Bona clericorum, bona sunt pauperum n. 1.
Liberalitas Christiana erga pauperes maxima omnium totius mundi nationum n. 2.
Corona clericorũ, & monachorũ quid significat. n. 2.
Author quadraginta quinque annis disputauit; & determinauit hoc n. 3.
S. Thomas sapientiæ, & sanctitatis pelagus dux authoris n. 4.
Clerici tria genera bonorum habent .s. patrimonialia, ecclesiastica, & quasi patrimonialia n. 5. *& quantum differant n.* 6.
Bona quasi patrimonialia iudicantur, ut patrimonialia, & non ecclesiastica n. 7. *quia non habent id onus quod ecclesiastica n.* 8.

Deinde

Deinde notandum bona clericorum esse
1 bona pauperum. Cõcordat idem Hiero nymus supra relatus,& citatus a Thoma ubi supra super Esayam cap. 3. & Augustinus in cap. Quod autem 23.q. 7. ibi. Non sunt illa nostra,sed pauperum, quorum procurationem quodam modo gerimus. & Ambrosius in cap. conuenior. ead. caus.q. 8. ibi. Quamquam omnia quæ in ea sunt, sint pauperum. idem Augustinus in cap. fin. 12.q. 1. & Clemens ante illos lib. 2. cap. 29. & 39. de constit. Appost. At alia ratione dicuntur clericorum,& alia pauperum,& alia Dei & domini nostri IESV CHRISTI,ut dicetur infra q. 1. n. 19.

Ad declarandum autem hoc capitulum cũ annotatione prædicta, & nonnulla loca nostri Manualis confessorum, & penitentium, & ad satisfaciendum multis alijs extra contenta in illo quæsitis, in gloriã item misericordiæ, liberalitatisque Christianæ omnes alias mundi nationũ erga diuinum cultum, & pauperes excellen-

tis, simul & ad augendum amorem diuinum, desideriumq; cælestium et æternalium, diminuendumque proprium, terrenorumque atque transitoriorum in animis nostris, qui ad significandum nos id procurare coronas capitibus, alij aliis maiores gestamus. cap. Duo sunt genera 12. q. 1. et glos. solennis clem. 2. de uita et honestate cleric. uerb. Tonsuram, profundius quam unquam tractabimus hoc elogium clarissimi, san ctissimique doctoris. Hieronymi; per tres quæstiones, quas frequenter, tum in cathedra, tum extra illam in uariis uariorum regnorum academiis. Primum Tholosæ, ac Caturci in Galiis, dein-
3 de Salmanticæ, ac Conimbricæ in Hispaniis, & aliis etiam locis disputauimus, et determinauimus quadraginta quinque annis; a quibus interpretati sumus canones sacro sanctæ Ecclesiæ Romanæ, cuius censuræ quicquid dicetur subiicimus supplicantes gloriosissimæ uirgini matri, ut nobis inpetret lucem & gratiã a filio suo theoanthropo rerum-

que

que ecclesiasticarum proprio domino, quo intelligamus, et faciamus de illis id quod eius diuina, et humana uoluntas requirit, et per suam sanctam ecclesiam ordinauit. perque præfatum Hieronymum doctorem sanctissimum, cui nos comendamus in hoc capitulo significauit. Amen.

QVAESTIO. I.

An mortaliter peccent beneficiarii ecclesiastici superflue, aut prophane reditus suorum beneficiorum impendentes?

QVAESTIO. II.

An non tantum peccent, sed etiam ad restituendum eos sint obligati?

QVAESTIO. III.

An possint de illis testari?

AD primam per quatuor dicta respondebimus: Primum sit desumptum ex illo
4 magnio sapientiæ, sanctitatisque pelago Thoma Aquinate. quolib. 6. ar. 12. & 2. Sec. q. 185. ar. 4. nro cũ primis duce, atq; patrono .s. quod bona ecclesiastica sunt duplicis generis: Quædam principaliter applicata ecclesiæ ministris, et minus principaliter pauperibus, qualia sunt maior pars eorũ alia ecõtrario principaliter deputata pauperibus, operibusque piis, et secundario ministris, qualia sunt bona hospitalium, et fabricarum ecclesiarum. de quibus clem. Quia contigit. §. ut autem de relig. dom. innouata in concil. Trid. sess. 7. cap. 19. et sess. 25. cap. 8. de reform. quæ in titulos beneficiarios non conferuntur. Nam cum in titulos beneficiarios eriguntur fiunt de genere primorum arg. glos. receptæ clem. per litteras de præb. uerb. prouideri. Huic autem doctrinæ Thomæ addimus quod horum omnium bonorum alia sunt immobilia, et mobilia quæsita beneficiis, et hospitalibus antequam beneficiariis

& ministris conferantur. De quibus to
us titulus de rebus eccle. non alien. &
2.q.2.& l. lex quæ tutores. C. de admi
nis. tutor. alia sunt reditus illorum an-
nui. de quibus c. Vestra de locat. & c.
Quoniam ne præl. uic. Addimus item
quod beneficiarii tria genera bonorum
possunt habere, puta patrimonialia, qua
lia sunt quæ per successionem, aut per
suam industriam, & alias artes, aut per
donationes, & alios contractus, eo mo-
do quo laici sibi quærũt. iuxta cap. Epi-
scopus 12. q.1. cap. Cum dilectus de iure
pat. cap. Quia nos de testam. & cap.1.&
c. Fixum 12. q.5. & cap. Manifesta, &
cap. sint manifeste 12. q.1. alia ecclesiasti-
ca, puta ea quæ de bonis suorum benefi
ciorum lucrantur, quales sunt reditus
annui, qui quotannis possunt locari, &
uendi. de quibus in d. cap. Vestra. & d.
cap. Quoniam ne præl. uic. Alia quasi pa
trimonialia, puta ea, quæ lucrifaciunt
missando, & agendo capellanos, uica-
rios temporarios, prædicatores, confes-
sarios, aut alios spirituales actus exercen
do.

do.de quibus Innoc.& Host.in d.c.Quia nos & Panor. in cap. Cum in officiis de testam. & uterque Card. in summa 12. q. 5. & Perus. in rub. de testam. col.30.
Secundum dictum sit inter omnes, nemi-
6 ne discrepante conuenire, non esse quæstioni nostræ locum in reditibus bonorum patrimonialium clericorũ, eo quod certum est, eos posse disponere de illis, perinde, ac laici de suis. cap. Episcopi 12. q.1.& cap.Quia nos de testam.ca.Fixum 12. q.5. non est item locus ei in bonis immobilibus, neque mobilibus, quæ inuenimus quæsita, & applicata nostris beneficiis, quãdo ea nobis conferuntur. Quoniam palam est nos peccare mortaliter obligarique ad restituendum si ea ita impenderimus. cap. Sine exceptione 12. q. 2,& per totam quæst. & per totum titul. de rebus eccles. non est item ei locus in reditibus bonorum deputatorum principaliter in hospitalia, & alia opera pia d.cle. Quia contingit de relig. dom. renouata per concil. Trid. ubi supra. nisi per statuta fundationis, aut erectionis
eorum

rorum deberent in titulos beneficiarios conferri, quod dicimus propter præfatam glos. clem. Per litteras de præb. in uerb. Prouideri, quoniam patam est, eum qui de huiusmodi redditibus notabilem quantitatem in usus siue bonos, siue malos alios ab his in quos deputata fuerunt, impendit peccare; obligatumq; esse iuxta sententiam omnium doctorum ad restituendum per d. clem. Quia contingit.§. Vt autem de relig. dom. & manifestius in concil. Trid. sess. 25. c. 8. de reform. & facit l. 1. & l. legatum .ff. de administ. rer. ad ciuit. pert. Dubium autem est, an sit ei locus in bonis quasi patrimonialibus, quia Innocentius in cap. quia nos de testam. & in cap. quoniam ne præl. uic. ea exæquat redditibus ecclesiasticis, qui redeunt ex bonis beneficiorum, eo quod respectu dignitatis clericalis, & non personæ quæruntur. Nobis tamen iustius uidetur æquare illa bonis patrimonialibus, quæ frequentior est sententia. quā tenet Cy. in auth. licentiam. C. de episcopis & cler.
Pan.

Pan.in cap.Cũ esses n.26.& in cap.Cum in officiis de testam. quem sequitur uterque Card.in summa xii. q.5. & Perus in rub. de testam. col. 31. Primo quidem quia illa conferuntur eis ex bonis temporalibus, uel spiritualibus, uti merces laborum; & operum personalium eorũ, aut ut compensatio eorum, quæ alia uia sibi quærere possunt. Innoc.in cap.Quoniam ne præl.uic.suas.& quia conferuntur sine onere ullo expresso neque tacito distribuendi superflua pauperibus; quod onus bona beneficiorum habent, ut infra dicetur.

Quin etiã credimus hoc ipsum esse dicendũ de illis quæ quæruntur per eos actus, in quos eos sua beneficia obligant. quale est illud quod curio se curatus administrando sacramenta suis parrochianis lucrifacit. quale item id quod quærit beneficiarius cuiuspiam loci ex eo quod aliquis reliquit in missas, aut treintenarios (ut uulgus uocat) beneficiario illius loci, quanuis eius personam minime nosset. licet Archiepiscopus Panormitanus contra

contra senserit, in cap. Cū in officiis n.8. de testa. & duo Cardinales id expresse probarint, uidelicet Card. S. Xisti, & Alexand. in summa xii. q.5. sed non iuste: quoniam non lucrifaciunt eos de bonis suorum beneficiorum; quibus inest onus supradictum dandi ea, quæ supersunt pauperibus, de quo infra late dicetur. Eius denique conditionis erit omne id, quod beneficiarii suo labore, personalique opera lucrãtur ex aliis quàm de suorum beneficiorum bonis ut affirmauit Barbatius in q.3. pri. par. de præstan. Card. col. pen. ea ratione quod id in stipendium laboris eorum datur. Quæ tamen ratio parum firma est, eo quod etiam omnes alii reditus ob eam causam eis tribuuntur. Beneficium enim datur propter officium cap. fin. de rescript. lib. 6. & reditus eius sunt stipendium glos. l. stipendia. C. de exe. rei. iud. & tex. in cap. si officia 59. d. & cap. Quid proderit 61. d. Ratio uero firma est quia id tribuitur eis sine onere ullo expresso, aut tacito dãdi superflua pauperibus, quod

tamen habent omnia beneficiorum bona ut infra probabitur ead. q. num. 17. & seq. Est igitur huic quæstioni locus in reditibus & fructibus bonorum, & iurium quæ iam sunt quæsita beneficiis, quādo ea beneficiariis conferūtur, & sunt applicata principaliter ad eorum sustentationem, & minus principaliter ad pauperum subuentionem. Hactenus de dicto secundo.

SVMMARIA.

Beneficiario non licet impendere reditus sui beneficij nisi in honestam suam & pauperum sustentatione nu. 9. Quanuis primogenia siue maioratus habentibus id liceat, cuius differentiæ rationem reddere nequieunt qui &c. nu. 10. Reddit autem author nu. 11.

Leges decalogi omnes sunt naturales. nu. 12.

Furtum est uti re aliena in usum, in quem nult dominus. nu. 12.

Beneficiarij suos reditus prophane insumentes re aliena contra uolantatem domini utuntur. n. 13.

Leges naturales etiam summos Pontifices, & Reges obligant. nu. 14.

Lex in septimo & decimo precepto decalogi conten

ta est lex naturalis & iustitiæ, Quia immediate ponit ordinem dati & accepti exterioris nu. 15. Et quare lex charitatis & misericordiæ non est talis nu. 16.

TErtium dictum sit, quòd fere omnes sequuntur Innocentium, in c. In deco rum de ætat. & qualit. quod prius sen- it glossa. c. Res. 12. q. 1. & pulchre resol- iit Card. cons. 110. quatenus ait, non pos e beneficiarium iuste impendere redi- us sui beneficii, nisi in suos, suorumq; iecessarios usus, & in remunerationem e se bene meritorum, & in pauperum limoniam, intelligendo tamen per pau eres, non solum eos, sed etiam alia ope a pia. ut intelligit Thom. ij. Sec. q. 185. r. 7. in corp. q. & ad 2. & in quolib. 6. ar. z. & probatur in c. De reditibus, & c. Quatuor. 12. q. 1. ut itelligitur quoad hoc ropositum, iuxta ea qua dicentur infra ad. q. nu. 60. & 61. Cui consequens est eccare mortaliter eum, qui in alia in immit. id quod hoc cap. significat, & la probatur infra nu. 17. Quia multa san- æ matris ecclesiæ decreta trāsgreditur.

Quanquā

Quanquam autẽ fere omnes sint in hac conclusione, quia uident eam ab ecclesia decretam. Nemo tamen reddit rationem, quæ sit sufficiens, ob quam eam ita decreuerit. Et quidem illi qui affirmant clericos esse tam integros dominos redituum beneficiorum suorũ, quàm sint laici primogeniorum suorum, siue maioratuum, non possunt reddere aliquam, quæ satis fundet eam, neque alteram, quæ illam consequitur. Nempe quòd quãuis laici maioratus habentes, ut plurimum non peccent mortaliter reditus eorum prodigendo, clerici tamen sic idem faciendo de suarum ecclesiarum & beneficiorũ reditibus. Quando quidem eos confiteri opportet, neutros esse absolutos dominos bonorum, & iurium e quibus illi redeunt, & utrosque esse dominos absolutos eorundem redituum. Quod credo fuit in causa, quare doctissimus idemque circunspectissimus D. Dominicus sotus. lib.10.q.4.ar.3. de iust. & iur. magna ordinis dominicani gloria, tam obscure hac in re loquitur. Nos au-

tem

em eam & uerbo & ſcripto ante trigin-
a plus minus annos Salmanticæ reddi-
dimus in cap.Relatum 2.de teſtam.& po
tea Conimbricæ ampliauimus in cōmē
o.c.i.& c.cū ſecundū de præb. quod per
ēporis penuriam, & nimiam occupatio
num copiam nōdum eſt typis excuſſum.
Ex qua ratione tota huius materiæ decla
ratio pendet.ratio igitur radicans & fun
dans prædictæ eccleſiæ illa eſt .ſ. quod
per leges iuſtitiæ naturales & diuinas id
eſt prohibitum. Omnia enim deceni de
calogi præcepta ſunt leges naturales iu-
xta doctrinam Thomæ receptam 2. Sec.
q.122. ar. ſecundo, & in 3. d. 37.q.2.ar.
quarto ubi communis id tenet, præſer-
tim Maior q.2. nec ſcotus in effectu quo
ad hoc propoſitum diſſentit. Et per con
ſequutionem ſeptimum de non furan-
do,de quo exod. xx. & gloſ.in cap.Quid
in omnibus xxxii. q. 7. & decimum de
non concupiſcendo rem alienam erunt
tales, iuxta l.i. ff. de furt. At beneficia-
rius, qui contra prædicta facit, præfata
duo præcepta infringit.cap. Pœnale 14.

q.5. Quod quinque fundamentis probatur.

Primum quidem, quod non solum ea in-
12 fringit is qui clare furatur, aut rapit, sed
etiam is qui re aliena cõtra uoluntatem
domini utitur.§. Placuit instit. de oblig.
quæ ex delictis. At is qui reditus bene
ficii sui contra prædictum ecclesiæ decre
tum impendit, utitur bonis ecclesiasti-
cis contra uoluntatem domini illorum,
qui illa dederunt,& domini nostri IESV
CHRISTI, & eius ecclesiæ, quæ illa
recepit, & tenet. Nam in quarto dicto
in sequenti,a n.17.huius met q.mox cla-
re monstrabitur,uoluntatem eorum qui
ecclesiæ bona (quæ habet) dederunt, &
præfati domini nostri fuisse supra dictã.
s. ut ministri suos reditus solum insu-
mant in suam, quæ honesta sit, susten
tationem, & remunerationem, quæ iu-
sta sit suorum familiarium, & aliorum
de se bene meritorum, & in pauperum
subuentionem. Et ita is,qui eos in alia
insummit,his duobus præceptis contra-
uenit.l. i. & .l. legatum .ff. de admi. rer.

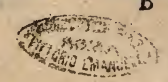
ad.ciuit.

d ciuit. pert. & affirmant laud. & Card.
.2 .i clem. Quia cōtingit de relig.dom.
undo quod etiam transgreditur hæc
uo præcepta, & leges naturales is, qui
e in aliū usum accepta, utitur in alium,
cut qui mulam in salmāticam commo
atam ducit Burgos .§. placuit de oblig.
uæ ex delict. At beneficiarii, qui præ-
icto ecclesiæ decreto contraueniunt
oc faciunt. Quandoquidem reditibus
n alium usum datis, in alium longe di
ersum utuntur.
tio idem probatur eo quod etiā infrin
git præfata duo præcepta is qui suos con
ractus non seruat, etiam si Papa sit, im
perator aut rex. cap. i. de probat. qui li
cet ad seruandum suas leges humanas
cogi nequeant. l. Digna uox. C. de leg.
& cap. Proposuit de conceff. præb. Sunt
tamen obligati ad seruandos contractus
cum eis initos uirtute præfati præcepti,
quod est lex naturalis. At inter ecclesiā,
& populum Christianum, qui ei tanta
bona contulit, fuit ut mox probabitur
contractus saltem tacitus, qui tantum

ualet quantum expressus .l. labeo, & .l. item quia.ff. de pact. ut ministri eius id, quod super est eis accepta sua, quæ honesta sit, substentatione tribuerent pauperibus. Cui consequens est necessarium esse ut eis, & non aliis tribuantur.

Quarto probatur, quia etiam dicta duo præcepta transgreditur, qui contra uoluntatem domini sui detinet alienum in. cap. Sæpe de restit. spoliat. Tho. 2. Sec. q. lxii. ar. fin. & diximus in Manuali cap. 17. n. 54. Et per consequutionem, qui quod debet non soluit ei cui debet, & qui se non exonerat iniuncto ei onere, quando, & quomodo tenetur. Quoniam in effectu est alienum accipere aut retinere. d. cap. sæpe, & Thom. in d. ar. fin. & probat totus titulus .ff. de condit. & demonst. & l. i. C. de donat. quæ sub modo. Cui consequens est eum infringere prædicta præcepta, & leges naturales, qui præfata superflua detinet, aut non tribuit pauperibus, aut donat diuitibus, ratione cognationis, amicitiæ, uanitatis, aut uitii. Quandoquidem ea, quibus colliguntur collata

collata sunt ei cum onere dandi paupe
ribus superflua. Sed
into idem mõstratur eo quod prædicta
luo præcepta septimum, & decimum
ına cum quatuor fundamẽtis prædictis;
quæ ex illis deducuntur sunt leges iusti
iæ; Quia omnia præcepta decalogi sunt
ales, ut affirmat. S. Thom. 2. Sec. q. 122.
ır. primo receptus ab aliis. eædemque
unt leges diuinæ naturales secundum
:um receptum. 1. Sæc. q. 100. ar. i. ne-
que abs re. Quia leges immediate ponen
es ordinem inter datum, & acceptum
unt leges iustitiæ. Ob quod dicit idem
Thom. 2. Sec. q. 122. ar. 1. omnes decalo
gi leges esse tales. Dixi autem in media
e, quoniam ad hoc quod sit lex iusti-
iæ non sufficit ut eum mediate ponat.
Si quidem sunt leges aliquot charitatis
ε misericordiæ, quæ etiam ponunt or-
linem, quod unus det alteri. Nam per
tas tenemur egentibus extreme opitula
ri de superfluis naturæ. c. Pasce 86. d. &
tiam constitutis ingrandi necessitate
de superfluo statui. c. Sicut hi. 47. d. Tho.

2. Sec. q. 32. ar. 2. ut diximus in Manua li c. 24. n. 3. & 11. Sed quia id mediate faciunt obligando prius ad amandum uel miserendum quam ad dandum non sunt leges iustitiæ, ut subtiliter tetigit idem Thom. receptus. 2. Sec. q. 122. ar. 1. ad. 1. Et in confesso est iniustitiã esse peccatum mortale. Thom. receptus 2. Sec. q. 59. ar. 4

SVMMARIA.

Beneficiarij non sunt domini directi neque utiles bonorum Ecclesiasticorum n. 17. Quæ dicuntur patrimonium CHRISTI, *& quare nu. 18. & cur dicuntur bona clericorum, & cur pauperum. Et quod sunt sacra neque possunt alienari n. 19*

Beneficiarij sunt procuratores & dispensatores bonorum Ecclesiasticorum maiores quam usuarij, & minores quàm usufructuarij n. 20: etiam quo ad reditus eorum n. 26.

Papa non est dominus bonorum Ecclesiasticorum, quia solus Deus & dominus noster IESVS CHRISTVS *est dominus eorum. n. 21.*

Bona Ecclesiastica largita fuerunt cum onere tribuendi superflua pauperibus n. 22.

Decimas

QVartum principale dictum sit per multas rationes affirmari posse, quod prædicta bona, super quibus fundata sunt sacerdotia seu beneficia, quæ habemus donata sunt Ecclesiæ

cum eo modo & onere expresso aut taci to, ut ea quæ ministris eius sustẽtatis honeste, superfuerint, insumãtur in paupe-
18 res. Prima earũ sit quod beneficiarii non sunt domini directi neque utiles bonorum ecclesiasticorum secundum omnes, quia id non pauci sacri canones dictant. cap. Quod autẽ 23.q.7. ibi non sunt nostra, sed pauperum, quorum procurationẽ gerimus. cap. Cõuenior. ead. caus. q.8. & cap. pen. & fin. 12.q.j. & cap. Edoceri de rescript. & cap. 2. de Donat. & alii multi & Clemens ante illos lib. 2. cap. 29 & 39. de Constit. Appost. Tum quod dicuntur patrimonium domini nostri IESV CHRISTI non quidem eo quod alia omnia non sint eius. Quia domini est terra & plenitudo eius psal. 23. sed quia nemo alius est dominus eorum. Et ideo in nullius bonis dicũtur. §. Nullius instit. de rerum diuis. Tum quod singulariter ait Innocentius frequentius receptus, in cap. Cum super de causa poss. & propr. uerum omnium bonorum ecclesiasticorum dominium esse penes eum

solum.

solum. Quod efficaciter probat Panor. relatis aliis opinionibus in cap. Cum esses de testam. num. 29. & aliis locis citatis per Dec. in ca. Constitutus de rescrip. num. 5. ubi pulchre illius dicta componit. Et iura, quæ habent illa esse prælatorum, aut beneficiariorum, intelligenda sunt quoad gubernationem uel administrationem. Et ea, quæ habent illa esse pauperum, intelligenda sunt quoad eorum sustentationem. Itaque dominus est IESVS CHRISTVS, gubernator autem instar procuratoris & tutoris cum facultate se de illis alendi beneficiarius; pauperes uerò, tanquam quibus eorum reditus deductis oneribus debentur. Et ob hoc dicuntur sacra quartæ speciei rerum sacrarum, secundum Thom. 2. Sec. q. 99. ar. 3. & ideo dicuntur esse nullius. §. Sacræ instit. de rer. diuis. l. inter stipulantem. §. Sacram. de uerb. oblig. Et qui ea furatur aut rapit dicitur sacrilegus cap. Prædia 12. q. 2. neq; illius prælatus ea potest alienare tanquã eorum dominus cap. Sine exceptione 12. q. 2.

12.q.2 ca. Nulli de rebus eccl. non alien. Quanuis id possit tanquam procurator & administrator cum causa & solemnita
20 te iusta. Tum quia genuinus sacris canonibus mos est uocare nos procuratores & dispensatores. cap. Quod autem 23. q.7. cum aliis supra citatis licet aliquot authores nos uocent usuarios, & aliquot usufructuarios, sed non recte, ut tangit glos. singul. ubi late Pan. & An. sic. in c. fin. de pecul. cle. eo quod maior est nobis facultas, quam usuariis, qui ex re in qua usum habent, nihil capere possunt præterquam in solum usum quotidianum instit. de usu & habit. in princip. Et minor quam usufructuariis. Quoniam illi possunt donare & relinquere in uita & morte licite suos fructus cuicunque uoluerint. Instit. de usufru. in princip. & melius instit. de usu & habi. §. j. sine ullo paupertatis aut pietatis intuitu ob solam amicitiam, cognationem, aut liberalitatem, nos uero minime. Quod palam declarat post alios
21 concil. Trid. sess. 25. cap. i. de reformat.

 Quinimo

Quinimo Caietanus expressit 2. Sæc. q.43. ar. 8. pro quo, textus optimus in cap. Non liceat Papæ 12. q. 2. per quod idem ibi sensit Arch. & Dec. in cap. Episcopus col. 2. de præb. imo etiam Panor. & Dec. in d. cap. Constitutus expressit inquam Caiet. Papam non esse illorum dominum, simul inferens ex eo quandam grauem conclusionem, quæ apud eum uideri potest. Subditque paria esse effectu dicere, illa esse Dei, uel IESV CHRISTI, uel ecclesiæ. Cum ergo hæc omnia sic se habeant, quis audeat dicere non esse pauperibus plus iuris in eorum reditibus, quam in secularium bonorum? Quis dicet ego sum tam liber ecclesiæ redituum dominus quam dux redituum sui ducatus? Quis affirmet IESVM CHRISTVM, qui eorum unicus dominus est, adeo esse cura uacuum in prouidendo pauperibus, nūc quoando est ditissimus & regnat immortalis, quam plenus erat, quando uitam uiuebat mortalem, & non habebat ubi caput reclinaret? Quis dicet maiestatem

eius diuinam, qui omnibus dixit Luc. 2. quod super est date pauperibus, non nelle ut sua propria bona habeant proprium eos alendi onus? At ne quimus dicere illis esse aliud nisi prædictum, ergo habent illud.

Secunda ratio est, quod illa propria bona,
22 quæ post ascensionē domini donata fuerunt Apostolis in hunc finem, & cum hoc onere data fuerunt, & in hunc usum impensa, ut per Apostolorum acta constat. Actor. cap. 1. & 2.

Tertia ratio quod beatus Clemens Papa simul & martyr, discipulusque beati Petri in lib. 2. cap. 29. de constit. Appost. expresse ait: Decimas & primitias in hoc fuisse datas ecclesiæ in hæc uerba. Homo Dei, s. episcopus, quæ ex decimis & primitiis secundum mandatum dei dantur recte dispenset orphanis, uiduis, afflictis, & peregrinis egentibus, ut qui habet Deum harum rerum rationem reposcentem. Et paulo post, omnibus egentibus cum iustitia tribuentes (pondera hoc uerbum iustitia, quo significatur,

hoc præceptum esse iustitiæ non misericordiæ,) ipsisque his utentes, sed non abutentes, comedentes de his, sed non soli uorantes, egenisque impertientes. Et in lib.8.cap.39. per hæc uerba; Etiam præcipio decimas offerri ad uictum reliquorum clericorum, uirginum, ac uiduarum, & his qui sunt paupertate oppressi. Et lib.2.cap.39. per hæc uerba. Dabis iusta sua, te enim dare opportet illum uero distribuere tanquam œconomum, & dispensatorem rerum ecclesiasticarum. Pondera uerbum œconomũ & dispensatorem.

Quarta ratio quod beatus Augustinus, in 23 cap. Decimæ 16. q. i. ibi Decimæ sunt tributa animarum egentium, & ibi rem a domino pauperibus delegatam, & ita quod pauperes &c. appellat decimas, egentium tributa, partemque pauperibus destinatam, præsuponendo multos eorum posse fame mori, eo quod qui decimas debet, eas non soluit, quorum neutrum esset uerum, si decimis non esset annexum onus, ut ea quæ beneficiariis su

per

perſuerint diſtribuantur pauperibus.
Quinta ratio quod Sanctus Hieronymus relatus in hoc ipſo cap. ait. Quicquid habent clerici eſſe pauperum 16.q.i. & clarum eſt, quod ut ait Innocentius in cap. Cum ſuper num. 4. de cauſ. poſſ. & propriet. ſupra relatus eod. num. 8. non intelligitur quoad dominium, ſed quoad ius, quod pauperes habent, ut de bo-
24 nis eccleſiaſticis alantur eo quod onus hoc eſt eis impoſitum id quod in quatuor locis S. Thom. expreſſit uidelicet 2. Sæc. q.87.ar.i.ad 4.ibi Decimæ, quæ miniſtris eccleſiarum dantur, per eos debent in uſus pauperum diſpenſari, & in ar. 3. ad j. in lege noua. Decimæ dantur clericis non ſolum ad ſuam ſubſtentationem, ſed ut ex eis ſubueniant pauperibus, & ita non ſuperfluunt; & in ar. 4. ad 4. ibi. Decimæ debent cedere in ſubuentionem pauperum per diſpenſationem clericorum. Et melius in quolib. 6. ar. 19.
Sexta ratio quod ſexta Synodus in cap.
25 Appoſtolica 12. q. 2. de his ipſis reditibus

bus agens, decernit eos esse ad utilitatem ministrorum, & ob escam pauperum,& peregrinorum substentationem. Et Symachus Papa in cap. Indigne, ead. caus. & q. maledicit eum, qui hæc bona male impendit eo quod substantiã pauperum contra fas dispergit. Et conciliũ Antiochense cap. episcopus 12. q.i. clare habet, quod quanuis episcopus de sui patrimonii reditibus ad libitum disponere possit, non tamen de ecclesiasti
26 cis. Quin & concilium Trid. in sess. 25.cap.i. de reformat. id quod antea dixit Bernardus late relatus a Dionisio in lib. contra pluralita art.8. interdixit episcopis,& aliis beneficiariis, etiam si Cardinales sint, ne suos cognatos aut familiares de reditibus ecclesiæ augeãt, quod utique non fecisset, si non intellexisset in esse illis onus tribuendi superflua pauperibus.

Septima quod multa concilia multi summi pontifices, ac sancti uocant beneficiarios procuratores & dispensatores. cap. Quod autem 23.q.7. ibi. Non sunt no-

ſtra, ſed pauperum, quorum procurationem gerimus. cap. Conuenior ead. cau. & q. cap. Epiſcopus cap. pen. & fin. 12. q. 1. cap. Edoceri de reſcript. cap. 2. de Donat. & cap. Epiſcopus 14. q. 1. & alibi ſæpe, imo Clemens antę illos lib. 2. cap. 29. & 39. Et non ſolum quoad dominiũ Eccleſiaſticorum, ſuper quibus beneficia ſunt fundata, ſed etiam quoad reditus, & fructus, qui ex illis redeunt. cap. Epiſcopus. cap. Res 12. q. 1. c. Epiſcopus 14. q. 5.

Octaua quòd ſacri canones negant faculta-
27 tem teſtandi beneficiarijs de reditibus ſuorum beneficiorum cap. 1. cap. Ad hæc cap. Relatum de teſtam. cap. Epiſcopi 12. q. 2. cap. Fixum 12. q. 5. Adeo quidem quòd neque ſummus pontifex teſtatur de reditibus ſui pontificatus. Peruſ. in rub. de teſtam. col. 33. quanquam humanis legibus minime ſubijcitur. L. Digna uox. C. de leg. & cap. propoſuit de conceſſ. præb. ſaltem quoad coactionem. Thom. 1. Sec. q. 96. ar. 5. Quæ facultas negari non poſſet illis ſi eſſent integri

domini,

domini redituum; & non conferrentur cũ onere alio, quam se ipsos ex eis alẽdi. Nona quod concilium Carthaginense rela-
28 tum in cap. Episcopus 41. d. & renouatum nuper in Tridentino sessione, 25. c. 1. de reformat. habet, episcopum habere debere pauperem supellectilem, mensamque ac uictum simplicem; & beatus Hieronimus 44. d. in princip. ait, posse quidem clericum uiuere de altari, non autem luxuriari. Et alio in loco 41. d. in principio; nullum clericum ueste fulgida ut debere. & ante illos beatus Clemens; lib. 2. cap. 28. de Constit. Apost. qui mentem Apostolorum magistrorũ suorum satis intellexit, ait, quod Episcopi debent esse non inanes sumptus facientes, non delicati, non sumptuosi, sed expetentes necessaria ad reser-
29 uandam naturam. Et septima Synodus cap. 1. 21. q. 4. uetuit, ne ullus clericus ueste serica aut colore uariato uestiretur. Et sanctus Bernardus in epistola 2. col. pen. cuidam canonico Lugdunensi scribit in hæc Verba. Quicquid præter

necessarium uictum & simplicem uestitum de altario retines tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Et paulo superius. De altario non licet comparare aurea frena, sellas depictas. Et alio in loco, Epist. 42. col. 3. Clamant nudi, clamant famelici, necessitatibus nostris detrahitur, quicquid uanitatibus uestris accedit. Et magnus ille noster pater Augustinus a quo potuit discere Bernardus ait, in sermo 37. ad fratres in eremo, clericus qui sui beneficij fructus tribuit diuiti, eo quòd ipse illud ei obtinuit, quamuis in hoc mundo non castigetur, in alio tamen æterno igne non carebit. Et prosper, in cap. Pastor 2. q. 1. addit, Diuites qui accipiunt aliquid a beneficiarijs non sine grandi peccato accipere. Quæ omnia plane significant, clericorum reditibus aliquod grande onus esse annexũ; ob quod non possunt tã libere uti illis quàm laici suis. Et cum non sit aliud nisi prædictum distribuendi pauperibus superflua, consequens est illud esse illis annexum.

Decima

Decima ratio, quòd omnia hæc bona ſunt
30 ut prædictum eſt ſolius domini noſtri IESV CHRISTI, quem credendum eſt, uelle ut tanta uel maior liberalitas exerceatur de bonis, quæ data ſunt ei poſtea quàm uiuit immortalis, quàm de his, quæ data fuerunt ei dum eſſet mortalis. Nam qui cum egeret, non cupiebat mortalia, qui regna daturus erat cæleſtia, ut habet Himnus Epiphaniæ, non cupiet poſtquam habet & dedit tanta cæleſtia. arg. a maiori c. Cum in cũctis de electione Auth. Multo magis C. de Sacroſ. Cũ ergo tunc uoluiſſet ut, quod ſupererat, ſe ſuisq. miniſtris ſuſtentatis, daretur pauperibus, credendum eſt, nunc quoque uelle, ut quod ſuper eſt ſuis miniſtris ſuſtentatis, tribuatur eiſdem: quando quidem non eſt illi ulla re opus.

Vndecima quòd non eſt ueriſimile quòd illi antiqui, fideles tam religioſi, tam humiles, modeſti, & temperantes, qui ſua bona ob amorem Dei, & animarum ſuarum ſalutem dederunt eccleſiis, ea mente illa dediſſe ut clerici ſumptuoſe come

damus, & bibamus, colendo gulam quã illi oderunt, neque ut nos & nostras domos, familias, parietes, lecticas, & mulas splẽdide uestiamus, humanũ honorẽ adorãtes cũ ambitione & superbia; quas illi pro humilitate & modestia contẽpserunt, neque etiã ut grandes maioratus instituamus, aut cognatos nostros magnificemus. cũ illi noluissent illa donare suis ut Deo donarent, neq; ut thesaurizemus in terris, id quod imitando eos thesaurizare debemus in cælis, sed ut ecclesiæ ministri primum, deinde pauperes alantur.

S V M M A R I V M.

Ecclesiastica bona per diuisionem subsecutam non fuerunt effecta magis clericorum quàm anteà fuerant n. 32. Et quare. nu. 33.

Augendi gratia quod fit non operatur diminutionem n. 33.

D. Franciscus a Nauarra Archiepiscopus obijt pauper eo quod sua pauperibus erogarat. n. 34.

Monasterium sanctæ crucis Conimbricæ quondam ditissimum, nunc etiã per quàm reformatum n. 35.

Finem ob alium relictum non mutatur in alium sine aliqua suprema potestate n. 37. & 38.

Rex Philippus religiosissimus & iustissimus, qua in re homine maior n. 37. & 38.

Diuisio bonorum ecclesiasticorum, uel iniusta uel ad hunc finem facta. n. 39.

Canonici tenētur insummere ea quæ supersunt in his, in quibus Episcopi debuerant ante diuisionem, nec de his testari possunt n. 39.

Intellectus uerus cap. fin. de his quæ fi. a maio. part. cap. n. 40.

Confirmatio per solutionem argumentorum aduersæ partis & in primis primi.

DVODECIMA ratio quòd non obstat supra scriptæ conclusioni primum aduersariorum argumentum, cuius fundamētū est. Beneficiarios suorū redituū dominos absolutos esse. Quoniam id falsum est ut paulo superius a n. 17. & seq. ostendimus, & fundamento eorum, qui id asseruerunt inferius, in q. 2. a n. 14. copiose respondemus.

Confirmatio per solutionem secundi argumenti aduersæ partis.

32 DECIMATERTIA, minus obstat secū dū argumētū. s. quòd per dictorū bo

norum uel fructuum & redituum eorum diuisionem postea factam in tres uel quatuor partes. cap. Vobis. cap. Quatuor. cap. de Reditibus 12. q. 1. assignata uide licet una episcopis, altera clericis, tertia fabricis, & quarta pauperibus, effecti fuerunt adeo suarum partium ueri domini Episcopi & alii beneficiarii, ut pro libito possent eas insummere. Quia
33 id etiam falsum est, primo quidem quòd non fuit hic earum finis, sed longe alius uidelicet auferendi rixas, diffidia & lites, quæ inter episcopos, capitula, fabricarios, & eleemosinarios, accidere solerent. Quoniam cum uniuersa bona soli episcopi administrarent, ut tradit Sanctus Clemens. lib. 2. cap. 28. & cap. 29. & affirmat Anacletus, in cap. Præcipimus 12. q. 1. minimeq; exhiberent beneficiariis & reliquis congruam quam debebant portionem, ut idem quoque Sanctus Clemens. in d. cap. 28. & 29. significat, iam hoc tẽporibus suis in usu fuisse. Necesse fuit ut bona ecclesiastica diuiderentur ad discordias sedandas, quas

reium

rerum communio frequentissime solet importare. L. Cum pater.§.Dulcissimis ff. de leg. 2. cum alijs citatis ibi a glossa & doctoribus, & Genes. 13. facta est rixa inter pastores. Deinde quod dispositum ad diminuendum non debet inducere augmentum.l. Legata inutiliter ;ff. de adimi. leg. & cap. fin. de uerb. signif. sed prædictorum bonorū diuisiones in hoc præcipue factæ fuerunt,ut diminueretur potestas prælatis, ecclesiastica bona pro libito insummentibus, & sæpe nihil uel parum distribuentibus canonicis, clericis, fabricis, & pauperibus; ergo non debet illis per eas augeri potestas, qua prius carebant. At omnes post Thom. 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. fatentur non fuisse prius illis potestatem aliam quàm uictum & uestitum honestum sibi desumendi,& reliqua pauperibus erogandi. Ergo nec post eas diuisiones habebunt. Tertio quod eadem quo
34 que causa persuasit, ut multæ diuisiones ætate nostra fierent inter Abbates, Priores, suosque conuentus & hospitalia

nonnullorum monasteriorũ opulentiũ, quæ per solos prælatos gubernabantur, & in his illa, quæ pridem facta fuit in illo nostro celebri cænobio Roncæ uallis, quam præcibus & efflagitationibus nostris motus, fecerat ille longe selectissimus Prior prole regia natus, ut ingenio, uirtuteque Apostolica præditus D. Francíscus a Nauarra, qui nuper Valentiæ Archiepiscopus uita functus est pauper, ut pauperibus subueniret. Quod illustre illud monasterium cum hospitali genera-
35 li sibi annexo seruauit ac seruat. Eadem item causa & ratio fuit diuisionis in illustri monasterio sanctæ crucis Conimbricensis, quod ut quondam totius fere Europæ monasteriorum canonicorum regularium opulentissimum fuit, ita nunc est omnium reformatissimum. Eadem etiam causa fuit aliarum diuisionũ, quas nos tractauimus. Non ideo profecto ut Abbates, Priores, Canonicique ut libere portiones suas prodigerent, sed ut eorum capitula & conuentus quotiens res ipsa pp̃stulasset eis coram Deo & homi

nibus,

nibus, iuxta cap. Edoceri cum ei late an notatis de rescript. obuiare palamq; contradicere quoad portiones, quæ ipsis, hospitalitati, pauperibus & fabricis pertinerent. De suis uero prælati eã Deo redderent rationem quam antea de omnibus reddere tenebatur. Itaque prædictæ diuisiones, quæ ad diminuendum prælatorum administrandi facultatem factæ sunt, non fuerunt operatæ augmentũ.
36 iuxta præd. cap. fi. de uerb. sig. & l. Legata inutiliter. ff. de adim. leg. ad insumẽdum pro libito portiones suas, quod ante illas minime facere poterant. Quarto quod id quod ad aliquem finem uel usum conceditur aut relinquitur, non
37 debet in alios usus commutari, neque insummi, nisi suprema aliqua Imperatoris, aut Regis potestate id fiat. l. j. & l. Legatum de admin. rer. ad ciuit. pert. Quin etiam ipsi peccarent si absque iusta causa id facerent. Quia contra legem naturæ, quæ uetat ullum suo iure ac dispositione suæ rei priuari, non possent ordinare sine iusta causa

cap.

cap. 1. de probat. cap. Sunt quidam 25. q. 1. & late notatur in cap. Quæ in eccle siarum de constit. præsertim per Panor. Feli. & Dec. Cuius quidem rei magnum ac rarum exhibet nobis exemplum, supremus noster monarcha Philipphus Rex semper augustus, nec ob id minus humanissimus humanorum tractator, & plus quidem quàm humanissimus in
38 sua illa benignissima & serenissima interioris exteriorisque hominis compositione, una cum illustribus sui supremi senatus proceribus, non permittendo absque iusta causa alienationes aut mutationes primogeniorum, & conditiones eorum per primos institutores adiectas. Quinimo non sufficeret ulla facultas etiam imperialis & regalis authoritas, ad huiusmodi mutationem faciendam circa relicta ad usus pios, etiam si in alios æque pios mutare uellent. Est in hoc necessaria spiritualis eademque suprema Summi Pontificis. Clem. Quia contingit de relig. domib. & quia secularis potestas non se extendit ad spiritualia. cap.

Bene

Bene quidem 96. d. & cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. Neque illa sufficeret, quo iuste fierent, nisi aliqua iusta causa id suaderet, id enim esset contraire alicui ex quinque supra dictis legibus naturalibus. superius relatis nu. 10. & conseq. arg. cap. Non licet Papæ 12. q. 2. tradit Caiet. 2. Sec. q. 43. ar. 8. & Laud. cum Card. q. 2. in d. Clem. Quia contingit. Cum ergo finis & animus eorũ, qui prædicta bona ecclesiis cõcesserunt, fuerunt supradicti adeo pij, non potuerunt neque debuerunt conuerti in alios usus, præsertim prophanos sine authoritate suprema apostolica. Quæ in nulla diuisionum prædictarum inuenietur ulli ad hoc concessa.

Quinto quòd uel eorum intentio, qui hu-
39 iusmodi diuisiones primitus induxerũt, fuit iniusta, (quod credendum non est) uel certe fuit, ut unusquisque de sua portione posset disponere illo modo quo ante diuisionem prælatus poterat de uniuersis, uidelicet sustentare se honeste, & reliqua pauperibus erogare. Sexto quod

perfuerint diftribuantur pauperibus.
Quinta ratio quod Sanctus Hieronymus relatus in hoc ipfo cap. ait. Quicquid habent clerici effe pauperum 16.q.i. & clarum eft, quod ut ait Innocentius in cap. Cum fuper num. 4. de cauf. poff. & propriet. fupra relatus eod. num. 8. non intelligitur quoad dominium, fed quoad ius, quod pauperes habent, ut de bo-
24 nis ecclefiafticis alantur eo quod onus hoc eft eis impofitum id quod in quatuor locis S. Thom. expreffit uidelicet 2. Sæc. q.87.ar.i.ad 4.ibi Decimæ, quæ miniftris ecclefiarum dantur, per eos debent in ufus pauperum difpenfari, & in ar. 3. ad j. in lege noua. Decimæ dantur clericis non folum ad fuam fubftentationem, fed ut ex eis fubueniant pauperibus, & ita non fuperfluunt, & in ar. 4. ad 4. ibi. Decimæ debent cedere in fubuentionem pauperum per difpenfationem clericorum. Et melius in quolib. 6. ar. 19.
Sexta ratio quod fexta Synodus in cap.
25 Appoftolica 12. q. 2. de his ipfis rediti-
bus

bus agens, decernit eos esse ad utilitatem ministrorum, & ob escam pauperum, & peregrinorum substentationem. Et Symachus Papa in cap. Indigne, ead. caus. & q. maledicit eum, qui hæc bona male impendit eo quod substantiã pauperum contra fas dispergit. Et conciliũ Antiochense cap. episcopus 12. q.1. clare habet, quod quanuis episcopus de sui patrimonii reditibus ad libitum disponere possit, non tamen de ecclesiasti
26 cis. Quin & concilium Trid. in sess. 25.cap.1. de reformat. id quod antea dixit Bernardus late relatus a Dionisio in lib. contra pluralita art.8. interdixit episcopis, & aliis beneficiariis, etiam si Cardinales sint, ne suos cognatos aut familiares de reditibus ecclesiæ augeãt, quod utique non fecisset, si non intellexisset in esse illis onus tribuendi superflua pauperibus.

Septima quod multa concilia multi summi pontifices, ac sancti uocant beneficiarios procuratores & dispensatores. cap. Quod autem 23.q.7. ibi. Non sunt nostra,

ſtra,ſed pauperum,quorum procurationem gerimus. cap. Conuenior ead.cau. & q. cap. Epiſcopus cap. pen. & fin. 12. q.1. cap. Edoceri de reſcript. cap. 2. de Donat. & cap. Epiſcopus 14. q.1. & alibi ſæpe, imo Clemens ante illos lib.2.cap. 29. & 39. Et non ſolum quoad dominiū Eccleſiaſticorum, ſuper quibus beneficia ſunt fundata, ſed etiam quoad reditus, & fructus, qui ex illis redeunt: cap. Epiſcopus. cap.Res 12. q. 1.c. Epiſcopus 14. q. 5.

Octaua quòd ſacri canones negant facultatem
27 tem teſtandi beneficiarijs de reditibus ſuorum beneficiorum cap.1.cap. Ad hæc cap.Relatum de teſtam. cap.Epiſcopi 12. q. 2. cap. Fixum 12. q. 5. Adeo quidem quòd neque ſummus pontifex teſtatur de reditibus ſui pontificatus. Peruſ. in rub. de teſtam. col.33.quanquam humanis legibus minime ſubijcitur. L. Digna uox. C. de leg.& cap. propoſuit de conceſſ. præb. ſaltem quoad coactionem. Thom. 1. Sec. q. 96. ar. 5. Quæ facultas negari non poſſet illis ſi eſſent integri domini,

dõmini redituum; & non conferrentur
cũ onere alio, quam se ipsos ex eis alẽdi:
Nona quod concilium Chartaginense rela-
28 tum in cap. Episcopus 41. d. & renoua-
tum nuper in Tridentino sessione 25. c.
1. de reformat. habet, episcopum habe
re debere pauperem supellectilem, men
samque ac uictum simplicem, & beatus
Hieronimus 44. d. in princip. ait, posse
quidem clericum uiuere de altari, non
autem luxuriari. Et alio in loco 42. d. in
principio; nullum clericum ueste fulgi-
da ut debere. & ante illos beatus Cle-
mens; lib. 2. cap. 28. de Constit. Apost.
qui mentem Apostolorum magistrorũ
suorum satis intellexit, ait, quod Epi-
scopi debent esse non inanes sumptus
facientes, non delicati, non sumptuo-
si, sed expetentes necessaria ad reser-
29 uandam naturam. Et septima Synodus
cap. 1. 21. q. 4. uetuit, ne ullus clericus
ueste serica aut colore uariato uestire-
tur. Et sanctus Bernardus in epistola 2.
col. pen. cuidam canonico Lugdunensi
scribit in hæc Verba. Quicquid præter

necessarium uictum & simplicem uestitum de altario retines tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Et paulo superius. De altario non licet comparare aurea frena, sellas depictas. Et alio in loco, Epist. 42. col. 3. Clamant nudi, clamant famelici, necessitatibus nostris detrahitur, quicquid uanitatibus uestris accedit. Et magnus ille noster pater Augustinus a quo potuit discere Bernardus ait, in sermo 37. ad fratres in eremo, clericus qui sui beneficij fructus tribuit diuiti, eo quòd ipse illud ei obtinuit, quanuis in hoc mundo non castigetur, in alio tamen æterno igne non carebit. Et prosper, in cap. Pastor 2. q. 1. addit, Diuites qui accipiunt aliquid a beneficiarijs non sine grandi peccato accipere. Quæ omnia plane significant, clericorum reditibus aliquod grande onus esse annexũ; ob quod non possunt tã libere uti illis quàm laici suis. Et cum non sit aliud nisi prædictum distribuendi pauperibus superflua, consequens est illud esse illis annexum.

Decima

Decima ratio, quòd omnia hæc bona sunt
30 ut prædictum est solius domini nostri IE
SV CHRISTI, quem credendum est,
uelle ut tanta uel maior liberalitas exerceatur de bonis, quæ data sunt ei postea quàm uiuit immortalis, quàm de his, quæ data fuerunt ei dum esset mortalis. Nam qui cum egeret, non cupiebat mortalia; qui regna daturus erat cælestia; ut habet Himnus Epiphaniæ, non cupiet postquam habet & dedit tanta cælestia. arg. a maiori c. Cum in cũctis de electione Auth. Multo magis C. de Sacros. Cũ ergo tunc uoluisset ut, quod supererat, se suisq. ministris sustentatis, daretur pauperibus, credendum est, nunc quoque uelle, ut quod super est suis ministris sustentatis, tribuatur eisdem: quando quidem non est illi ulla re opus.

Vndecima quòd non est uerisimile quòd illi antiqui, fideles tam religiosi, tam humiles, modesti, & temperantes, qui sua bona ob amorem Dei, & animarum suarum salutem dederunt ecclesiis, ea mente illa dedisse ut clerici sumptuose come

Rex Philippus religiosissimus & iustissimus, qua in re homine maior n. 37. & 38.
Diuisio bonorum ecclesiasticorum, uel iniusta uel ad hunc finem facta. n. 39.
Canonici tenētur insummere ea quæ supersunt in his, in quibus Episcopi debuerant ante diuisionem, nec de his testari possunt n. 39.
Intellectus uerus cap. fin. de his quæ fi. a maio. part. cap. n. 40.

Confirmatio per solutionem argumentorum aduersæ partis & in primis primi.

DVODECIMA ratio quòd non obstat supra scriptæ conclusioni primum aduersariorum argumentum, cuius fundamētū est. Beneficiarios suorū redituū dominos absolutos esse. Quoniam id falsum est ut paulo superius a n. 17. & seq. ostendimus, & fundamento eorum, qui id asseruerunt inferius, in q. 2. a n. 14. copiose respondemus.

Confirmatio per solutionem secundi argumenti aduersæ partis.

32 DECIMATERTIA, minus obstat secūdū argumētū. s. quòd per dictorū bo

norum uel fructuum & redituum eorum diuisionem postea factam in tres uel quatuor partes. cap. Vobis. cap. Quatuor. cap. de Reditibus 12. q. 1. assignata uidelicet una episcopis, altera clericis, tertia fabricis, & quarta pauperibus, effecti fuerunt adeo suarum partium ueri domini Episcopi & alii beneficiarii, ut pro libito possent eas insummere. Quia
33 id etiam falsum est, primo quidem quòd non fuit hic earum finis, sed longe alius uidelicet auferendi rixas, diffidia & lites, quæ inter episcopos, capitula, fabricarios, & eleemosinarios, accidere solerent. Quoniam cum uniuersa bona soli episcopi administrarent, ut tradit Sanctus Clemens. lib. 2. cap. 28. & cap. 29. & affirmat Anacletus, in cap. Præcipimus 12. q. 1. minimeq; exhiberent beneficiariis & reliquis congruam quam debebant portionem, ut idem quoque Sanctus Clemens, in d. cap. 28. & 29. significat, iam hoc tẽporibus suis in usu fuisse. Necesse fuit ut bona ecclesiastica diuiderentur ad discordias sedandas, quas
reium

rerum communio frequentissime solet importare. L. Cum pater. §. Dulcissimis ff. de leg. 2. cum alijs citatis ibi a glossa & doctoribus, & Genes. 13. facta est rixa inter pastores. Deinde quod dispositum ad diminuendum non debet inducere augmentum. l. Legata inutiliter. ff. de adimi. leg. & cap. fin. de uerb. signif. sed prædictorum bonorũ diuisiones in hoc præcipue factæ fuerunt, ut diminueretur potestas prælatis, ecclesiastica bona pro libito insummentibus, & sæpe nihil uel parum distribuentibus canonicis, clericis, fabricis, & pauperibus; ergo non debet illis per eas augeri potestas, qua prius carebant. At omnes post Thom. 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. fatentur non fuisse prius illis potestatem aliam quàm uictum & uestitum honestum sibi desumendi, & reliqua pauperibus erogandi. Ergo nec post eas diuisio
34 nes habebunt. Tertio quod eadem quoque causa persuasit, ut multæ diuisiones ætate nostra fierent inter Abbates, Priores, suosque conuentus & hospitalia

nonnullorum monaſteriorũ opulentiũ, quæ per ſolos prælatos gubernabantur, & in his illa, quæ pridem facta fuit in illo noſtro celebri cænobio Roncæ uallis, quam præcibus & efflagitationibus noſtris motus, fecerat ille longe ſelectiſsimus Prior prole regia natus, ut ingenio, uirtuteque Apoſtolica præditus D. Franciſcus a Nauarra, qui nuper Valentiæ Archiepiſcopus uita functus eſt pauper, ut pauperibus ſubueniret. Quod illuſtre illud monaſterium cum hoſpitali genera-
35 li ſibi annexo ſeruauit ac ſeruat. Eadem item cauſa & ratio fuit diuiſionis in illuſtri monaſterio ſanctæ crucis Conimbricenſis, quod ut quondam totius fere Europæ monaſteriorum canonicorum regularium opulentiſsimum fuit, ita nunc eſt omnium reformatiſſimum. Eadem etiam cauſa fuit aliarum diuiſionũ, quas nos tractauimus. Non ideo profecto ut Abbates, Priores, Canonicique ut libere portiones ſuas prodigerent, ſed ut eorum capitula & conuentus quotiens res ipſa poſtulaſſet eis coram Deo & homi

nibus,

nibus, iuxta cap. Edoceri cum ei late an notatis de rescript. obuiare palamq; contradicere quoad portiones, quæ ipsis, hospitalitati, pauperibus & fabricis pertinerent. De suis uero prælati eã Deo red derent rationem quam antea de omnibus reddere tenebatur. Itaque prædictæ diuisiones, quæ ad diminuendum prælatorum administrandi facultatem factæ sunt, non fuerunt operatæ augmentũ.
36 iuxta præd. cap. fi. de uerb. sig. & l. Legata inutiliter. ff. de adim. leg. ad insumẽdum pro libito portiones suas, quod ante illas minime facere poterant. Quarto quod id quod ad aliquem finem uel usum conceditur aut relinquitur, non
37 debet in alios usus commutari, neque insummi, nisi suprema aliqua Imperatoris, aut Regis potestate id fiat. l. j. & l. Legatum de admin. rer. ad ciuit. pert. Quin etiam ipsi peccarent si absque iusta causa id facerent. Quia contra legem naturæ, quæ uetat ullum suo iure ac dispositione suæ rei priuari, non possent ordinare sine iusta causa

cap.

cap. 1. de probat. cap. Sunt quidam 25. q. 1. & late notatur in cap. Quæ in eccleſiarum de conſtit. præſertim per Panor. Feli. & Dec. Cuius quidem rei magnum ac rarum exhibet nobis exemplum, ſupremus noſter monarcha Philipphus Rex ſemper auguſtus, nec ob id minus humaniſſimus humanorum tractator, & plus quidem quàm humaniſſimus in
38 ſua illa benigniſſima & ſereniſſima interioris exteriorisque hominis compoſitione, una cum illuſtribus ſui ſupremi ſenatus proceribus, non permittendo abſque iuſta cauſa alienationes aut mutationes primogeniorum, & conditiones eorum per primos inſtitutores adiectas. Quinimo non ſufficeret ulla facultas etiam imperialis & regalis authoritas, ad huiuſmodi mutationem faciendam circa relicta ad uſus pios, etiam ſi in alios æque pios mutare uellent. Eſt in hoc neceſſaria ſpiritualis eademque ſuprema Summi Pontificis. Clem. Quia contingit de relig. domib. & quia ſecularis poteſtas non ſe extendit ad ſpiritualia. cap.

Bene quidem 96. d. & cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. Neque illa sufficeret, quo iuste fierent, nisi aliqua iusta causa id suaderet, id enim esset contraire alicui ex quinque supra dictis legibus naturalibus. superius relatis nu. 10. & conseq. arg. cap. Non licet Papæ 12. q. 2. tradit Caiet. 2. Sec. q. 43. ar. 8. & Laud. cum Card. q. 2. in d. Clem. Quia contingit. Cum ergo finis & animus eorũ, qui prædicta bona ecclesiis cõcesserunt, fuerunt supradicti adeo pij, non potuerunt neque debuerunt conuerti in alios usus, præsertim prophanos sine authoritate suprema apostolica. Quæ in nulla diuisionum prædictarum inuenietur ulli ad hoc concessa.

Quinto quòd uel eorum intentio, qui hu-
39 iusmodi diuisiones primitus induxerũt, fuit iniusta, (quod credendum non est) uel certe fuit, ut unusquisque de sua portione posset disponere illo modo quo ante diuisionem prælatus poterat de uniuersis, uidelicet sustentare se honeste, & reliqua pauperibus erogare. Sexto quod

absurdum est, & ideo minime audiendum l. Nam quod absurdum. ff. de oper. libert. & c. Dudũ. 2. de præb. lib. 6. dicere diuisionem muneris & gubernationis, quæ uni incumbebat in tres uel quatuor partes factam, iustam fuisse causam, ut fines atq; usus tam pij in usus tam prophanos mutarentur. Septimo quòd id quod subrogatur aut substituitur alterius loco eandem eius naturam seruare debet. Arg. l. Si eũ qui. §. Qui iniuriarum. ff. Si quis caut. cap. Ecclesia ut lit. pend. cum ergo episcopo, qui solus uniuersa gubernabat subrogati sunt ipse atque alij, qui partes assignatas eis gubernarent, omnes seruare tenentur, id quod episcopus ante diuisionem facere tenebatur; uidelicet se honeste sustentare, & reliqua egenis erogare. Octauo quòd celebris ille Gratianus. §. fin. sub. cap. Pen. 12. q. 1. qui decretorum medullam antiquorum callebat, perspicue ait, etiam canonicos in quorum præbendas capitularis portio diuisa est, in earum regimine cum eadem qualitate succedere. Hoc
est

est ut quæ illis superfuerint debeant egẽ tibus erogare. Quod ipsum omnino sen sit D. Bernardus. In Epist. 2. col. peni qui ad quendam canonicum scripsit id quod superius allegauimus, uidelicet Quicquid præter necessarium uictum & simplicem uestitum retines, tuum nõ est rapina est, sacrilegium est. Nono quòd Alex. iij. post diuisionem ab antecessori bus suis pontificibus inter episcopos, capitula, fabricas, & pauperes factam, in quadam solenni decretali epistola respõ dit. In cap. Relatum de testam. non pos se iure testari canonicos de rebus, præbẽ darum suarum ratione quæsitis, nisi de reculis aliquibus mobilibus, remunerandorum seruitorum causa, idque solum ubi consuetudo id faciendi uiget. Ex quo plane colligi potest, intentionem eorum, qui reditus ecclesiasticos diuiserunt, non fuisse faciendi magis portionũ suarum dominos eos, quibus eas applicarunt, quàm antea episcopi fuerant uniuersorum redituum. Decimo. quòd idẽ colligitur e quodam Innocentii, iii.

pontificis

pontificis doctiſſimi ſingulari reſpon-
40 ſo, in cap. fin. de his, quæ fiunt a maiori parte. cap. quod alibi non inueniri ait Pan. in cap. Cum omnes de conſtit. col. 3. & Feli. 8. quo decreuit, fabrica in neceſſitatem adducta, poſſe epiſcopum cum maiori capituli parte, etiam minore repugnãte, e portione capitulari applicare illi quod ei conuenit. Quod tamen iuſtificari commode non poſſet, niſi dicamus per prædictas diuiſiones non fuiſſe effectos dominos integros ſuarũ portionum & redituum, ſed ſolum adminiſtratores eorum; ita ut ſe honeſte ſuſtentatis quod ſuper eſſet operibus impenderent piis. Quoniam cum aliquid eſt, ita multorum commune, ut ſingulorum unicuique propria contingat portio tanquàm domino integro, ut contingerent canonicis ſuæ portiones particulares, ſi opinio contraria eſſet uera, tunc maior pars minori non poſſet præiudicare. In re enim quæ communis eſt pluribus ut ſingulis, non poteſt maior pars preiudicare minori l. Per fundum. ff. de ſerui.

Ruſt.

Ruſt. præd. L. Sabinus. ff. communi. diuid. Ratioq. germana illius decretalis Innocentii ex hac noſtra communi con cluſione facile colligi poteſt. ut pulchre de more colligit Dec. in d. cap. Cum om nes col. 3. Perinde ac hæc noſtra il- lius ſingulari deciſione dilucide confir- matur.

SVMMARIVM.

Eccleſiaſtica bona & nunc & antiquitus conceſſa eandem naturam ſortiuntur. n. 41.

Iudicare diuerſimode eadem res non debet nu. 42.

Eccleſiaſtica bona non exonerantur oneribus anti- quis propter noua. nu. 43. & 46. a quibus nun quàm fuerunt exonerata nu. 44.

Similia ſimiles intendere uidentur n. 45.

Apoſtolicas traditiones æque ac leges diuinas uene- randas. nu. 47.

Frater Gabriel a Toro Franciſcanus laudatur. nu mer. 47.

Confirmatio per tertii aduerſæ partis argumenti ſolutionem.

1 DECIMAQVARTA ratio quòd multo minus obſtat tertium argu- mentum

mentum quod habet, bona saltem donata, & quæ quotidie post Apostolos, & eorum discipulos ecclesiis donantur minime habitura idem onus, neque consequenter saltem beneficia super eisdem bonis fundata. Quia hoc quoque falsum est. Primo quidem quia omnia bona ecclesiastica tam noua quam antiqua sunt & appellantur patrimonium IESV CHRISTI, cap. Cum secundum de præb. cap. Cum ex eo de electo lib. 6. ad quem solum eorum dominiũ pertinet. Innoc. in c. Cum super de caus. poss. Deinde quod omnia eisdem fruuntur priuilegiis. cap. Quanquàm de Cen. lib. 6. & Clem. fin. cum ibi citatis eo. tit. Omnia sunt sacra quartæ speciei rerum sacrarum. Thom. 2. Sec. q. 96. ar. 4. & quisquis suffuratur aut rapit eorum aliquid sacrilegus est. cap. Prædia 12. q. 2. Nec ulla regulariter possunt alienari, ca. Sine exceptione 12. q. 2. & cap. Nulli de Reb. ecclesi. Cum igitur omnia sortiuntur eadem priuilegia & honores, par est ut eadem quoque sortiantur onera, l. Se-
cundum

cundum naturam. ff. de reg. iur. Clem. 1. de Cen. Tertio quod similes similia expetere & affectari presumuntur (cap. 3. Ecclesiastici, omnis caro ad similem sibi coniūgetur, & in Ethicis similis simi lem quærit, & monedula monedulam.) At hi qui post Apostolorum eorumque discipulorum tempora, bona donant & donarunt Ecclesiis, similes sunt his, qui ante eos aliquid donarunt eisdem, sane fideles, deuoti, humiles & modesti, ob easdemque causas id fecerunt, ob quas illi, ob amorem nempe Dei & suarum animarum salutem. Credendum est igitur eos uoluisse, ut ab sese donata eadem onera secum defferrent, quæ priscorum dona detulerunt. Hoc est, ut ministri sacrorum commodum honestumque uictum ex eis excerperent, & reliqua, quæ superessent pauperibus erogarent. Nullatenusq; in malos aut prophanos usus effunderent, nec in thesauros congererent, ignorantes cui congregarent ea. Ps.
42 38. Quarto quod res eadem non est iure diuerso censenda. cap. Quia cognoui-

 mus

mus 12. q. 2. cap. In nona 16. q. 7. cap. Ecclesijs de consecr. d. 1. At ecclesiarum bona noua etiam sunt unum IESV, CHRISTI patrimonium, eodem igitur iure censenda sunt. Quinto quod D. Gregorius . relatus in cap. Quia cognouimus 12. q. 2. qui multo post Apostolorum eorum discipulorum tempora floruit, īsigniter statuit. Omnia per Summos pontifices in bonis ecclesiarum antiquis decreta , fore quoque similiter in nobis obseruanda. Quandoquidem omnia uetera & noua, una & eadem sunt substantia , idemque CHRISTI patrimonium.

Confirmatio per quarti argumenti solutionem.

QVINTADECIMA ratio quod nec nobis aduersatur quod D. Sotus lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. & iur. uir alioqui egregius & circūspectus, in aliud propositum plurimum perpendit nempe multos catholicos post Apostolorum tempora

tempora, multa donasse, donareque quotidie certis tãtum adiectis oneribus, quo illud aut illud fiat, ideoque illarum ministros posse, de eorum reditibus, solutis illis oneribus, pro libito disponere. Quæ perpensio nihil prædictis refragatur. Primo quidẽ quòd potius ea cõfirmat quo ad reditus decimarũ & primitiarũ, quas clerici uel monachi possident, & quoad bonam partem aliorum prouentuum bonorum ecclesiasticorum, quæ constat esse antiquissima, maximaque pars eorum. Quoniam qui de his nouis hac ratione noua, hoc nouum dicit, negare uidetur de antiquis, in quibus hæc ratio cessat. cap. Qualis 25. d. & cap. Non ne de præsump. Confirmat item quoad alia bona temporalia, quæ Apostolorum atque discipulorum temporibus catholici uiri ecclesiis donarunt. Constat enim idem per eos de ipsorum bonorum reditibus atque de ipsis decimis fuisse dispositum. Confirmat item quo ad reliqua bona temporalia, quæ nullis omnino nouis oneribus impositis concessa sunt

postea ecclesiis. Probabile enim est quòd cum ob eosdem fines, eandemque piam deuotionem, ob quas sui prædecessores donarunt, nullis aliis adiectis oneribus, eademq; quæ illi imposuerunt onera imponere uoluisse, nempe ut inde ministri sacrorum ac pauperes alerentur. Secundo ideo non refragatur nobis prædicta Soti perpensio, quòd maior pars redituum, qui assignantur ecclesiis, collegiis, capellis & aliis piis locis noue fundatis à regibus, magnatibus, & aliis, decerpitur ex ecclesiarum annexarũ decimis. Quas constat esse antiqua ecclesiarum bona & Apostolorum ordine, prædicto oneri addicta, neque ulla ullius, quæ iusta fuerit, authoritate ab eo exempta. (Qui hanc negatiuam negat proferat affirmatiuam ex aliqua gratia Sedis Apost. quæ sola iusta de causa id facere potest, ut prædictum est supra. n. 38. Neque ulla interuenit causa, quò ab eo eximerentur. Cui consequens est neque Pontificem Max. iuste potuisse ab eo eximere. (Per ea quæ in 3. quæst. dicemus a n. 21. Tertio ideo non

refra-

refragatur nobis prædicta Soti perpensio quòd qui suis dumtaxat bonis prophanis aliqua beneficia fundarunt, quæ non sunt adeo multa, certis oneribus impositis; non donarunt maiora bona, quàm quæ sufficerent ministris alendis & oneribus subueundis. Quæ postea alicubi creuerunt, eo quòd fructus & reditus eorum adaucti sunt. Est enim uerisimile mentem fundantium saltem tacitam eam fuisse, ut si reditus eorum adeo crescerent, quod honeste sustentatis & solutis oneribus multa superfluant illa insumerentur eo modo quo insumuntur ea, quæ supersunt ex aliis bonis ecclesiasticis; & non in superfluos & prophanos usus, neque inde thesaurizarent, neque diuites ditarent, sed in alendis egentibus. Quæ mens tacita coniicitur ex eo quòd est uerisimile, quòd si fuissent interrogati, quid ex talibus superfluis fieri uellent, respondissent (& ita debet haberi pro respõso ar. gl. fin. & receptæ l. Tale pa ctũ .§. fi. ff. de pact.) ut idẽ fieret quod fieri deberet de superfluis reliquii patrimonii

IESV CHRISTI Opt. Max. cum eorum intentio fuisset ut ea unirentur eidem, eisdemque fruerentur priuilegijs; scientes aut scire debentes, neminem alium neque sæcularem neq; ecclesiasticum esse tam absolutum eorum bonorum & redituum eorum dominum, quam sunt sæculares suorum. Et ita consequenter uoluerunt saltem tacite ut essent subiecta oneribus generalibus, quibus CHRISTI patrimonium summittitur. Conijcitur item mens hæc tacita ex eo quod qui aliquam capellam uel aliud beneficium particulare fundat,
46 non censetur uelle ea eximere a generalibus aliorum beneficiorum oneribus .s. recitandi horas, residēdi, & alijs; propterea quòd eis certa onera noua imponāt.
47 DECIMA sexta ratio quòd traditiones Apostolicas itá obseruare atque uenerari debemus, ac leges diuinas, quando contrarium non reperitur decretum per Summum Pontificem uel concilium; (cap. Ecclesiasticarum, c. In his. cap. Catholica 11. d. c. Sunt quidam 25. q. 1.)

Constat

Constat autem per Apostolorum canones Summos Pont. & Episcopos, qui apostolis continuo aut sine longo interuallo successerũt, hoc ipsum quod nos dicimus non modo decreuisse, sed etiam obseruasse. (Canone 40. & 41. Ap. qui referuntur in cap. Sint manifeste & cap. Seq. 12. q. 1. & per Clementem lib. 2. & 8. de constit. Appost. & per Vrbanum in cap. Videntes & cap. Res, ead. caus. & q. per Melchiadem. in cap. Futuram ead. caus. & q.) Cuius contrarium nunquam neque per concilia, neque per pontifices fuit constitutum. Consequens igitur est, ut id debeat obseruari. Præterea alia non pauca elegantia quidem (licet non adeo neruosa, ut prædicta) quæ in hoc ipsum persuadendum per uirum quendam uita, literis, & suggestu percelebrem (scilicet fratrem Gabrielem a Toro egregium Franciscani ordinis decus in lib. de Thesauro misericordiæ uaria eruditione referto) disputantur; pronosticando paupertatem ecclesiasticorum futuram, eo quod minime curant de præ-

 senti

senti proximorum, quibus sunt diuites, indigentia. Quam quidem iam uidemus Germaniæ, Angliæ & Scotiæ commorari, & sese Galliæ insinuare, mittereque in Hispaniam heu nostram incursores, quam Deus per suam sanctam misericordiam ab ea eique accidentibus custodiat. Amen.

Per superius disputata satis super superque confirmatum atque defensum manet quartum principale dictum, nempe quod bona in quibus beneficia ecclesiastica fundata extant donata sunt ecclesiis hoc onere adiecto, ut beneficiarij honeste inde alerentur, & si quæ super sint egenis aliisque piis operibus subministrarentur. Unde primæ quæstionis nostræ decisio colligitur uidelicet beneficiarios, qui contraria his faciunt peccare mortaliter.

COROLLARIA.

Beneficiarij ecclesiastici lege naturali tenentur operibus pijs erogare superflua n. 48.

Pauperibus nulla lege ita consultum ut Christiana nu. 49.

Decimas, primitias & alia innumera bona habent deputata Christiani cultui diuino & pauperibus n. 50.

Beneficiarij minime retineant auare, quæ eis super sunt, n. 51.

Ludolphus & Dionysius magnum Cathursiani ordinis decus n. 51.

Auarus deterior est prodigo. n. 52.

EX SVPRA scriptis omnibus plura corollaria colligi possunt, quæ superiorem conclusionem non modo interpretentur & limitent, sed & admoneant atque solentur beneficiarios, qui ueram animæ salutem expetunt.

Primum legibus non humanis tantum ue-
48 rum & naturalibus atque diuinis, beneficiarios erogare debere, quæ supersunt pauperibus. Cui cõsequẽs est nulla cõsue

tudine

tudine excuſandos, quia illa nihil ualet
contra legem naturalem, uel diuinam.
cap.Quæ contra cap.Mala.cap.Fruſtra.8.
diſt.cap.In his.i.1.diſt.ca.fin.de conſuet.
Secundum quod nuſquam in toto terrarũ
49 orbe fuit ulla gens, uel natio probatæ im
probatæue legis, aut ſectæ, quæ tã ingen
tes loculos, ſeu burſã pecuniarũ habue-
rit paratam cultui diuino, & pauperibus
ſicut Chriſtiana. Quæ quidem non ſo-
lum in id dedicauit decimas, prædiales
omnium fructuum, ac redituum è terræ
cultura prouenientium (cap. Non eſt. c.
tua nobis cap. Ex tranſmiſſa, & cap. Cum
non ſit de decim. Thom. 2. Sec. q.87. &
quolib. 2. ar. 8. & Hoſt. in ſumma de de-
cim. §. 1. de triplici decima, & Pan. in d.
cap. Non eſt.) omneſque perſonales lu-
cri cuiuſcunque liciti, & mixtas quoque
cuiuſque pecudum generis, uenationis,
& piſcationis, ea lege ut deducta ſuſten-
50 tatione honeſta miniſtrorum, diuini cul
tus, prædicationis, & ſacramentorũ om-
nium egentibus erogentur. Verum &
his minime cõtenta habet huic pio ope-
ri pa-

ri paratas omnes primitias, & alia innumera bona, terrarum, uinearum, pratorum, montium, uicorum, oppidorum & urbium.) Et nisi in aliquibus regnis prohibitum fuisset, donare, relinquereue plura bona ecclesiis omnia ferę fuissent earum. (quod satis colligitur ex cap. Clericis de imm. Ecclesiæ lib. 6. & aliquot legibus Galliæ, & Portugalliæ, ubi tam effusi fuere olim in donando ecclesiis quam nunc parci.) & ad auferendum ab eis proni; & ita personales decimæ iam ubique ferme substractæ sunt, imo & prædiales in aliquibus regnis, cui magnam uidetur occasionem præbuisse quòd palam cernitur, non dispendi ea in id in quod donata fuerunt. (Nam quod non capit Christus rapit fiscus. cap. Decimæ 16. q. 1.) Atque utinam alii male insumentes, alii male detrahentes, & auferentes non irritemus Deum ad iracundiam, ut de omnibus uindictam, quam meremur summat. Imo uero sua nos afflet gratia ut emēdati salui fiamus. Amē.
Tertium non solum peccare mortaliter beneficiarios,

neficiarios, qui id quod superest e reditibus nostris prodige insummimus, uerum etiam qui auare seruamus. Quoniam paulo superius (ead. q. a n. 17.) probauimus, beneficiarios non solum humana, sed & naturali, ac diuina lege obligatos esse ad id quod superest egenis erogandum. Cui quidem obligationi minime satisfacimus non insumendo male, nisi etiam bene erogemus. (Aliud enim est soluere & tradere, aliud custodire & retinere cap. Sicut hi 47. dist. & cap. Sæpe de restit. spoliat.) Hanc eandem conclusionem firmauit celeberrimus ille Io. Gerson. (In Alphabeto 40. lit. e, Et duo illi æquæ pii, ac docti Ludolphus, In uita Christi. p. 1. cap. 68. fol. 3. lit. e, & Dyonisius, (in lib. cōtra pluralitatē beneficiorum ar. 7. ordinis Cathursiani præluſtre decus. Qui quidem & alii, (Io. a silua de benefic.) referunt celeberrimū illū & episcopum & doctorem Gulielmū Parisiensem affirmasse, quendā amicū eius litteris insignē, qui iā uita functus erat apparuisse, dixisseq; quòd
una

una de trib⁹ causis ob quas fuit dānatus erat, quia quod e beneficiorū reditibus ei superesset pauperibus non erogasset.

Quartum magnam esse beneficiariorum socordiam, qui grauiter detrahimus illis, qui splendide ædunt ac bibunt, uestien tes se sumptuosè reditus suos impendunt, cum nosmetipsi misere uiuentes arcas numis implemus, parum adminaduertentes non tam prohiberi nobis sumptus prodigos, quàm præcipitur largitio & debita exoneratio (id quod palam sentit Thom. 2. Sec. q. 119. ar. 3. ad. 1.) neque prodigus sumptus esset peccatum mortale, nisi quia debitam exonerationem præpedit. neque perpendimus quòd D. Bernardus (in episto. 2. col. pen.) non tantum carpit canonicum illum Lugdunensem, quòd e reditibus præbendæ comparauerat ephippia aurea, sellas depictas, calcariaque argentea, sed & quòd præter honestum uictū & uestitum reditus retineret. Minus enim malum est prodigus sumptus, qui aliquibus prodesse potest, quàm auara reten-

retentio, quæ nemini. (Arist. 4. eth. & Thom. 2. Sec. q.119. ar.3.) Est ergo necesse domini, patres, fratresque ut non modo non prodigamus reditus beneficiorum, sed etiam ne auare eos retineamus.

SVMMARIVM.

Ecclesiastici reditus magni quare minus boni eos habenti, quàm pauci uictui sufficientes. n. 59. & quare melius est ampliores non appetere. n. 54.

Beneficium aut episcopatum idoneum relinquere ob alium maioris reditus sine aliqua causa peccatum est. n. 55.

Mutationes dignitatum Dæmonium & mundus inquirendas nobis procurant. n. 56.

Auaritia non est, partem aliquam congruam redituum necessitatibus uerisimiliter futuris obseruare. n. 57.

Neque uel numos paulatim congerere magnis & pijs operibus, Et quid tunc fieri debeat num. 57. Ne mors inopina nobis intercedat. n. 58.

QVINTVM decipi uulgus cogitans grande bonum esse alicui amplos reditus ecclesiasticos habere. Primum quia

53 quia magno labore opus eſt,ad ita inten dendum eorum diſpenſationi,ut ob eos Deum non perdat, retinendo uel inſumendo,ubi,quando,quare. & quomodo nō debet. Deinde quòd rari ſunt animi ſatis fortes ad reſiſtendum tentationibus, cognatorum & amicorum plura quàm par eſt petentium, iuxta illud cuiuſdam ſub mortem conquerentis, Medici abſtulerunt mihi corpus,& animam amici. Ludolphus in uita Chriſti. p. i. cap. 68. fol. 2.) Nec impulſionibus mundi, qui ut plus iuſto impendamus quaſi uim quandam infert, & auaritiæ conatibus, quæ ad retinendum plus quàm opportet impellit. Præterea quia multo facilius eſt diuitiarum ſæcularium rectam rationem reddere quàm eccleſiaſticarum. Et dominus de laico diuite loquens dixit. Math. 19. & Marc. 10. difficile eſſe, diuitem intrare in regnum dei.

54 SEXTVM non eſſe tam prudentiæ conſonum quàm aliqui exiſtimant quærere ob noſtri amorem plures reditus eccleſiaſticos quàm ſint nobis neceſ-

ſarii ad hanc uitam, honeſte agendam: Neque ſuſcipere etiam ſi id rogaremur. Quia, id ; eſt appetere multum oneris & parum leuaminis. (Non enim eſt facile, habenti magnos reditus tribuere illos ſolis operibus piis, petentibus eos de more & importune cognatis & amicis, arg. c. Non æſtimemus 13. q. 2. & c. Peruenit 1. q. 3. & c. 1. Seſſ. 25. concil. Trid.) de reformatione. Quin, et iudicio noſtro non uacat id culpa ſaltē ueniali, niſi cum uere Deo dicere poſſumus, quod nolumus neque acceptamus eos, ſaltem principaliter ob noſtri amorem, ſed ſolum ob eius Sanctū uel Reipublicæ obſequium, & ad impendendum ſuperflua, pauperibus. (Alioquin enim finis inordinatus eſt per prædicta, & cuius finis malus eſt, ipſum quoque malum eſt. c. Cum Miniſter 23. q. 5. Thom. 1. Sec. q. 1. ar. 3. melius. q. 18. ar. 6.) Quæ omnia plurimū iuuat id quod Cardinalis Florentinus, determinauit (in cle. Gratiæ de reſcrip.) licet plus aliis laxauerit plurium beneficiorum obtinendi facultatem uno eorum ſufficiēte, uidelicet nemi-

neminem posse illa obtinere ullo modo, neque cum dispensatione, neque absque illa, nisi ea conditione ut non thesaurizet ex eorum prouentibus, neque indulgentiorem uictum aut faustum ob id adderet. Et quoniam per multi habebant plura beneficia quàm ad honeste uiuendum essent necessaria; pauci uero æquam expositionem Cardinalis præfati obseruabant, decreuit Sanctum Concilium Tridentinum (Sess.24.c.17.) ut nullus permittatur habere nisi unicũ quòd sibi sufficiat beneficium.

Septimum nescire me episcopos aut ecclesiarum parrochialium rectores, omnino à peccato excusare, qui honestũ uictum in terris salutiferis habentes, sine alia necessitate aut utilitate publica, student relinquere sua beneficia, eo solo quòd minoris sint reditus, & capiunt alia, eo solo quòd sint maioris. Primo quod (appetere episcopatum propter bona illius temporalia, manifeste est illicitum (Thom.2.2. Sec.q.188.ar.1.) Secundo propter ea quæ in præcedenti corollario diximus. Tertio

quia iura pontificia sæpius renouata, ratione iusta id prohibuerunt (c. Mutationes. c. Sciant, quæ agunt de episcopis. & c. Non oportet. c. Peruenit, quæ agunt de aliis minoribus 7. q. 1. quæ nescio quare non citauit Sotus in lib. 3. q. 6. ar. 2. col. 13. de iust. & iur.) Quibus aperte præcipitur, ut neque auaritia, neque præsumptione, neque uoluntatis propriæ causa huiusmodi fiant mutationes, sed solum necessitate aut utilitate, non quidem propriæ crumenæ seu bursæ, ut eadem decreta aperte significant (In fine d. c. Mutationes. Quarto quod oues cognitas utilius gubernare possunt, quam eas, quas nondum cognoscunt neque sciunt quanto tempore cognoscent, & ita gratius inseruiet in eis domino, nisi alia causa aliud suadeat: per prædictum. c. Mutationes, & c. Sciet.) Quinto quod non possunt impendere sibi suisque plus quã poterant cum sola beneficia minoris ualoris haberent, nisi ea ipsa sint altioris dignitatis, & honoris (per conclusionem communem principalẽ, ex qua hæc inferimus, & per

 dictum

dictum Cardi. in 50. corollario citatum;
Sexto quia habentibus ſaltem idonea be
neficia, quibus honeſte ali poſſint, pecca
tum eſt appetere propter ſe ſaltem altio-
rem regẽdarum animarum locum c. Qui
epiſcopatum c. In ſcripturis. c. Clemens;
8. q. 1. Thom. 2. Sec. q. 185. ar. 1.) At altio-
ris loci maiorisque reditus beneficia ma-
ius animarum onus habent frequentius.
Verum enimuero cum hæc ita ſeſe uere
habeant, Deusque omnibus præſens ex-
56 tet, qui per ſe & per eius ſponſam matrẽ-
que noſtram eccleſiam ſanctam nos ea ip
ſa edocuit. Diabolus tamen & mundus
quia fortitudo animi noſtri, imbecilis eſt,
non nullos prouectam etiam ætatẽ agen-
tes, in has uarias beneficiorum mutatio-
nes nos trahunt exagitatos, paulo mino-
rem curam ut eas indipiſcamur adhiben
tes, & utinã non maiorem quam ad æter
nam gloriam conſequendã adhibeamus.
Octauum, non eſſe auaram retentionem,
qua mediocrem pecuniæ quantitatem
neceſſitatibus ueriſimiliter futuris, ægri-
tudinum, litium, annorum infructifero-

rum, & id genus aliorum, prudenter ob-
seruamus. (Thom. 2. Sec. q. 32. ar. 5.) Dixi
uerisimiliter, contra eos, qui dicunt, ser-
uare se in id tempus, quo centum fuerint
annorum, cum tantum sint adhuc 30. siue
nepotibus pauperibus ex fratre, sororeue
collocandis, quæ nondum natæ sunt, &
id genus aliis. (Non enim oportet om-
nes casus, qui contingere possunt consi-
derare. Thom. in d. ar. 5. ad 3.) quæ qui-
dem minime nos docet uera prudentia;
sed potius pusillanimitas & auida soli-
citudo diuinæ prudentiæ parum fiden-
tes, proponunt.

Nonum, nõ esse item auaram retentionem
58 illam (contra illud nolite de crastino co
gitare, Matth. 6.) qua paulatim cumula-
mus id quod necessarium est, matrimo-
niis aliquot piis contrahendis, aut fabri-
candis ecclesiis, capellis, collegiis, hospi
talibus; aliisue huiusmodi piis ac sanctis
operibus. Est enim uiri prudentis, ædifi-
ciis perficiendis etiã antequam incipian-
tur necessaria prouide parare. (Iuxta il-
lud Luc. 14. Qui uult turrim ædificare

prius

prius sedens computat sumptus &c. ne insultetur ei quod cæpit ædificare & non potuit consumare.) Quanquam profecto etiam in hoc casu perquam commodum esset ut quéadmodum sensim pecunias congerimus, ita etiam aliquibus piis, & probatis uiris catholicis, unam atque alteram, inter uiuos donationem irreuocabilem faceremus, adiecto onere impendendi ea omnia bona in his piis operibus, quæ facienda destinamus. Esset tamen prudentiæ addere illis clausulam, per quam liceret nobis, aut quibusdam aliis, quorum prudétiæ atque pietati fidimus, mutare illa in alia opera pia, si aliquo respectu illa non conuenirent tantú quantum alia. Donationes autem ita fiant, ut eas minime reuocare possimus, sed uelimus nolimus, donata à nobis bona, his, aut illis piis operibus insumenda necessario permaneant. quia mors inopina solet bona proposita impedire. (l.1. ff. de cond. & demóst. iuxta illud, Nescitis diē neque horam Math.25.) & quæ piis finibus coaceruamus possent cedere malis

(iuxta illud, exibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. psalm. 145.) si forte neque iure neque facto intercedente morte testari possemus, in offendiculum proximorum, auaritiam mortuorum inde colligentium, ut ante paucos annos cuidam magno præsuli accidisse uidimus, qui pecuniam ingentem collegio ingenti fabricando congesserat.

SVMMARIVM.

Beneficiarij ea, quæ parce uiuendo de suo honesto uictu detrahunt, faciunt sua nu. 59.
Beneficiarij satisfaciunt decretis insumendo quæ supersunt in operibus pijs, etiam si pauperibus non erogent, nu. 60.
Opera pia quæ sunt, nu. 60. & 61.
Pium legatum quod, & an dotis legatum pium sit? Aliqua enim pia sunt legata foro interiori, quæ non sunt exteriori & econtra, nu. 62.

59 DECIMVM, Cõclusionem nostram minime locum habere in his, quæ beneficiarij de suo uictu honesto parcius uiuen-

uiuendo seruant,ut sensit Thom. (2. Sec. q. 185. ar. 7.) & exprimit Maior, in 4. d. 24. q.17.) & probant Adrianus (in 4. de Rest.q.12.& Sotus lib.10.q.4.ar.3.de iust. & iur.) Quia cum ea eis ad suum uictum dentur,data censeri debent cum facultate plena disponendi de illis. Et quia uidentur id quærere,sua quadam industria & pœna, & eo modo quæsita, censentur patrimonialia,ut superius scripsimus (n. 7.) Quia item.S.Thom.(2.Sec.q.185. ar. 7. & quolib.6. ar.12.) author est, Episcopum disponere posse de reditibus sumptui suo deputatis perinde ac de reliquis patrimonialibus. Cuius sententia ut paulo post diseremus non debet intelligi de tota parte sibi per diuisionem assignata, sed de illa, quæ ad eius honestos sumptus est necessaria.

Vndecimum, beneficiarios satisfacere de-
60 cretis expendendo ea quæ supersunt in quibuscunque piis operibus, etiam si ea egentibus non tribuant ut ait Adrianus (In 4. de Restit. q. 12. col. 7.) Quoniam ut S. Thomas (In quolib. 6.ar.12. deter

minat & decretis comprobatur (cap. de Redit. cap. Vobis. cap. Quarto 12. q. 1.) ea quæ supersunt non debentur solis pauperibus, cum etiam fabricis, ornamentis, & id genus aliis, diuino cultui congruentibus, sint impertienda. Quæ autem sint opera pia, neminem reperio qui funditus explicuerit; tametsi per plurimos tactum: (ut colligi potest ex Lud. Rom. in Auth. Similiter. C. ad l. Falcidiam, & aliis quàm multis) Verum consideratis omnibus breuiter resolui potest, ea omnia & sola, esse pia opera quæ ad diuinum cultum, pietatem & misericordiam pertinent. (quia quamuis pietas pro ut est uirtus moralis solum cultum patriæ, parentum, & cognatorum contineat, ut per Thom. 2. Sec. q. 101. tamen accipitur etiam pro religione ut per August. lib. 10. cap. 4. de Ciuit. dei & cap. 1. 22. q. 2. & pro misericordia ca. Si quælibet 22. q. 2. & cap. Legi 23. q. 8. & his duobus modis accipitur in nostro proposito) intelligendo tamen per cultum diuinum, eum quoque quem Deo impartimur

partimur per tres uirtutes Theologicas fidem, ſpem, & charitatem (quibus colitur Deus, licet aliter quàm per latriam aut religionem uirtutum moralium primam, iuxta Thom. 2. Sec. q. 81. ar. 5. Quare talia ſunt omnia opera, quæ propter Deum potiſſimum aguntur. Tales quoque Capellaniæ, Beneficia, Miſſæ, aliaque officia, diuina, & omne quod ad ea precipue pertinet. Talia etiam ſeptem opera miſericordiæ ſpiritualia, (quæ continentur in illo uerſu, Conſule, caſtiga, remitte, ſolare, fer, ora, intelligendo per conſule etiam doce. ut in Manuali cap. 24.) ſeptem quoque opera miſericordiæ corporalia (quæ continentur in illo uerſu, Viſito, poto, redimo, tego, colligo condo. quos declarauimus in Man. cap. 24. n. 2.) nec non id omne, quod principaliter ad ea dirigitur. Quoniam a uirtute miſericordiæ naſcuntur tanquam a matre: a charitate uero tanquam ab auia, ſicut in Manuali, in cap. 24. n. 2. declaratum eſt. Quamob

91 rem ſtudia Theologiæ præſertim, & ca-

nonum

nonum, ſtipendia pulpituum atque ſermonum ad docendum & conſulendum opera pia ſunt. Quandoquidem ſunt opera miſericordiæ ſpiritualia, uel ad ea pertinentia, & etiam hoſpitalia, confraternitatesque conſtitutæ ad hoſpitandum, ueſtiendum, & curandum egenos, ad reficiendas domus exuſtas, & ad captiuos redimendos, ad opera namque miſericordiæ corporalia pertinent.

Ex hac radicali reſolutione ratio celebris il
62 lius gloſſæ (l. Si quis Titio. ff. de leg. 2.) ſummetur. Quæ quidem aſſerit, id legatum eſſe pium, quod legatur ad animæ ſalutem; eius quoque quod Baldus (in l. 1. col. 4. C. communia de legat, & in Marg. uerbo Teſtatur) ait; tale eſt etiam quicquid relinquitur ad opera in ipſa directa. Quoniam id omne eſt opus miſericordiæ uel attinens ad illud. Hinc etiam deſummitur ratio, cur legatum pro dote, uel alimentis diuitum in foro exteriori non iudicatur pium, etiam ſi legans, dicat aperte ſe illud amore Dei, ſiue pro anima ſua facere. (Gloſ. ſolen.

in

in l. Illud. C. de Sacrof. ecclef.) E contrario uero iudicabitur pium id legatum quod legatur in pauperes; etiam ſi non dicat amore dei uel pro anima ſua ſeſe id facere. Et quanuis uere id non faciat amore dei, neque miſericordia pauperis. Nam in hoc foro, quicquid homini (qui noſcitur eſſe pauper) legatur, ob miſericordiam dari præſumitur. Contra uero, quicquid homini (qui noſcitur eſſe diues) legatur, non præſumitur ob miſericordiam legari: licet uere ob eam legetur, etiam ſi exprimatur, quod ob eam datur. Imo potius creditur legari ob amicitiam, cognationem, uel liberalitatem. Itaq; nõ nunquam ea quæ apud Deum ſunt opera pietatis, apud iudices iudicantur prophana, & econuerſo, quod eſt prophanum in eius diuinæ maieſtatis conſpectu, pium inter gentes exiſtimatur. Impendat ergo beneficiarius ea quæ ſibi ſuperſunt in opera quæ ſunt pia, coram Deo & hominibus, uel ſaltem coram Deo, qui falli minime poteſt; neque arbitretur ſe ſatisfacere, eo quòd im

pendat in ea, quæ hominibus, qui facile decipi possunt, appareant talia.

S V M M A R I V M

Beneficiarij satisfaciunt erogando ea quæ sibi supersunt quibuscunque pauperibus, aut pijs operibus, quæ delegerint n. 63. & sequent.

Pauperes, qui a testamentario deligendi n. 64.

Pauper est in hoc cui pro sua decentia necessaria desunt n. 65.

Pauper efficitur aliquis nimia patrui, siue fratris fœlicitate n. 66.

Pius V. Papa mirificum hac in re dedit exemplum n. 67.

Beneficiarij de prouentibus ecclesiasticis insummant pro libito, tantum quantum in ecclesiam suam, ac pauperes de patrimonialibus impendent numero 67.

63 DVODECIMVM quòd beneficiarij satis officio nostro facimus impertiendo ea quæ supersunt, quibuscunque pauperibus, quos ad id elegerimus. Tametsi cæteris paribus, pientius esset (arg. l. siquis ad declinandum. C. de episcopis & cler. & l. In ecclesiis eod. tit.) ero-

gare

gare parrochianis aut inhabitantibus locum ubi suum est beneficium, & pietius dare pauperioribus aut melioribus, qui uirtute præstantiores esse uidentur. (Arg. d. l. Si quis & c. Pulchra, & c. Nō satis 86. d.) Diximus, cæteris paribus, eo quod ut colligi potest ex d. cap. Non satis, & q. cap. Est probanda & cap. Considerandа ᵱ & cap. Pulchra 86. d.) aliqua ratio patriæ, cognationis, amicitiæ, obsequii, honesti & aliorū similium haberi potest quo iuste præferatur extraneis indigenæ, pauperiori minus pauper, atque meliori minus bonus. Quamuis (Ulricus relatus a Dionysio in lib. contra pluralitatem benefic. ar. 11.) contrarium dicat, nihil ad id allegando, qui tamen allegare poterat legem illam (l. Si quis ad declinandam C. de episcopis & cleri.) quæ habet, Id quod a testatore pauperibus relinquitur, dandum esse hospitali sui loci, si unum tantum habetur; & si plura pauperiori. Et licet ea lex sublata sit (per, §. Si quis autem pro redemptione Auth. de eccles. tit. colla. 9.) quatenus

nus de hospitali loquitur, non est tamen sublata quoad illud quòd decernit de erogando sui loci pauperibus, uti singularis glossa approbata (cap. Si pater, uerbo pauperum de testam. lib. 6.) declarauit.

Ipse uero non auderem, obstringere ad
64 hoc beneficiarios, Primum quidem quod testamentarius, siue cui testator, pauperum electionem commisit, eos quos uellet eligere posset, etiam si non essent ex eius loco. (iuxta doctrinam Io. An. Dom. Perus. communem, super dicta glos. d. c. Si pater.) Deinde quod neque Diuus Clemēs in prædicto libro (de Const. Apost. 8. c. 36. & lib. 2. c. 29.) neque ullus textus habet, decimas impartiri debere pauperibus loci, qui eas soluit, imo iubet easdem elargiri etiam peregrinis & alienigenis. Tertio quòd uetus consuetudo (quæ est optima legum interpres ca. Cum dilectus de consue. & l. Minime. ff. de leg.) declarasse uidetur, satis esse dari pauperibus, etiam si non sint loci, beneficij. Quarto quòd

illi

illi glossæ textibusque (quorum optimus uidetur l. Quæ conditio. §. Cum ita ff. de condit. & demonstr.) in quibus illa fundatur responderi potest, ea habere locum in testatore, qui tanquam homo priuatus loci sui cohabitatoribus propensior uidetur. Nos uero loquimur de Sancta Matre ecclesia catholica, quæ cunctos mundi fideles suos reputat filios. (c. Alma Mater de sent. excomm. libr. 6. Clem. 1. in princip. de summ. trinit.) Et ita non tam speciali complectitur amore, quàm testator eos, qui in uno particulari loco cohabitant. Qua ratione confirmatur id quod dictum est, nempe glossam præmissam non habere locum in testamentario executore, cui testator pauperum electionem commisit, & econtrario per illud dictum, hæc responsio corroboratur.

Decimum tertium quod bene distributum intelligetur id quod distribuitur eis, qui licet habeant necessaria ad uitam seruandam, non tamen ad se decentes pro sua qualitate sustentandum, ut recte Diuus

Thom.

Thom.(2.Sec.q.32.ar.6.) præsupponit & Bartolus (In l.t. C.de sacrosf.eccl.nu.36.) explicat: ambo frequentius probati. & apertius Caietanus (2.Sec.quæst.43.ar.8.) quod satis colligitur ex quibusdam Diui Ambrosii decretis, uidelicet cap. Considerandа cap. Est probanda & cap. Non satis 86. dist. quod notandum est ad multorum excusationem.

Quartum decimum dubitari, utrum frater 66 uel nepos ex fratre uel sorore illius, qui ex humili conditione cooptaretur in magnam aliquam dignitatem, qui habebat necessaria ad suam decentem sustentationem, antea quàm cognatus eius fuisset promotus, dicetur pauper ad hoc ut ille cognatus tribuere possit aliqua iuste, si non habeat tanta, quibus honorifice in eius domo conspiciatur. Nam prædictum cōcilium Tridentinum (sess. 25. cap. 1. de reform.) significat, non posse, quod etiam antea Diuus Ambrosius (In d. cap. Est probanda ibi Subsidium necessitatis non tamen ut illi ditiores fieri uellint) sensit; & aperte determinat

maior

maior.(in 4. d. 24. q. 19.) satis forti argumento fretus. Nobis tamen uidetur quod huiusmodi prælatus potest dare iuste tali fratri aut nepoti plus aliquantum quo se ita tractet ut a prudentibus religiosisque uiris non habeatur minoris, post cognati promotionem, quàm antea. Eius enim dignitas efficit, ut illi maiorem necessitatem patiantur, quàm antea, & quod non habeant necessarium pro statu suo, qui per augmentum status tam proximi cognati aliquantum creuit. Et decet ut qui causam damni dat, id resarciat, arg. cap. fin. de Iniur. & l. Qui occidit. ff. ad. l. Aquiliam. Sed non est dandum illis tantum quantum ut plurimum petunt, nec tantum quo superbi, otiosi, uitiosiue fiant. Et quia certum est posse illis dari tantum quantum extraneis eiusdem qualitatis, id, quod etiam prædict. Concil. Trid. sensit in d. cap. 1. Sess. 25. de reformat.) conduceret ut huiusmodi prelatus uteretur eorum ministerio in, negotiis & officiis in quibus lucrifacientes id quod ab aliis

lucrifieri poterant, honeste uitam agerent, quos si id facere nollent ob eorum culpam, sine sua destituere possent. Totum quod in hoc corollario continetur, approbare uisus est nunc beatissimus Pater & dominus noster Pius V. assignando pro dote cuidam nepti suæ, mille quingentos aureos, magno rogatu ut fertur, addito alios quingenteos, exemplo raro, mirando, tamque sanctissimo Papa digno.

Quintum decimum, quod etiam iuste expẽsum dicetur, quicquid prælatus expenderit ex prouentibus suis in eum qui non est pauper, si de patrimonio suo, siue de acquisitis industria sua, tantundem ad utilitatem ecclesiæ suæ, uel pauperum expenderit. illud itidem quod in honestam ac decentem hospitalitatem. (Arg. cap. De monachis de præb. & .§. 1. 42. dist. & cap. 1. 82. d. & illius Ciceronis lib. 2. offic. Decorum ualde est, patere illustribus hospitibus, domos uirorum illustrium) siue conuiuium (cap. Conuiuia 44. d.) impenderit, aut necessitatem eius, qui

ea

ea quibus indiget non potest aliunde habere, quæ ipsum non decet ei uendere. Id item quod elargietur in remunerationem obsequiorum honestorum (Arg. cap. Ad hæc & cap. Relatum 2. de Testam.) tam suorum cognatorum quàm aliorum, aut ad sorores, uel consanguineos pauperes, æquali connubio iungendas, &c. prout in Manuali tractauimus. (in cap. 25. n. 27.)

SVMMARIVM.

Beneficiarij nequeunt insummere ob solam liberalitatem; nec humanam amicitiam n. 68. Possunt tamen in colligendos honeste hospites, qui eorum ecclesiæ uel beneficio prodesse ualent. n. 69.

Monasterium sanctæ Mariæ a Paulari laudatum n. eodem.

Beneficiarius secularis potest cuilibet largiri id quod meretur ob maiora obsequia quàm quæ suum beneficium requirit. n. 70.

Intellectus illius Pauli, Presbiteri, qui bene præsunt &c. n. 71.

68 SEXTVM decimũ quòd sola liberalitas aut amicitia humana non sufficit

ad huiusmodi sumptus iustificãdos. Primo quia hoc non facit ut opus illud sit actus alicuius prædictarum uirtutum. Secundo quod sanctum Concilium Tridentinum (In sess. 25. cap. 1. de reform.) omnino prohibet Episcopis, & quibuscunque beneficiariis ecclesiasticis, etiam si sint Cardinales, ne consanguineos & familiares suos, nisi fuerint pauperes ecclesiasticis prouentibus extollant. (id quod olim statuerat sexta synodus relata in cap. Quisquis 12. q. 2. & concil. Tolet. in cap. Decenter 89. d.) quin eos uehementer monet, ut carnalem erga suos affectum ex animis euellant, uti radicem & originem multorum malorum (quod colligitur ex glos. adiuncto tex. cap. Peruenit, 1. q. 3.) quod non faceret si liberalitas, & humana amicitia, iustam dandi eis causam constitueret.

Decimum septimum quod ex hoc inferunt aliqui, non esse bene impensum id
69 quod in quibusdã Ecclesiis & Monasteriis impenditur, hospitando aliquot consanguineos, ac iure consultos, aut nobi

les

les per ea transeuntes, aut in ipsa per aliquot dies animi gratia sese recipientes. Nobis tamen semper uisum est contrarium. Illa enim non est pura liberalitas (quæ consistit in pura donatione, de qua in .l. 1. ff. de donat.) imo donatio ob causam. (Quæ non est pura donatio iuxta prædict. l. 1. & totum titulum .ff. de cond. caus. dat. & C. de condit. ob caus.) & artificium acquirendi & conciliandi uoluntates eorum, qui fouerunt aut fouendi potestatem habent eorum iura,& causam,in iudicio aut extra illud. Dummodo ita fiat ut absit epularum curiosarum uel immodicarum,& uinorum nimia exuberantia. (cap. A crapula de uita & honest. cap. Ecclesiæ principes 35. dist.) Nec cum ab omni genere mali cauendum sit. 1. ad Thessal. 5. & cap. Cum ab omni de uita & honest.) significent, non tanti habere paupertatis statum, quem professi fuerunt,quam diuitiarum quem deseruerunt per uotum paupertatis,quod se protendit ad renunciationem bonorum secularium. Thom. 2. Sec.

 q. 186.

q.186.ar.7.ad 4.) Et nitentes quærere honorem temporalem, quem effugere debent, ibidem (uterque Thom.) non amittant ſpiritualem, quem procurare tenentur. Ne item hoſpites ædificandos bono exemplo temperantiæ, modeſtiæ, abſtinentiæ, ac ſobrietatis, uitijs eis contrarijs offendant, & ita abeant reprobantes magis immoderatam eorum exhibitionem, quam approbantes moderatam ipſorum hoſpitalitatem. Hodie octauo die Iulij anni 1566. in hac ſanctiſſima ordinis cathurſiani domo ſanctæ Mariæ a Paular, quæ eſt cœleſtis imago in charitate, religione, tranquillitateque. Vbi mihi cum ad eam Mantua capẽtaria ſiue Madrid pene mortuus delatus eſſem, Virgo Mater, eius patrona in tertium diem priſtinam ſalutem impetrauit, horum ipſius ſeruorum & dominorum meorum in ea commorantium interceſſione. Hodie inquam legẽs ſanctas eorum conſtitutiones, (quibus in tanta perfectione tota carthuſiana congregatio conſeruatur) unam inueni, cuius exemplum hic poſitum, ea quæ dicta

ſunt

ſunt unice probat,ſcilicet.In 3. compoſi. c.6. Hoſpitibus cum ad nos ueniunt aut per nos inuitantur ad conuiuia, non mi niſtrentur nec præparentur diuerſa & ex quiſita cibaria, ex quibus & religioſi & ſę culares, imo etiam & ipſi hoſpites ſcan dalizantur, & grauantur, unde duobus non curioſe præparatis ferculis, cum co-quina caſeo & fructibus debent eſſe cō-tenti, niſi tantæ dignitatis &c. hæc ibi, fa-ciunt. c. Non ſatis, & c. Pulchra 86. d.

Decimum octauum quòd pro noſtræ con-
70 cluſionis limitatione, opinio Iohannis Maior. (In 4. d. 24. col. 4.) teneri poteſt, ſ. beneficiarium non magis mortaliter pec care, expendendo prodige de ſuorũ pro-uentuum parte quàm merentur eius la-bores, & utilitas, quã affert eccleſiæ Dei, ultra mediocre ſeruitium, quod eius be-neficium requirit: quàm expendendo de portione cuius eget ad neceſſariam ſui ſuſtentationem, de qua quinto corolla-rio dictum eſt. Primo quidem quia lege naturali diuinaque, dignus eſt operarius mercede ſua. (Luc. 11. ad corinth. 9. & c. 11.

13.q.2.) Deinde quod ſi uniuerſalis eccleſia omnes eccleſiaſticos prouẽtus in uno cumulo haberet, & ſeruientibus ei ſatisfaceret, unicuiq; deberet pro merito tribuere, tribuendo plus ei, qui plus mereretur. Tertio quòd certum eſt clericum, cui eccleſia daret de ſua menſa tercentos ducatos, eo quod labor eius & commodum quod ei affert eos merentur, poſſet de illis omnibus libere diſponere. (Quoniam eſſent bona per induſtriam eius acquiſita, quæ ſunt ei patrimonialia, & ab onere bonorum eccleſiaſticorum libera, c. Quia nos de Teſtam. & ca. Epiſcopi 12. q.1. & dictum eſt in primo dicto ſupra) etiam ſi centum ei ſufficerent ad uitam
71 honeſte tranſigendam. Qua ipſa ratione uidetur quòd idem facere poteſt de tercentis ducatis, qui redeunt ex eius beneficij fructibus, quanuis centũ ex illis ſufficerent ipſius honeſtæ ſuſtentationi, ſi obſequia, quæ facit, præter ea quibus obſtrictus eſt, id merentur. Poſtremo quòd illud Appoſtoli. (1. at Timot. 5.) Presbyteri qui bene præſunt duplici honore di-

gni habeantur, maxime, qui laborant in uerbo,& doctrina,quanquàm à nonnullis: præsertim ab utroque Tho. (in d. c. 5. 1. ad Timot.) intelligatur de stipendio & reuerentia: recte tamen intelligi potest de duplici uel maiori salario, ut Gelasius (in cap. Consuluit 74. distinct.) & Glossa solennis ex eius dicto colligit, presbyteros plus salarii recipere debere quàm diaconos, plus autem hos quàm alios minores, id quod optime in episcopatu Palentino, perpensum reperitur. Cuius rei ratio est quòd presbyteri magis operantur in ecclesia præcipue si concionantur,& doceant,ita ut nobis fateri liceat, quod si duo habeant singula beneficia redituum tercemtorum ducatorum, ambo possunt pro libito expendere id,quod illis ad se honeste sustentandum opus est, boni uiri iudicio: etiam si suis beneficiis plusquam mediocriter nó inseruiant,fingamus id ascendere ad centum & quinquaginta, quo ad sustentationem, iam si alter eorum non magis inseruiat quam omnino tenetur,alter uero

multo

multo magis, audiendo confessiones, cõcionando, docendo, uisitando, infirmos consolando, pacis & aliorum huiusmodi curam habendo, poterit hic recte expendere tanto plus, quantum eius seruitia super erogatoria, pro boni iudicio merentur. (meritis enim inæqualibus inæqualia præmia debentur. Thom. 1. Sec. q. 47. ar. 7. ad 3. Et gratia maior datur uni quã alii. 1. Sec. q. 112. ar. 4.) quæ si alia centum & quinquaginta ualuerint, poterit is, de toto suo reditu pro sua uoluntate disponere, nil plus de illo pauperibus erogando, quàm laicus alius de suo. Quæ conclusio consolans est & incitans, addensque eis calcaria, qui magnos prouentus habent, ut operari quoque magni sint in uinea domini.

S V M M A R I V M.

Beneficiarius non amittit suos fructus eo solo quòd male uiuit contra Adrianum, nec etiam non celebrando horas amittebat, usque ad Concilium Lateranense, nu. 72.

Beneficiarij minores, mediocres, & Episcopi quo ad hoc.

hoc. æquales, nu. 73. Prouentus item distributionum & alij, nu. 74.
Ordinatum ad augmentum religionis non debet operari diminutionem, nu. 74.
Beneficiarius pro uoluntate sua disponat de rebus quæsitis sui ordinis ratione, puta per confessiones, &c. nu. 75.
Consuetudo contra hanc cõclusioné nõ prodest. n. 76.

72 DECIMVMNONVM quòd dura nimiũ uidetur opinio Adriani. (In 4. de Rest. q. 14. col. 9.) s. quòd beneficiarius qui male uiuit, assidue Deum offendendo, sui beneficii fructus amittit, eosque restituere tenetur, quomodocunq; illis utatur. Durior uero. Cardinalis (Alex. in sũma, 12. q. 3.) uidelicet, quòd eos amittit pro rata temporis ille, qui malam uitam agit interdum, & si non ita uiuit assidue. Quoniam uerius existimamus, quod dummodo titulum habeat canonicum, suasque horas celebret, eos non amittat. Imo de illis legitime uiuere potest. Primo quia neque textum neque rationem necessariam habent, quo suam probent opinionem. Deinde quod legibus,

bus, quas illi citant, reſponderi poteſt, quod neque cauſa totalis, neque etiam magis præcipua qua eos acquirit, eſt bona uita, ſed titulus, & officium diuinũ quod potiſſimum conſiſtit in horis canonicis celebrandis. (Quæ appellantur penſum ſeruitutis in c. Presbyter 91. d. & c. 1. de celeb. miſſ.) Poſtremo quia communis opinio (Pan. & aliorum in c. 1. de celebra. miſſ.) affirmat: quod ante lateranenſe concilium (coactum ſub Iulio 2. & continuatum ſub Leo. x. Seſſ. 9. §. Statuimus, quem explanauimus in Repet. cap. Quando de conſecr. d. 1. c. 7. a nu. 31.) non amittebat fructus ille qui non celebrabat horas canonicas. Imo neque poſt illud qui non celebrat intra ſex menſes ab eo habito (ut in prædicto. §. Statuimus ſtatutum eſt.) At conſtat eum qui non celebrat male uiuere. Attamen tam integrorum & doctorum uirorum opinio notanda eſt, ad retrahendũ a ſuis uitiis eos, qui palam eis utuntur.

Vigeſimum, quod quantum ad hoc nihil
73 intereſt inter epiſcopos & Rectores, atq;

Priores

Priores & Parrochos, nec inter hos,& ca nonicos & portionarios,nec inter hos & capellanos, aliosque ſimplices beneficia rios, quanquam aliter ſenſit Caietanus (2.Sec.q.185.ar.7.) ut Dominicus Sotus prudenter dixit(lib.10.q.4.ar.9.de iuſt.& iur.) quia in omnibus eadem ratio militat,cum omnes fundati ſint in bonis eccleſiaſticis, quæ IESV CHRISTI patrimonium exiſtunt, & in omnibus locum habent,quibus dicta communis, & noſtra concluſio nititur, conciliumque Tridentinum (Seſſ.25.c.1. de Reformat.) non ſolum prohibet epiſcopis,ſed etiam cæteris beneficiariis ne ſuos conſanguineos & familiares, de prouentibus eccleſiaſticis diuites efficiant.

Vigeſimum primum quoad hoc propoſi-
74 tum nihil referre ſi prouentus quæratur ex quotidianis horarū diſtributionibus aut ex communi cumulo,quod groſſam appellant.(Quicquid ſentiat glo.Guillelmi uerb Conſueuit in Extrauag.Suſcepti ne Sede Vaca. inter communes) primo quòd alia bonorum quærendorum

ratio

ratio constituta per eum, qui ipsa recipit, non potest mutare finem ob quem ei data fuerunt ab alijs (l. 1. & l. Legatum 1. ff. de adim. rer. ad ciuit. pert. & clem. Quia contingit de relig. dom.) Deinde quod distributiones subrogantur illi cumulo grossæ, & subrogatum habere debet qualitatem illius cui subrogatur. (l. Si eū. §. qui iniuriarū. ff. Si quis caut. & c. Ecclesiæ. S. Mariæ ut lit. pen.) Tertio quod statutum ad unum finem contra illud operari non debet (l. Legata inutiliter. ff. de adim. leg. & capitu. fina. de uerb. sig.) At finis in quem institutum est in multis Ecclesiis, ut prouentus per distributiones quærantur est, ut clerici magis obstringantur, fiantque religiosiores, quàm essent, si eosdem aliter quærerent, & consequenter non debet maiorem licentiam & minorem religionem in illis operari, quo liberius & minus religiose de illis disponere ualeant, quàm antea, quando quærebantur ex cumulo communi. Postremo quod nihil obstat (cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6.) quo

non

nonnulli nituntur, ob id quod inferius (In q. 2. n. 14.) illi respondebitur.
Vigesimum secundum quòd dictæ conclu
75 sioni non est locus in eo quod clerici ratione suæ dignitatis clericalis, extra suorum beneficiorum fructus lucrantur, puta per missarum celebrationem aut per officium capellanorum &c. quæ communior sentētia est (Quam tenet Cyn. In Auth. Licentiam. C. de Episcopis & clericis. Pan. in cap. Cum esses n. 26. & in cap. Cum in officiis de testam. quem sequitur Card. in summa 12. q. 5. & Perus. in rub. de testam. col. 31.) Idemque sentimus nos de eo quód lucrantur ob confessiones, officia diuina, stipendia pulpituum; siue capellanias, & uicariatus, siue sua beneficia obstringant eos ad id, siue non; ob id quod superius (eod. n. 7.) dictum est.
Trigesimum tertium, quod nobis beneficia
76 riis non prodest, dicere quod consuetudo beneficiariorum donandi huiusmodo bona quibus, quantum, & quomodo eis uidebitur, nos excusat, quia nulla ta-

lis

lis est & si qua foret non ualeret nec prodesset quicquam. Quoniam non ualet nec prodesse potest consuetudo contra legem naturalem uel diuinam (cap. Quæ contra. cap. Veritate 8. d. cap. In his 11. d. cap. Fin. de const.) imo dicitur in Iure corruptela (cap. Mala 8. d.) talisque diceretur hæc, eo quod dicta conclusio necessario de legibus naturalibus ac diuinis infertur. (Nam omne quod in bona consequentia ex lege diuina & naturali infertur lex diuina uel naturalis est, ut colligitur ex Thom. 1. Sec. q. 94. ar. 2. & 5.) ut supra monstratum est. (In 3. dicto. n. 13. & seq.)

SVMMARIVM.

Magnus quidam prælatus huius conclusionis magnum dedit exemplum. n. 77.

Beneficiarius de suo beneficio uiuere potest & alia sua bona seruare cuicunque uoluerit n. 78.

Beneficiarius & pensionarius quoad hoc non differunt. n. 79.

Remedium ordinarium utilius quàm extra ordinarium n. 79.

Beneficium regulare nunquàm seculari collatum est com-

neque seculare regulari in titulum, sed in commendam sic. n. 80. tantæ tamen authoritatis habent commendatarij quàm titulares n. 81.

Religiosus si & quid dare potest de eo quod parcius uiuendo reliquum facit. n. 82.

Comedunt aliqui plus sumptu alieno quàm proprio & quando licet commedant, parum non soluunt minus. n. 83.

Religiosus donare potest concessione seu consuetudine iusta. hoc n. 84.

VIGESIMVM quartum quòd insigne exemplum & imitatione dignum fuit illud, quod quidam pa-
77 ter dominicanus ualde uenerabilis & permagnus concionator quem nos cognouimus, exhibuit. Is prælato cuidam primario morti proximo, qui supellectilem suam, & actiones multi ualoris uni nepoti suo legauit, duabus uel tribus horis antequàm moreretur, dixit quòd ea de causa sola damnaretur, nisi sibi consuleret, & prælatus, uti uir singulari uirtute præditus, timore tremens de re medio consuluit, quod cum intellexisset conuertit illud legatum in aliud pij

opus illuſtre quod etiam hodie in ciuita te quadam primaria refulget. Cuius ſimilia quædam acta ſunt, nobis conſulen tibus a nonnullis beneficiarijs, qui alio qui ſuos conſanguineos ditandi cauſa damnati fuiſſent, nam id effugere nequi bant, etiam ſi uera eſſet opinio eorum, qui dicunt eos non teneri ad reſtituendum ea, quæ in uſus prophanos expendunt. Quoniam ipſimet fatentur morta liter peccare illos, qui ſic expendunt. Et ita morientes huiuſmodi legata non retractando, quæ retractare poterant, nõ ſatis pœnitebat, & diabolus eorum animas rapuiſſet (cap. Firmiſſime 15. q. 1. cap. Omnis de conſecr. d. 4. & hæredes eorum bona parum de ipſorum pœnis indolentes poſſiderent.

Vigeſimum quintum, quod uehementer
78 conſolatur beneficiarios illud Innocentii ab omnibus fere ad probatum (In c. Epiſcopus de præb. & in c. Quoniam, ne præla. uic. quem Pan. ſequitur cum communi in d. c. Epiſcopus, & in c. Poſtulaſti de Reſcript. & licet Decius ibi tenuerit contra-

contrarium, tamen in d.c. Episcopus sequitur communem, quam etiam Adria. Maior. & Sotus tenent ubi supra) uidelicet, quod omnes uiuere possunt, atque capere de suis prouentibus ecclesiasticis, quantum ad congruam eorum sustentationem opus est, & seruare quibus uolent suum patrimonium cum eius fructibus. Eadem ratione, quanuis illi non id penitus exprimant; idem facere possunt, de illis quæ consequuntur, ex quacunque industria sua litterarum, munerum, negotiorum, legationum, cõtractuum, ac donationum, & aliorum modorum non pertinentium ad eorum beneficia neque bona; (Quia ut dictum fuit in 1. dicto, omnia huiusmodi sũt eis, perinde ac patrimonialia. Arg. cap. Quia nos de Testam. & cap. Episcopi 12. q. 1.)

Vigesimum sextum, quod id ipsum, quod
79 dictum est de beneficiariis ecclesiasticis, dicendum est de pensionariis pẽsionum ecclesiasticarum, quas Pontifices Max. constituere solent super fructibus ali-

quorum episcopatuum, & aliorum beneficiorum ad uitam eorũ, uidelicet quòd quicquid inde superierit illis de sumpto eo, quo ipsi pro decenti eorũ statu egent, teneantur expendere in pauperes aut alia pietatis opera. Primum quia res transeunt cum oneribus suis (c. Ex literis de pig. c. Pastoralis de Deci. & l. 1. C. de Distract. pig.) & Summi Pontifices non absoluunt ab onere cui subiacent fructus beneficii, nempe ut ea quæ supersunt pauperibus aut operibus pietatis erogentur, eo quòd iubeant, ut alius qui nõ sit beneficiarius, eos ad sui sustentationem accipiat. Secundo, quòd concessio pensionum, plus efficere nõ debet quàm uelet ille, qui concedit eas. Arg. l. Non omnis ff. de Reb. cred. & l. In agris. ff. de acquir. rer. dom.) & Summi Pontifices in suis diplomatibus apponere consueuerunt, quòd eas concedunt pro alimentis, ut commodius pensionarii possint sustentari: palam significantes nolle ut eas prodigant, arg. §. 1. 42. dist. & §. 1. 44. d.) Tertio quòd remedium ordinarium fauorabi-

lius est quàm extra ordinarium (Gloss. solemnis & penul. clemen. 2. de offi. or. l. In causæ la 2. ff. de Min.) At reditus pensionum est extra ordinarius. Cum ergo reditus beneficiorum licet sit ordinarius, ad id oneris teneatur, non conuenit ut pensiones sint immunes ab eo. Quarto quod ei qui minus meretur non debet plus dari (Arg. §. 1. Instit. de iusti. & iur. & l. Iustitia. ff. eodem tit.) & minus meretur pensionarius, qui celebrare non tenetur officium diuinum, ut late tradidimus (in c. Quando de consec. d. 1. c. 17. nu. 14.) neque seruire, quã beneficiarius qui utrunque facit. Quinto quòd qui contradixerit æque dicere debet quòd si summus Pontifex uni concederet centum seu ducentorum millia ducatorum in pensionem posset is de illis in uita & in morte disponere tanquam de patrimonio suo, quod a ratione dissentaneum est & absurdum (& ideo non dicendũ. l. Nam quod absurdum de oper. liber. ca. Dudum 2. de præb. lib. 6.)

Vigesimumseptimum quòd & si sedes Apo

stolica semper illam regulam. (c. Possessiones de Reb. Eccles. c. Inter quatuor de Relig. domi. c. Cum de beneficio, & c. Cum singula §. Prohibemus de præb. lib.
80 6.) Obseruauit. uidelicet. Regularia regularibus, & sæcularia sæcularib⁹, in nō conferēdo beneficium regulare sæculari, nec sæculare regulari in titulum, nisi tantum in commendam ad uitam: utrique tamen ita disponere possunt de fructibus commendarum beneficiorum, per summum Pontificem ad uitam commendatorum, sicut de fructibus beneficiorum in titulum collatorum pro conuenienti sua sustentatione, dando superflua pauperibus. Primum quod in ipsis diplomatibus Pontifex Max. illis concedit facultatem, in suos ipsorum usus expendendi. Deinde quod commendatarius tantum iurisdictionis & authoritatis habet in administratione beneficij commendati (præcipue per summum Pontificem ad uitam, alienandi potestate excepta, quam eisdem adimit per sua diplomata) quantum titularis (cap. Quærelam ubi

ubi Panor.not.1.de electo.Pan.& Dec.in cap. Edoceri sub finem de Rescript.) Per quod tolluntur quidā scrupuli,qui nonnullis inciderūt super quibusdam rebus, ad commendatarios Roncæ uallis,& sancti Isidori Legionensis spectantibus.

Vigesimumoctauum, quòd uera existit ele-
81 gans illa Cardinalis Florentini regula(In Clem.2.de uita & honesta.cler.§.Sed tales & in Clem.Gratiæ de rescrip.col.pe.) uidelicet quod eandē potestatem,quam habent sæculares disponendi de suorum titularium beneficiorum & commendatorum prouentibus, habent etiam regulares,de suorum beneficiorū titularium, & commendatorum reditibus.Primum, quod ratio propria, qua seculares prouentibus suis uti possint ad moderatam sui sustentationem, superfluis in pauperes distributis, non est quod illi sint eorum integri,& absoluti domini; sicut superius probatum est(In 3. dicto, nu.4. & seq.& infra in q.2.in confutatione arg.1. dicemus,nu.14.) Sed quod ecclesia eiusque ministri constituerunt eos eorum

prouentuum dispensatores per titulos canonicos quos in id conferunt. quo munere etiam religiosus fungi potest, etiam si non possit esse uerus alicuius rei temporalis dominus, ob solemne suum paupertatis uotum. (ca. Non dicatis 12. q. 1. cap. Cum ad monasterium §. fin. de stat. monach.)

Vigesimumnonum, ex hoc corollario pro-
82 ximo sequi, quod quemadmodum ut supra (coroll. 9. nu. 59.) significatum est, clerici seculares possunt elargiri cuicunque uoluerint illud, quod parcius uiuendo superesse faciunt, de eo quod in honestam sui sustentationem impendere poterant. Ita quoque religiosus, facere possit de illo quod parcius uiuendo superesse faceret de parte illa, quam honeste ualet in suos sumptus expendere. Primum, quia ratio radicalis ob quam sæcularis illud facere potest, nō est quod ille dominium eius adipiscitur, sed quia ecclesia per suos titulos eidem concedit, ut illud pro uoluntate sua posit expendere. At huius facultatis æque capax est religiosus ac secularis

cularis licet non ueri domini eius. Secundo, quoniam hoc plus adiumenti præstat ad seruandam castitatem (ut docet experientia quæ optima est rerum magistra cap. Quàm sit de electione libr. 6. l. Legatis. §. ornatricibus, ff. de legatis 3.) & paupertatem uoto susceptas. eo, quod occasionem præstat minus edendi, bibendi, & minore pompa utendi. Quia fere omnes minus edunt, potant, uestiunt, & minorem familiam habent, quando sciunt quod ea quæ omittunt impendere in illis, seruare possunt in eleemosynas & alia uirtutum opera, quàm cum cognoscunt quod non plus reliqui sibi facient, si se abstinuerint, quàm si se saturauerint, & pompauerint. Et perspectum habetur quod ad castitatem, abstinentia cum sobrietate conducunt (iuxta illud hymni horæ primæ, Carnis terrat superbiam potus cibique parcitas, & illud Anasta. Abstinentia continentiæ nutrix est; citatum a glos. Cle. Ne in agro de stat. monach. in prin.) & ad pōpæ mundanæ contemptum par-

cus indumentorum & famulorum usus. Tertio, quod singulo quoque die cernuntur qui satis saturi, et induti dicũt, comedamus etiã hoc, & bibamus illud, & hoc aliud induamus, quandoquidem neque plus neque minus soluturi sumus. Multi
83 uiatores, qui obseruarent ieiunia diebus ab ecclesia præceptis, ea non obseruant in magnis Galliæ ac Italiæ diuersoriis, quoniam tantum oportet eos soluere incenatos quàm cenatos. Quin & multi religiosi sunt, qui minus carnis, & fructuũ comederent, & minus uini biberent, paucioribusque indumentis, & calceamentis uterentur, & indumẽta calciamẽtaq; magis conseruarent, si propterea paulo plus illis elargiretur ad libros emendos, ad consanguineos pauperes eleemosynà subleuandos, & ad alias reculas, quæ eos consolarentur, quàm scientes quod non plus sibi accipient quàm expendent. Quarto, quod aliquando respondimus; monachum uel fratrem, quem conuentus mittit longius, aut ad diuturna negocia, quantitate pro quotidiana impensa assi-

assignata, eo pacto, quod neque plus ea neque minus dabitur ei siue multum siue parum expendat, posse de eo quod ei supererit parcius uiuendo eleemosinam elargiri, licet ipse sit simplex monachus, qui eam absque alia facultate facere non potest. (Iuxta glos. c. Non dicatis 12. q. 1. & Clem. 2. de uita & honest. cleri. uerb. Cõuertendũ.) Quinto quod Alexander tertius (In. c. cæterum de Donat. quod in hoc dixit singul. And. Sic. In tractatu de præstan. Card. q. 10. ar. 6.) respõdit, quòd consuetudo potest dare facultatem religioso donandi aliquid, quo nõ grauetur multum ecclesia, quod palam uerum est quoad reditus, de quibus conclusio nostra loquitur, ut sentiunt (Pan. Imol. & alii omnes in d. c. Cæterũ) atq; notum est donationem illius, quod parcius uiuẽdo quæritur, non afferre multum damni ecclesiæ. Verum tamen est quòd hactenus uidebatur nobis uerius, contrariũ huius corollarii; eo quod religiosus non est dominii capax. Et ideo non potest esse dominus illius quod parcius uiuẽdo quærit

rit ſicut clericus ſecularis. Nunc tamen uidetur quoad hoc reſponderi per primam huius corollarij rationem .ſ. quod ratio radicalis, quare ſæcularis diſponere poteſt de illo, quod per parcam uitam lucratur, non eſt tã, quia ipſe ſit integer dominus illius, quam quod eccleſia iuſta de cauſa, facit ei facultatẽ diſponẽdi de illo. Quæ ratio æque locũ habet in religioſo, ſicut probatur efficaciter in dicta reſponſione Alex. tertij. (In d. c. Cæterum) quod maximi momenti, eſt ad excuſandos à peccato multos religioſos, qui ſunt Abbates, priores, aut beneficiarii minores qui nonnullos pauperes conſanguineos ſubleuant eo, quod parcius uiuendo reſiduum faciunt.

S V M M A R I V M.

Beneficiarius tam egrotans quàm bene ualens donandi facultatem habet & ſi teſtari non poteſt, n. 85.

Et lepida ratio quare beneficiarij teſtari prohibentur & non donare, nu. 86.

Intellectus c. Ad hæc. de Teſtam. nu. 87.

Beneficiarius religioſus, qui egrotat an donare poſſit pauperibus & pijs operibus, nu. 88.

TRI-

TRIGESIMVM quòd & si beneficiatij ægrotantes de reditibus suis ecclesiasticis testari non possunt, ut in 3.
85 q. dicemus, donare tamē possunt per uiā eleemosynæ inter uiuos, siue sani sint, siue ægroti, pauperibus, aliisq; piis operibus. Quod enim hoc facere possint dum sani sunt constat. Quia superius (colo. 3. nu. 51.) dictum est eos non solum id posse, uerū etiam at id teneri: quod autē etiam dū ægrotant id ipsum facere possint probatur. Primum quia textus (ut hic. Hier. cum aliis supra citatis) qui faciunt huiusmodi facultatem beneficiariis, & præcipiunt ut illa utantur, generaliter loquuntur. (& ita generaliter sunt intelligendi. l. De pretio. de public. in rē actio. c. Solitæ de maior.) non excipiendo infirmos à sanis. Deinde quòd per infirmitatem non amittunt suos titulos (c. Tua. & tot. tit. de cleric. ægrot.) quibus Sancta Mater Ecclesia prædictā facit facultatē. Tertio quod Alexander tertius declarāt aperte. (In c. Ad hæc de Testa.) maiorem beneficiario esse facultatē dū in ægrotat ad largiēdas eleemo-

eleemosynas per modum donationis inter uiuos, quam per ultimã uoluntatem. Quarto, quod id est appositum medium ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate: quæ est contra c. Nerui 13. d. c. Nemo de pœnit. d. 7.) quam inducit ex una parte obligatio cõferendi superflua pauperibus, quam superius (nu. 17.) confirmatam reliquimus. Ex altera uero prohibitio, qua uetantur ne dare quid possint per ultimam uoluntatem; de qua infra q. 3. nu. 2. certe talis perplexio, cessat aperte si dixeris, posse donare inter uiuos bene-
86 ficiarios superflua dum ægrotant. Quinto quod pauperibus, quibus superflua sunt erogãda, est multo magis expediẽs, ut cum non acceperint a beneficiario dũ ualeret, saltem dum egrotat accipiant. Sexto quod apertissimum est, beneficiarium aliquam portionem bonorum erogare posse. (Per c. Ad hæc de Testamen.) Sed eadem ratione qua conuincitur exigua portio posse dari, conuincitur etiam posse dari copiose, quantum ad præsens negotium attinet. Nulla enim alia ratio red-

reddi potest cur possint dare aliqua nisi quia habent facultatem id faciendi uirtu te suorum titulorum. At uirtute eorum habēt quoad omnia: ergo &c. arg. l. Illud ff. ad l. Aquiliam, & quia qui de uno dicit ut uidetur negare de alio dissimili, ita uidetur affirmare de alio simili. Domi. in c. Qualis 25. dist. & probat gloss. in uerb. Mobilibus in d. capi. Ad hæc.) Septimo quòd ratio potissima, ut latius ostendemus inferius (In q. 3. nu. 2.) qua interdicitur beneficiariis, ne legare possint, ea est, ut certe uel sic cogantur dum uiuunt erogare superflua pauperibus: at quo ad hunc finem commodius est ea donare, quando aduersa ualetudine laborāt, quæ dum ualerent donare noluerunt, quàm non donare, & ob id post mortem hæredibus cedere. Octauo, quod non obstat, quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet in idem fere recidere, ægrotum morti proxi mum inter uiuos donare posse, & posse donare per ultimam uoluntatem. Vnde cum negetur hoc secundum, inferunt & primum denegandum. Non inquam id

obstat,

obstat, nam qui per ultimam uolūtatem donat reuocare potest id, quod dedit si conualescat.(c. Vltima uoluntas 13. q. 2. c. Cum Marthæ de Celebra. miss.) quod nequaquam poterit si semel donet inter uiuos.(l. Sicut ab initio, C. de actio. & obli. l. In commodato §. Sicut. ff. Cōmod.) Nec obstant Alexandri uerba, qui dum permittit ægrotantibus posse aliquid donare inter uiuos, sed moderatæ, uisus est innuere à contrario sensu non posse dare large uel immoderate, quod non est efficax argumentum. Tum quia adducta à sensu contrario (Licet alias dicatur fortissimum in iure l. 1. ff. de officio eius cui manda. & c. Cum Apostolica de his quæ fiunt à prælat.) nihil probat, si ex ea colligatur aliquid contra id quod in iure habetur expresse (Glossa celebris, & recepta c. Significasti de foro compe. ubi late Feli. & in eod. c. Ad hæc, est glo. adiuncto text. Nam textum loquentem solum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus.) Expressum autem est imo & præceptum à iure diuino naturali & humano.

(Per hoc c. & alia multa citata supra ead. q. à nu. 17.) non tantum beneficiarios dare posse superflua pauperibus, sed & debere. Tum etiam quia uerbum illud moderate referri potest ad alia bona ecclesiastica, quæ nec dum sani sunt beneficiarij, possunt expendere; & in hunc modum exponunt (Pan. & And. Sic. in 1. not.) uerbum illud. Non ergò uult Summus Pontifex, non posse beneficiarios morbo laborantes ea conferre pauperibus, quæ præstare possent si superuiuerent. Tantum id uult non posse dare de bonis aliis, nisi modicum quid, idque non aliis quàm pauperibus. Et certe textus ille, ut maximum id tantum probare posset. Donationem ita factam in maxima quantitate, per beneficiarium morbo graui correptum, suspectã & fraudulentam haberi posse (Hunc intellectum satis sentit ibi Panor. sub finem, & etiam And. Sic. post Pet. n. 6. quatenus ait eiusmodi donationem esse suspectam & satis consentit D. Didacus.) & donationem potius esse, quam uocant causa mortis, quàm irreuocabi-

cabilem inter uiuos. Nam ex eo quod noluit ea bona conferre cum sanus erat, & citra periculum, non leuis summitur coniectura, non tam uoluisse dare libere & serio, id quod dedit dum in discrimine uersaretur, quam per uiam ultimæ uoluntatis, aut donationis causa mortis. (Arg. c. Semel malus de reg. iu. lib. 6. cum gloss. & latissime Didacus in Rub. de Testam. in p. 3. nu. 15. & nota in c. Tua. & c. Is qui de sponsi. Quæ duo quod huc attinet, cum agimus de effectu exequantur. (Bald. & Ias. l. 2. ff. de iust. & iur.) Ceterum coniectura hæc seu præsumptio, si coram Deo uera non fuit & dissimulata, donatio uim et ualorem nequaquam amittit in interiori conscientiæ foro, ubi cessat omnis præsumptio, ueritasque sola uiget & ualet. (c. Humanæ 22. q. 5.) Vt ergo tandem in hac parte finiam illud, ex his omnibus colligo, hanc piam donationem ualorem integrum ante Deum, & in foro conscientiæ habituram: dummodo uero animo fiat ut irreuocabilis sit, quamuis quoad forum exterius ficta & in frau-

dem

dem facta præsumatur, si non apponatur remediũ, quod ex corollario trigesimo primo subsequenti potest desummi.

Trigesimumprimum corollarium, dubium
88 esse satis notatu dignum, an quæ dicta sunt in corollario huic proxime præcedenti, efficere possint etiam religiosi beneficiarii graui morbo laborantes. & certe uidetur id eos minime posse, quippe qui nec legare permittantur. c. 2. de Testamen. authē. ingressi. C. de sacrol. nec ullũ habeant aut habere possint rei alicuius dominium (c. Non dicatis 12. q. 1. c. Cum ad monasterium de stat. monach.) Nihilominus tamen oppositum nobis magis uidetur conforme iuri, licet hactenus nunquam asseuerare id simus ausi. Primum quòd superius (corol. 28. nu. 81.) dictum reliquimus, disponere tantum posse beneficiarios regulares de suis reditibus, quantum & de suis seculares iuxta doctrinam (Card. cui nemo contradixit in Clem. 2. §. Sed & talis de uita & honest. cleric.) Hos autem id posse modo probauimus. Deinde quòd id non est testari,

sed inter uiuos donare. Quæ duo etiã si qui donat ægrotet, lõge sunt diuersa.(c. Adhæc cum annot. qui de Testam.) Non enim potest quod sic semel dederit reuocare (l. Sicut ab initio C. de act. & oblig.) uti potest quod per uiam testamenti, & ultimam uoluntatem reliquerit.(c. Cum Marthæ de Celeb. miss. c. Vltima uolũtas 13. q. 2.) Nec ita facile experientia (quæ est rerum magistra c. Quam sit de elect. lib. 6.) à testante, inducuntur homines quantumuis ægrotent, & ita sint morti uicini, ut de eorum salute desperetur, sic ad statim donandum, atque ad donandum post mortem. Est namque natura nostra uiuendi cupientissima, & quæ sibi semper uitæ spem polliceatur. Adde quòd ut possit aliquis bona distribuere, non est necesse, eum esse dominum eorum, quæ sunt distribuenda. Sat est illi si sit ei facultas ad hoc concessa per eum, qui possit eam facere, (ut est tutori l. Lex. quæ Tutores. C. de admi. tut. & procuratori & executori, & curatori l. Ob æs alienum & tot. tit. C. de præd. min.) Sed nec

 bene-

beneficiarius ipse regularis rei alicuius est dominus, etiam si dum prospera ualetudine perfruitur, & tamen in pauperes aliaque pietatis opera distribuere potest libere reditus suos omnes, ob facultatē sibi ab ecclesia pia matre nostra per beneficii titulum factam.

SVMMARIVM.

Beneficiarius, qui quæ donat pauperibus non tradit eis, nec iurat, nu. 89.

Beneficiarius remuneret famulos, nu. 90. & quantum, nu. 91.

Ingratitudo semper peccatum, nu. 90.

Beneficiarius non solum potest expendere id quod est ei opus, quatenus est beneficiarius, sed etiam quatenus est nobilis aut graduatus, nu. 92.

Beneficiarius prius potest sibi prouidere quàm Ecclesiæ quoad unum finem, & non quoad alium, nume. 93.

TRIGESIMVM secundum corollarium, Dubiū esse, num ualitu
89 ra sit donatio superfluorum bonorum, quæ beneficiarius prius donat piis

operibus quàm re ipsa tradat? negarunt quidem id Doctores aliquot magni nominis And.Sic.in d.c.Ad hæc col.2.& d. Didacus in cap. Cum in officiis,nu.5.de Testam.) Nos tamen oppositum potius asseueramus. Tum quia hi nihil adducũt in suæ sententiæ confirmationem: Tum etiam quia non satis aduerterunt, Innocentium(in d.c. Ad hæc) contrarium aperte dixisse, allegando textum in l. Si quis argentum.C.de donatio.habentem donationem esse ualidam ante traditionem, quamuis donetur res ad usus prophanos,quanto magis si ad pios, de quibus nos uerba facimus, nec ex eo quod dixerit Panor. Actualiter donet, & nõ relinquat donandum post mortem: licet colligere,uoluisse dicere,traditionem esse necessariam,sed solam donationem inter uiuos. Demum illud confirmat hanc nostram sententiam, quod ea quæ debet beneficiarius,sunt persoluenda ex eius reditibus, iuxta communem omnium sententiam,in c. Peruenit.de fideiuss. per illum text.) præsertim ea quæ debentur

piorum

piorum operum causa, in quibus nemo dubitauit. At uero qui donat, licet non tradat debitor constituitur. (Per d. l. Siquis argentum in princip. & aliis multis §§.) & ad id quod donauit persoluendum obligatur. Quantumuis tamen hæc uera sint, opinio horum Doctorum defendi potest, quoad donationes eximiæ cuiusdam quantitatis, quæ fierent tempore ualetudinis aduersæ, nam per dicta in præcedenti corollario, huiusmodi donationes, quas non subsequitur traditio suspectæ haberi possunt & fictæ. Traditio uero eorum quæ donantur coniectura sufficiēs est, ad adimendam suspitionem qua præsumeretur donatio non esse uera inter uiuos & irreuocabilis. Videtur etiam nobis quòd præsumptio hæc reiiceretur sufficiēter, si is qui donat est fide dignus, & iuramento testatur, eam donationem non ficto, sed animo uero facere, ut satisfaciat obligationi, qua tenetur, quæ ei superfunt piis operibus & pauperibus erogare: iuret etiam se numquam eam reuocaturum quātumuis postea sit superstes.

Hoc enim uehementer adimet suspitionem præfatam, maxime quando ob id non fit traditio, quia tunc fieri non potest.

Trigesimum tertium corollarium non so-
90 lum non peccat, sed etiam laude dignus est beneficiarius, qui a famulis & ab aliis accepta obsequia, munera, & beneficia, compensat. Ea namque compensatio non tam est censenda donatio, quam rei debitæ persolutio; nam licet non intercedat obligatio, tanta quanta sit necessaria ad hoc, ut peti possit ex rigore iustitiæ, intercedit tamen ea obligatio, quam antidoralem uocant, & uis debitæ gratitudinis. (L. Sed & si. §. consuluit. ff. de pet. hær. c. Cum in officijs de testam.) At ingratitudo ut minimũ est peccatũ ueniale, ut probat S. Thom. (2. Sec. q. 107. ar. 3.) Absit autẽ dicere quod Deo uel ecclesiæ sit gratũ, beneficiariũ peccare uenialiter etiam in paupe rũ gratiã; (c. In ciuitate de usuris. c. 1. 21. q. 2. cap. Si aliquid adiuncta gloss. 22. q. 4.) Nullus autem est, qui ecclesiã ipsam

aut Ecclesiasticos eximere possit ab ea obligatione, qua cũcti tenemur exhibere nos gratos benefaciẽtibus nobis. (c. Ecclesiasticis 12. q. 2. ubi gl. dixit ecclesiã teneri ad antidora. c. Relatum 2. de Testam. c. Præcarie c. Episcopus 10. q. 2.) Illud tamen diligenter est inspiciendum, beneficiarios causa remunerationis non posse dare, nisi quantum satis est ad satisfaciendum obsequijs & muneribus acceptis, idq; fatetur omniũ cõmunis sententia (Quam post Barthol. in l. Si quis pro eo §. 1. ff. de fideius. tenent Alexan. Ias. & Deci. in l. Si donatione C. de collat. cum aliis ab eo citatis) Quæ sententia innititur illi insigni cap. præfato Relatũ, ibi (Iuxta sui seruitii meritum). Cæterum nos in ea sententia sumus, posse dari non tantum quod exæquet accepta beneficia sed etiam aliquid ultra. Et inducit nos ad hoc asseuerãdum, quòd nõ satis gratus est, is qui accepit ab alio beneficium aliquod, si solum tantundem ei re penset quantum gratis accepit ab illo, ut optime diffinit. Sanctus Thom.

Thom. (2. Sec. q. 106. ar. 6. Aristotelis 4. ethi.) dicta secutus. Nec enim ad id tantum, quod accepit est inspiciendum, sed ad id etiam quod ei fuerit gratis exhibitum: Vnde natum est prouerbium illud Gallicum, Qui donat lucratur si donatarius non est illiberalis. Verumenimuero non tantum eo amplius exhibere potest, quanto sibi libuerit, sed quantum a uiro cordato fuerit diffinitum (Arg. l. 1. ff. de iure deli. cap. De Causis de offic. deleg.) V. gratia, est quidam cognatus, famulus aut alius quiuis, qui mihi ea præstitit obsequia, quæ si pretio æstimarentur duodecim aureis constarent, non possem iuste nomine remunerationis 40. uel 30. persoluere, possem tamen quindecim aut sexdecim. Exhibuit alius beneficium quoddam gratuitum, ualens aureos duodecim, non potero lege gratitudinis 40. uel 30. reddere. licebit tamen quindecim aut sexdecim. Conclusio hæc nostra noua quidem est, innititur tamen rationi satis antiquæ iuris naturalis. &

appo-

appoſita eſt ſatis ad ſexcentas remuneratorias augendas, quæ firmitatem habere nequeunt, niſi præcedant obſequia, quæ ſint eas commerita (De quibus in l. ſi forte .ff. de Caſtren. pec. & in l. Si donatione. C. De collat. & in cap. Relatum 2. & in cap. Ad hæc. de teſtam. & alibi ſæpe.

Trigeſimum quartum corollarium, bene-
92 ficiarium quemcunque poſſe de beneficii ſui reditibus expendere, non tantum ea quæ decentiæ & qualitati beneficii neceſſaria uidentur, ſed etiam quæ conditionem perſonæ decere uidentur ſeruata ratione generis, gradus & ordinis. Primum quidem quod Innocentius (In cap. Indecorum de ætat. & qualit.) abſolute permittit beneficiario ea expendere poſſe, quæ deceant ipſum; nec reſtringit ullo modo facultatem hanc ad beneficij decentiam. Deinde ſi id neges, fatearis oportet, tunc nihil amplius profuturum beneficiario quoad ipſum attinet duo uel tria poſſidere beneficia, cum legitima diſpenſatione, ſi æqualis ſint cō

ditionis,

ditionis, quam si unum habeat tantum (quod est contra mentem cap. de Multa de Præb. & contra extrauag. Execrabilis Io. 22.) cum in sui gratiam & utilitatem expendere amplius ei non liceat, quàm si unicum tantum beneficium haberet. Adde illud quod urget uehementissime, permisisse quidē generale concilium (in d. c. De multa) cum nobilibus & literatis dispensari posse, ut plura quam singula possint obtinere beneficia. Cuius constitutionis is finis aperte fuit, ut talem agere uitam eis liceret qualis expediret generis nobilitati, gradibus atque litteris. Postremo id ipsum ex extrauaganti (Prædict. Execrabilis Io. 22.) con uincimus, quæ licet iniunxit, cunctis, qui beneficia incompatibilia possidebant, ut ea dimitterēt, ab eo tamen præ cepto, excepit Cardinales & Regum filios, innuens aperte, eos posse de reditibus expendere non tantum que respon derent satis qualitati beneficiorum, sed etiam quæ responderent personarum conditionibus. Cæterum illud diligen-

ter

ter expendendum; quod licet alimenta beneficiarii (ut ex textu. c. De his de ecclesiis ędific. quem ibi dixit nescire se alibi Pan. cui tamen ei similis in. §. fin. 12. q. 1. colligitur) anteponantur reparationi templi; ita quod si quid desit, desuturum potius debeat ecclesiæ quam beneficiario. Id tamen intelligendum uenit de illa portione, quæ ei obtingit in alimentum, iuxta qualitatem tantum ecclesiæ commensuratum, & non iuxta qualitatem personæ. Nam si oppositum contendas, cogeris fateri necessario filium Regis habentem duo beneficia, quorum utrumque ualeret octingentos aureos, nequaquam obligadum ad contribuendum partem ullam uel minimam in Ecclesiarum reparationem, & ornamentorum; quod est plane absurdum. (Et ideo indignum relatu, & auditu. L. Nam quod absurdum. ff. de oper. libert.) Facit quod anteponenda est omnino necessitas conseruandæ naturæ, uitæque; necessitati conseruandi decori personæ. ut docuimus

in Manuali (cap. 24. n. 3. post Thom. & alios multos quos ibi citauimus). Ex quo habes, non excusandos a culpa milites religionum militarium, quos commendatarios uocamus, qui ob id quod nihil eis de reditibus superest absumpta ea parte, quæ necessaria est ipsis alendis & sustentandis, iuxta sui status qualitatem, templa habent minantia ruinam uel certe non uti decet apparata, & multo peius adornata.

SVMMARIVM.

Rex Hispaniæ, qui superat omnes prælatos excepto Papa in reditibus Ecclesiasticis potest de illis sustentare suum regale decus, & quantum debeat se abstinere a dispendendis illis in diuites & malos usus n. 94.

Commendatarij professi perpendant periculum male insumendi suos reditus. n. 95.

Papa testari nequit n. 95. & latius infra. q. 3. coroll. 11.

Beneficiario ab aliquo qui recipit an peccat n. 97.

Confessarius beneficiarij, & eius qui recipit ab eo quid faciet n. 98.

Trige-

94 TRIGESIMVM quintum corollarium, Regem nostrum, qui Reditibus ecclesiasticis, plus quàm ullus alius ecclesiæ prælatus excepto summo pontifice abundat, quippe qui administrator est trium illorum magistratuum ordinum militarium, S. Iacobi, Calatrabæ, ac Alcantaræ, ac tertiæ partis decimarum totius Regni castellæ, & bonæ partis Regni Granatæ & insularum fortunatarum, & aliarum prouinciarum nouè quæsitarum, non solum posse iuste de reditibus magistratuum expendere quantum expedit officio magistratus & decentiæ, qua utebantur præcessores ipsius, sed etiam quæ expediat regali apparatui. Dum nihil desit his, quæ ex præscripto legum & statutorum illorum ordinum sunt facienda. Quamuis non defuerit cui magis arriserit oppositum, hac ratione permoto, quod negari nequeat ea quæ supersunt de reditibus Ecclesiasticis cuiusuis prædictorum magistratuum, illa deducta quantitate, quæ sat sit magistratui quatenus magistratui

expen

expedi nō posse in usus prophanos iuxta ea quæ dicta sunt in cōfirmatione conclusionis principalis. Multo uerius tamē apparet id quod dictum est ob ea quæ in præcedenti corollario definiuimus. Et ad argumentum pro aduersario factum, eo quod a quibusdā eruditis pluris quàm par sit fieri uidetur, explicite respondeo id quod in edito uulgari sermone implicite respondi, referendo me ad corollarium præcedens. Verum quidem esse, magistrum unius cuiuslibet magistratuum præfatorum, teneri ad largienda piis operibus ea, quæ supersunt ei, deductis quæ sunt illius decentiæ necessaria, uti magistro illius magistratus; si alio respectu non egeret pluribus, non tamen si alio respectu pluribus egeret, ut contingit in casu nostro, in quo idem qui est magister est etiā Rex, & qua parte est Rex pluribus eget, quàm qua est magister, sicut & Cardinalis & filius regis de quibus agit extrauagans execrabilis Io. 22. de præb. Imo & alii nobiles, & litterati, de quibus agit concilium gene
rale

rale in cap. De multa eo. tit. habentes legitime multa beneficia, non solum possunt suis usibus impendere illa, quæ sunt eis necessaria, tanquam beneficiariis unius illorum beneficiorum, sed etiam quæ sunt necessaria tanquam Cardinali, filio Regis, nobili, uel litterato. Abunde tamen ex his colligitur quantum regalis maiestas animaduertere debeat, in quem finem præfati magistratus, & alij reditus Ecclesiastici Regiæ coronæ Castellæ, fuerunt a S. Sede Apostolica uniti, & cauere ne superflua, quæ contra infideles expendere debet, in alios usus absumat, præsertim in donando diuitibus & scurris, aut alijs quibusuis, ob fines parum honestos.

S V M M A R I V M.

Rex Philippus secundus Hispaniæ Rex tarde per authorem cognitus, tardius eius heroicæ ac rarissimæ uirtutes exteris gentibus agnitæ, parumque per indigenas uulgatæ, quæ propriæ sunt ei uel in eo maxime præminent, sine assentatione ulla insinuantur ab authore. Quia id e republica Chri

stiana in publicum omnium regum & regulorum exemplum esse uisum est, paucis, quæ bello paceque gessit temporaria & eterna gloria incomparabili digna, recensitis. n. 95.

HIC me locus Christiane lector, co
95 git nonnihil dicere de tanto monarcha. Tum quòd tantillum, quod in eodem sermone uulgari edito dixeram, uisum est nonnullis nimium, & per assentationem dictum. Tum quod ex eo conijcio, illas tanti Regis heroicas uirtutes, quas publicum in exemplum opportuit esse notissimas, parum exteris esse notas. Cuius rei causam arbitror esse, quod bona pars nobilium Hispaniæ, in laudando suo Rege tam parca est, quàm in pro fundendo pro eo suo sanguine larga. Hæc eadem enim effecit, ut mihi quoque indigenæ, ignotæ fuissent ante annũ 1564. ante quem nec de consuetudine, neque de facie illum noueram, nec eius curiam unquam ingressus fueram. Quippe qui contentus, & supra merita ornatus, honore ac honorariis quatuor præfatarum, quæ celeberrimæ sunt, academiarum,

rum, nunquam regiæ curiæ munera, in illum, neque in hunc usque diem ambiui, nec petii, nec accepi. A prædicto uero anno, in quo eius Maiestatem pro causa Reuerendissimi Toletani adiui, & ab eo nunquam antea uisus, nemine indicante, cognitus fui, cepi eum de facie ac consuetudine cognoscere, & curiose omnia & singula eius acta dictaque perpendere, demirarique adeo illum, alium ab eo, quem mihi pinxerunt, ut miratus dicitur Aeneas, molē magalia quondam Dicam autem non eius natale solum, non genus, & proauos, & quæ non fecerit ipse, nec ea, quæ fecit, illi cum aliis principibus communia, sed tantum quædam, quæ dono diuino ei sunt peculiaria, aut certe in eo longe præminentia; idque faciam sine adulatione ulla, quæ me tam senem, tamque peregre, ac fere sine spe ad eius regna redeundi agentem, nec ab eo, dono ullo alio quàm gratia sua, quæ tamen mihi eius subdito maximum est, donatum decet. Vt alia ergo in aliis emineant, ita præmi

net in eius maiestate fides illa catholica; quæ uirtutum omninm est prima, licet non maxima, ut facile putes eam comitatã supereminentia fidei alterius, quæ gratis data dicitur gratia. Religio autem (quæ maxima est uirtutum moralium) adeo in eo resplendet, ut in sacris mira cum animi attentione audiendis, cæremoniisq; sacris seruandis, omnes quot quot uiderim reges, regulos, & alios principes uiros (uidi autem quampluri mos in Hispaniis & Galliis,) superet. Si unum gloriosæ memoriæ Ioannem tertium Lusitanorum regem, nunquam sa tis laudatum, eundemque proxime cognatum eius, & socerum, iam uita functum excipias. In punienda uero, fugan da extirpandaque heresum peste, nemihem habeat parem. Tam rarissima uero præminet in eo prudentia (quæ omnium uirtutum quas cardinales uocant, est maxima) præsertim ea, qua bene regna tur; tamque eubulia, Synesi ac Gnome alta, consideratione qe semper & ubique comitata, & a præcipitatione alie-

na.

na, quòd quamplurima eademque ma
xima regna, maximos principatus & im
peria, longissimis terrarum, mariumque
spatiis a se inuicem distantia, pacatiora,
& in officio sibi audientiora, a multis iã
annis continet, quàm uix unquam ea
ulli alii tot annis continuerint. Sane
iustitia (quæ ut ille ait mirabilis est ue-
lut Hesperus, adeo in eo resplendet, ut
uix unquam ullus in eius imperiis, & re-
gnis, etiam cum singula singulos Reges,
& dominos haberent, tutiorem inter
improbos innocentiam seruarit, neque
æquanimius iudicia contra se, per sui cõ
silii proceres lata audierit, neque (quod
pro miraculo est) minus ulli iudicum
insinuauerit, utri partium maluerit faue
ri, neque qui magis præstiterit illa. Iudi
cium Regis honor. Iudiciũ decet & cle-
mentia Reges. Vix enim unquam ulli de
linquenti, sine iusta causa & sine læsi con
sensu ignoscit, nec econtrario cuiquam
concurrentibus his ueniam negat. Veri-
tate aũt quæ pars iustitiæ ponitur, adeo
pollet, ut nunquam nec serio, nec ioco,
 neque

neque in magnis neque in paruis rebus mentiatur, mendacesque omnes habeat exosos. Quoad fortitudinis uirtutem attinet, demiror esse, qui eum imbellicæ insimulēt, quorum ut opinionem demonstrem esse uanam, plura quàm putaram, sed pauciora, quàm possem ob breuitatis gratiam, in medium adducam. Primum quidem quòd animum eius uere regium, sub corpus uiribus uiuidis, eleganti que compositum proportione, inclusum, ea phrenādræa siue fortitudo munit & occupat, ut nullum inueniat in eo locum inanis, plusque satis sibi fidens, gloripetaque fiducia, quæ reges solent in bella præcipites ferre: neque ullus uanus timor, qui eosdem ab eis mature suscipiendis nonnunquam deterret. Quo fit ut quotiens opus est, serenissimo animo de bello, & pace, priusquam quicquā statuat, quos oportet consulat, & tam secrete id faciat, quod etiam sui consilii proceres nesciant quid statuerit, donec id exequi iubeat. Fitq; ut licet pacis, quæ bellorum scopus & finis esse debet, sit studiosissimus,

diosissimus, artibusque illius assequendæ, conseruandæque pollentissimus, bellorũq;, quoad eius fieri potest impedientissimus. Cum tamen ad ea suscipienda eum aliqua coegerit, eorum sit susceptor cautissimus, & in finem usq; prosequendis constantissimus. Deinde quòd nulli Imperatorum, Regum, & Ducum, qui a 500. annis, cum longe maioribus exercitibus quàm ipse, in Gallias irruerunt, ea gloria contigerit, quæ illi: cũ anno 1557. fuso exercitu gallico, capto, direptoque fano Sancti Quintini, oppido munitissimo, cum aliquot aliis, sine graui sui exercitus iactura, triumphans Valentianam rediit, non quouis tempore, sed quo Reges in hiberna militem deducere solent: nempe tertio idus Octobris. Quin & uere insequenti, cum Bruxellis complementum sui exercitus expectãs, a duobus Henrici Gallorum regis huius nominis secundi, qui tamen fortuna, fortitudineque, prudentia militari comitata, nulli suorum præcessorum secundus erat: impigerrimis, reique militaris cal-

lentissimis ductoribus, nempe Duce Guisio, & Mariscalo Termio, a tergo & a fronte premeretur; suis omnibus trepidantibus, & non paucis cõsulentibus, ut Antuerpiam refugeret, quo inde in Hispaniam, si res ita ferret, se reciperet: ipse solus, soli Deo fidens, inuicto & interrito animo, contra omnium sui consilii procerum, & Ducum sententiam decreuit, ut Comes Agamontensis cum bona parte militum, quos in Guisii occursum præmiserat, mira celeritate reuocata, & aliquot aliis repente collectis, in Termium irrueret. Qua irruptione fuso fugato, captoq; cum multis nobilibus Termio, se, suos, suaque omnia in tuto posuit. Imo & cõsequuta æstate cõparato iusto exercitu, eundem Henricũ apud Dorlanum, ad pacem sibi honorificentissimam, quæ hactenus durat, & utinam duret æternũ, coegit. Tertio, quod postea in Hispaniã reuersus, rebusq; regnorum illius cõpositis, & Isabella Regina terq; quaterq; maxima, pacisque toti orbi Christiano per necessariæ administra, incomparabili cũ

pompa

pompa excepta, mox Pennonem in me-
ditarraneo mari sitam, Hispaniæque infe
stissimam, & arte locique natura muniti
simam, a turcarum potestate in suã, sine
ulla sui exercitus iactura reduxit. Meli-
tamque siue maltam, maximo pertinacis
simoque turcarum exercitu obsessam, &
mira Valletæ prudentissimi fortissimiq;
Magistri magni ordinis sancti Ioannis,
suorumque fortissimorum cruce signato
rum militum uirtute, robore, piaque
audacia, iamdiu se defendentem, missa
magna delectissimorum militum manu,
ab omni molestia liberauit, non sine in-
genti Solimani dolore, iactura & dede-
core. Et in orbis noui prouincia, cui nõ
men Florida, arcem a Gallis clam ere-
ctam, & in perniciem omnium nauium
ex Peru Imperio, & ex noua Hispania,
in suam antiquam redeuntium, ualde
munitã, singulari Dei beneficio, Petro
Melendio duce, ui sine uel unius militis
iactura cepit. Et omnes fere Gallos,
qui eam munierant & defendebant, qui
que plus mille ducenti erant, cum non

sine

sine magno Diuorum munere in Hispanorum, (qui uix erant quadringenti) manus uenerunt, licet essent uiri fortissimi, & ex bona parte nobiles, quia tamen erant impii & lutherani, occisi fuerunt, quanuis tanta occidio extra pugnã facta, tam pio Regi minime, quod palam est, placuit. Postremo ut alia omittam, quis eorum qui satis nouit quam æmulæ sint Hispaniæ, Galliæ, non magni faciat suppetias illas magnas, tamquè opportunas, quas Gallorum Regi, ob ætatis inopiam, & lutheranorum agminum copiam laboranti, per Hispaniam, Italiã & Flandriam, transmisit? Quam uero prudẽter, caute, ac fortiter, anno superiore, in Flandriã pro lutheranis tumultuantem, Duce Albẽsi ductore prudẽtissimo traduxit exercitũ saluũ per Alpes, & fines Gallorum, Heluetiorumq;, qui suæ sectæ lutheranis maxime fauent, aliorũ esto iudicium, mihi quidem pro miraculo fuit. Cuius tamen magnitudinem superauerunt, administratio iustitiæ, natæ gentes frenare superbas, sumpta, sine populi tumultu,

multu; de quàmplurimis & in his aliquot magnatibus, diuinæ, humanæque maiestati rebellibus, uindicta rarisſime audita: & duæ uictoriæ, altera ad Groningiam, altera ad Damum, Frisiæ oppida munitisſima, quas dum hæc typis excuduntur, dominus Sabaoth siue exercituum Deus, ministerio eiusdem ducis & ductoris, dedit ei fere incruentas; non obſcure significans id, quod antea tẽpore patris eius uiri incõparabilis Caroli V. fortisſimi, gloriosisſimique Imperatoris insinuauerat: nempe Christiano a fide Catholica deficienti, nõ ſolum gratiam, charitatem, ſpem, aliasq; huiuſmodi uirtutes tolli, ſed etiam prudentiam, consilium, fortitudinem, tum animi, tum corporis auferri, uel certe diminui: quando Germani, pectora nata bello, fide catholica defecti, tam fœde occidioni ſubiacuerũt. Ob quæ omnia Sanctisſimus D. N. idemque Pontifex maximus Pius V. pientisſimus festa, preces, ſupplicationes publicæ decretas, ſummasq; gratias Deo cũ patribus purpuratis, clero, ac populo

Romano pedes nō ſemel egit. Magnitu-
dinē autē ſublimitatēq; animi uere Re
gii, qua magnificentia munerū & dono
rum in ſuos, & arciū munitarū, Regiarū,
pomeriorū, pomariorū, & leporariorū,
& cuiuſdam ſuperbiſsimi templi, omnes
qui ante illum in Hiſpania regnarunt re
ges antecellit, maxime laudarem, niſi eſ
ſent quibus aliquantum ea uiderentur
nimia. Illis plane metriotis temperan-
tiæ, modeſtiæque characteribus inſi-
gniſsimus eſt, quod raro aut nunquam
uno die plus, neque pluries edat aut bi-
bat, quam alio. Quodq; iam inde a pue
ro (quod pro miraculo eſt) nullum un-
quam ſuæ uel alterius ditionis, nec ul-
lum famulum, etiam infimæ functionis,
etiam in miniſtrādo grauiter errantem,
ullo uerbo iniurio, nec irato inceſſerit,
contentus blande admonere, ne iterum
ita cura uacaret. Quodque dum a ſacris
ad prandium rediens conuenitur a mul
tis, & nonnunquam a plus centum, per-
inde ſingulos eorum ſingulariter, cum
ea benignitate, ſerenitate ac frontis hi-

laritate

laritate audit, & respondit, ac si solus eum unus conueniret, etiam si oporteat ob id, unam uel alteram horam differre prandium, nec prius se quieti sub noctem tradit, quàm omnes libellos supplices ab eis porrectos suprascribat nominibus eorum, quorum est cõtenta in eis cum eius maiestate tractare, & tradat illi, qui eius rei curam gerit, ut crastino mane eis illas distribuat, simul certiores faciat eos, qui eas porrexerunt, quibus sint distributæ, ut sciant, quos adire oporteat, pro habenda eorum expeditione. Quod denique molestias se adeuntium, quales quales illi sint, in audito corporis, & animi sibi constantium consistentia ferat, adeo quidem ut me, hominem alioqui nihili pro Illustrissimo Toletano se alloquentem audierit Pinciæ, unam horam & amplius, semper stans, & rectus, appositissimeque de more suo, ense, pugioneque accinctus, & adeo sibi semper constans & immotus, ut nunquam tussiret uel expueret, nunquam ullam sui corporis partem, non caput non collum

non

non os, non uultum, non humeros, non brachia, manus, digitos, crura, pedes, uel quid aliud in ullam partem moueret. Audiuit inquam mira præsentia, & intentione animi, respondit que adeo apta tersaque oratione, cui nihil poterat addi nec adimi, ut præmeditatus ex præscripto locutus uideri potuisset. Quæ profecto nunquam uisa, lecta, uel audita mihi fuerunt: Et ut tandem infantiam meam balbutientem, nimiumque ultra crepidam in messem alienam digressam compescens finiam, puto eum, omnes qui ante se in Hispania regnarunt gloria non uno nomine superantem, longe superaturum, si tria, quæ dono Dei præueniente facere cæpit, eodem subsequente perfecerit. Primum, si nonnulli qui indirecte laicam potestatem, sub specie maioris iustitiæ, utilitatisq; publicæ, intra ecclesiasticæ fines intrudere nituntur, satis uere intellexerint, se imitantē suos maiores & in his Carolum magnum (Qui relatus in cap. In memoriam 19. dist. sic ait In memoriam beati Petri apostoli hono

remus

remus sanctam Romanam ecclesiam & ap. Sed, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet uix ferendum, ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus & pia deuotione tolleremus.) uelle in primis, ut ecclesiæ authoritas & potestas suspiciantur & colantur, eiusque iura illæsa seruentur, esseque frequentissimo exemplo persuasum, earum cultu, regna florescere, & contemptu, marcescere, ac tandem a fide catholica defficere. Alterum est si ita exequatur sua iura, quibus iam pridem iubet, militibus suis stipendia debita integre persolui, ut nullatenus per ducum, ærariis præfectorum, & thesaurariorum auaritiam, fraudem, & noua inuēta, quicquam eis diminuatur, uel differatur: ne uiri egregii, quorum fortitudine fideli non solum eius gloria, imperia, & regna, sed etiam ipsa fides catholica, cultus Dei & iustitiæ in eis stant, & florent, uerecunde mendicent,

aut inuerecunde concutiant plebē, aut uiolenter grassentur, aut turpiter a fide regia deficiant, ne ue suo exemplo uiros ad bella natos a militia ita deterreant, ut cum delectus militum habetur pauci ea digni ascribantur.
Tertium est si Diuum Ludouicum regē Francorum sua de stirpe antiqua prognatum imitatus, nonnullis, qui patrimonium regium nouis inuentis, eisdemque Ecclesiæ, populo & plebi, grauibus contra ius fasque augere procurant, dixerit in sententia ea, quæ ille cuidam consiliario suo in primis erudito, & perspicacissimo dixisse in hæc uerba, testatur Remundus Ruffus, uir pius iuxta ac eruditus, in eo quem cōtra Molineum pro Papæ primatu, erudite, pie ac ornate, si quis alius scripsit libro pag. 390. & sequenti, nempe. Sum tuus & frater & Rex, te fratrem amicissime moneo, hortor & rogo, ut fluxis his rebus, quas a me te consequi, & speras & ambis, & quibus repentino casu, una cū uita carere potes, optimæ mentis conscientiam, salutem, inco-
lumita-

lumitatemque illam sempiternam ante-
ponas. Rex uero cum sim hæc edico, ut
si te posthac contra ius iniuriam tueri ca
ptionum, nescio quibus anfractibus in-
tellexero, non solum palam te iubebo ar-
gui, sed dignitate & gradu deiectum effi
ciam, ut singulari sis exemplo omnibus,
quò intelligant me nihil nisi ius colere
& tueri, Regemq; me esse non tyrannũ.
Trigesimum sextum corollarium sit, quòd
materia præsens & desiderium, quod in
esse mihi debet salutis animarum, tot &
tam illustrium uirorum, quot & quam
sunt commendatarii ordinũ militarium
Hispaniæ, & aliorum regnorum, impelle
bant me, ut ex prædictis inferrem, quam
graue peccent, qui per inde suos pro-
uentus ecclesiasticos, in prophanos usus
insummũt, ac si omnino sæculares essent,
non reputantes secum, quod præter
quàm quòd illi sunt prouentus ecclesia-
stici, ipsimet sunt religiosi, & emiserunt
solemne paupertatis uotum. quo domi
nium omnium, quæ habebant amise-
runt, simul cum capacitate nouè queren

di res ullas sæculares, ac consequenter nihil eorum quibus utuntur est suum nec potest esse. Nam quamuis Summus pontifex cum illis, circa uotum castitatis dispẽsauerit, ut ducere possint uxores, nunquam tamen super paupertatis uoto dispensauit, nec ut dispenset aliqua iusta & rationabilis causa reperiri potest, ut alibi in q.1. super tit. de stat. monach. a nobis assertum est. Vbi quia late egimus de difficilibus dubiis, quæ circa eorum facultatem administrandi, & eorum sumptus & administrationem occurrunt, et quia hæc quæstio nimis mihi excreuit, nihil aliud hic addam, præterquam quòd supplico humiliter eorum excellentijs, & dominationibus, simul & confessariis, ut perpendant eorum commendarum prouentus, esse ecclesiasticos, ac consequenter quæ de illis superfluunt, deberi pauperibus & aliis piis operibus, lege diuina & naturali iustitiæ. Item quòd sunt religiosi, qui se per uotum solenne paupertatis, ab omni dominio & possessione
96 secularium bonorum abdicarunt, & ea per
suam

ſuam profeſſionem, in ordinem quem profeſſi ſunt tranſtulerunt. Et conſequẽter reditus & prouentus eorum effecti fuerunt eccleſiaſtici. Cui cõſequens eſt, eos ægre poſſe diſponere de illis nec inter uiuos, neque per ultimam uolũtatẽ, niſi cum quibuſdam reſtrictionibus, quã uis ad id habeant diplomata ſummi pontificis quàmlibet fauorabilia. Quoniam cum ipſe (ut tamen cum debita eius ſemper reuerentia loquar) non poſſit de ſuis eccleſiaſticis reditibus teſtari, etiam ſi non ſit ex monachali electus ſtatu, ſed ex ſæculari ut inferius patebit, minus poterunt facere præfati domini commendatarii de prouentibus ſuarum commẽdarum, eo modo quo aliqui ſuis priuilegiis innitẽtes faciunt, cum ſint religioſi & inhabiles, ad dominium & etiam poſſeſſionem cuiuſcunque rei etiam minimæ, ſaltem ſuo iure habendæ.

Trigeſimum ſeptimum corollarium, pec-
97 care quidem mortaliter eos, qui per donationẽ a beneficiarijs, bonorum notabilem quantitatem accipiunt ſi ea eſſe

sciuerint de reditibus ecclesiasticis, & si non excusat illos aliquid eorum, quae ponemus in corollario sequenti. Nam qui causam dat peccandi, uel certe peccato consentit, peccat. Ad Rom. 1. & c. Notum 2. q. 1. & late in Manuali cap. 11. n. 9. qui uero hanc accipit profecto uel scit eum, qui donat mortaliter peccare uel scire tenetur, & consequenter peccat. Colligi etiam potest ex hoc multos eorum, qui cognatos desiderant ad episcopatus dignitatem euectos uidere, quo ditiores ex eorum donationibus reddantur, plus sibi mali quàm uerae utilitatis exoptare: desiderant enim ut pro moti peccent, ac consequenter peccant, quod peius est eis, quã sit bonũ diuitiarũ arg. c. Praecipimus 12. q. 1. & L. Sancimus C. de sacros. An autem qui haec acceperit bona, restituere teneatur, & quomodo, explicabitur inferius. In q. 2. coroll. 1. n. 32.

Trigesimum octauum corollarium, confes-
98 sarium beneficiariorum, & eorum, qui bus ipsi de reditibus ecclesiasticis donauerint

uerint non facile eos debere peccati redarguere, nec ad restitutionem cogere. Sed nec a restitutionis obligatione innoxios facile iudicare, nisi prius diu multumq; secum expenderint ea, quæ dicta sunt in precedentibus corollarijs. Ex his namq; cognoscet, neque eum qui dederit, nec eum qui acceperit peccasse, si uel donata uel accepta fuerint gratia remunerationis debitæ, uel si bona fuerint patrimonialia, uel quasi patrimonialia, uel residua fuerint ex iis, quæ ad sui honestam sustentationem potuisset expendere. aut ex his, quæ beneficiarius ipse sit cōmeritus, ex obsequiis ecclesiæ præstitis ultra reditus illos, qui sibi alendo debentur ex beneficio, aut si tantundem erogauerit pauperibus ex bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus, quantum de reditibus ecclesiasticis dono dederit.

SVMMARIVM.

Frater Alphonsus maldonadus nomine re ipsa optime donatus: n. 99.

Moniales tot debent excipi in monasterium, quot ali possunt de reditibus monasterij & non plures. n. 99.

Moniales iuste suscipi possunt ultra eas, quæ susten tari possunt de illius reditibus, modo deferant dotes suæ substentationi sufficientes n. 100.

Symonia frequenter admittitur a prælatis in ingressu monasteriorum, similiter & a subditis n. 101. etiam in accipiendis superfluis dotibus.

99 TRIGESIMVM nonum corollarium sit, decisio quædam, quam ut apponerem libello huic, cum iam ultimam uellem apponere manum, rogauit uenerandus admodum pater frater Alphonsus Maldonado, dotibus optimis egregie donatus: Peccare quidem monialium abbatisas, aut alio quouis nomine monasteriis præfectas, suos reditus ita prodige expendentes, ut moniales denuo admittere omnino recusent, nisi tantis dotibus onustas, & tantis expensis factis, quantæ sufficerent abunde illis per totam uitam alendis. Et tamen nec admissis pridem monialibus, nec his quæ denuo admittuntur, uel solas uestes con-

conferunt, imo nec frequenter medicinas. Primo quidem comprobatur id tam ex antiquo iure, in cap. Periculoso. §. Sane, de stat. regul. quod habuit originem a cap. 1. de Instit. quàm nouo concilio Tridentino. cap. 3. sess. 25. de regul. præcipiente, ne plures moniales admittantur in monasteria, quàm ex earum rediti bus, absq; penuria earum sustentari possint. quod prælatæ nullo modo exequuntur, cum nullas indotatas accipiant ex reditibus monasteriorum alendas. Deinde quia præfata concilia præscribunt, ne plures accipiant quam ali possint ex proprijs reditibus. At illæ multo plures accipiunt si habeant dotes. Rursus quia uehementer absonum apparet, monasteria moniali\~u unius cuiusdam ciuitatis, quot annis uiginti mille aureis & eo amplius perfrui. Et tamen ob hos reditus adeo copiosos, nullam monialem admitti, nec ab ipsis sustentari nisi pro dote, supellectibus, & expensis alijs secum adferant ut multi referunt octingentos, qui sufficere haud dubie possent, ad emendum cen

tum in singulos annos ad uitam earum si mille dipondia octomillium pretio emantur, ut emi solent. Imo licet eam summam tantum deferret, quæ sufficere posset emendis octingenta aureis, uel septuaginta in singulos annos ad eius uitam, satis essent & ad alimenta & ad uestes & etiam ad medicinas. Et ita non ingreditur expensis monasterii, sed monialis ipsius. Postremo, corollarium cõfirmatur ex eo, quod mens conciliorum ea est, ut plures moniales indotatæ nec dotatæ in monasteria cooptẽtur quæ ex reditibus monasteriorum ali possint. Et quod in his monasteriis, in quibus iam admissæ hunc numerum excedunt, nullo modo admittantur aliæ, donec eo usque decrescat numerus earum, ut illi alendo & amplius reditus sufficiant: id quod aliquorum prælatorũ præscripto, in monasteriis aliquot iam seruatur post concilii Tridentini diffinitionem. Et Carthusiensibus cœnobiis seruari præcipitur statuto quàm strictissimo. cap. 12. 3. p. compil. stat. quod mire exagerat

Dionysius Carthusiensis. Lib. 1. de Symonia ar. 16.

Dubitatio tamen uehemẽs hinc oboritur,
100 possint ne præfecte monialium, alias ad mittere sufficiẽter dotatas postea quàm expletus sit numerus earũ, quæ possunt ali ex annuis reditibus monasteriorum? Ex altera parte pugnat usus, id enim crebro fieri cunctis est perspicuum, & consuetndo est optima legum interpres c. Cum dilectus de cõsuet. Ex altera uero, iura, uidelicet d. c. Periculoso de statu regul. & cap. 3. sess. 25. concil. Trid. quæ id prohibere uidentur, imo symonia, cũ innititur esse in cap. Quoniam de symonia & extrauag. Vrb. V. Ne in ea, ut pro fuse satis Dionysius tam in lib. 1. quã in 2. de symon. deducit, asseuerãs firmiter id alabe symoniæ non excusari. licet nihil assummatur pro ingressu religionis, nec pro monachismo, sed tãtum sustentationis gratia, nec excusat ab hoc monasterii paupertas. Et ad hæc omnia cõprobanda, uehemẽter urget extrauagãs Vrbani quinti: quam retulit præfatus

Dionyſius lib. 1. ar. 7. & lib. 2. ar. 2. de ſym. Nobis tamen uidetur. Primo expedire quidem, ne plures aſſumantur, cum id iura cenſeant multo melius. Et quòd ampliſſimæ dotes, quas aliquæ exhibent in cauſa ſunt, ut quædam quæ non ſponte ad religionem inducũtur, & quædam quæ aptæ non ſunt, ingrediantur monaſteria. Vnde fit ut maiorem in ſpiritualibus faciant iacturam, quàm reportent commoditatem in temporalibus. quod demonſtrat ſatis Dionyſius in ar. 7. lib. l. de ſym. Difficile etiam factu eſt, hoc ab omni ſymoniæ labe excuſare. Vti melius quàm ullus alius author ille ſuadet. In lib. 1. & 2. de ſym. Secundo tamen dicimus, id non eſſe malum, licet oppoſitum aſſeueramus melius. Credimusque, poſſe præfectas monaſteriorum ſine ulla culpa, aliquas ad religionem anhelantes & aptas ſufficienter dotatas admittere, etiam ubi ſit expletus numerus earum, quæ ali poſſint ex reditibus monaſterii. Dum tamen ab omni ſymonia caueant moniales, quæ ſolent aliquid pro ſuffragiis

101 giis accipere. Primo quia id aſſeuerauit S. Thomas a Caietano probe expoſitus. 2. Sec. q. 100. ar. 3. ad 4. Deinde quia nunquàm ut credimus uel difficile in Hiſpaniis, Dioniſii approbabitur ſentẽtia. Vbi complures ſuas filias in monaſteria deferunt, nõ tam religionis gratia, quàm ut non cogantur nuptui tradere inferioris ſortis hominibus. Rurſus quia etiam S. Thomas tenuit, licere recipere uirgines dotatas in monaſteriis, in quibus non ſufficerent omnibus ſi reciperentur ſine dote. Iam autẽ tempore ſancti Thomæ illud erat cautum. In cap. Periculoſo de ſtat. regul. lib. 6. quod modo innouat Tridentinum concilium; In d. c. 3. de regul. ſeſſ. 25. .ſ. ne admitterentur feminæ plures intra monaſteria, quàm ali poſſent. Vnde ius tum antiquum, tum nouum, exponendum apparet ne recipiantur indotatæ, uel cum damno aliarum monialium, uel cum expenſis monaſterii. Illa autem ſymonia, quæ interuenire ſolet ſubterfugi poſſet, quibuſdam obſeruationibus additis, quan-

uis difficulter ut Dionysius astruit. In d. ar. 7. lib. 1. & ind. ar. 2. lib. 1. de sym. Vnde id obseruatur quam diligentissime in ordine Carthusianorum ex statuto præscripto in c. 2.3. p. stat. Carthus. de quo loquuti sumus, quod grauissimas pœnas adhibet, contra præfectas & moniales alias si ante ingressum, uel post, dona ulla uel præmia acceperint, uel per se uel per alium, ab ea, quæ denuo in earũ numero cooptatur. iuxta ea quæ præscripsit etiam extrauagans Vrbani V. quæ sub grauibus censuris inhibet donationes & acceptiones omnes directas, aut indirectas, tam his quæ admittuntur, quam admittentibus. quia tamen hæc symonia euitare potest si dos necessaria pauperi monasterio detur. Huic nostræ sententiæ tandẽ adhæreo, obtestans præfectas reuerendissimas in domino, ne recipiant plures quàm alere possint monasteriorum reditibus annuis, etiam indotatas & sine muneribus. Quod si alias fecerint dotatas, caueant, ne id in aliarum cedat detrimentum, & ante omnia pro-

ſpiciant ne uel ipſe moniales ſuffragium dantes, in ſymoniam aliquam incidant. Illud etiam pro certo habeãt & animaduertãt, quòd ſi ex pacto aliquid accipiãt, ultra id quod neceſſarium ſuſtentationi monialis iudicio cordatorum cenſeatur, eſſe ſymoniacas. Nã ex pacto nihil aliud poſſunt accipere, præter illud quod alendæ moniali ſit neceſſarium. Eoq; ei monaſteriũ præ inopia non poteſt tribuere. Si ergo aliquid ultra acceperint, uel ſi dotem exegerint quando monaſterium poſſit eam alere illicite recipiant. Quod ſi hæc uera ſunt, quid quæſo dicemus ad prodigas illas expenſas, & prophanos apparatus fieri ſolitos, ex pacto tacito uel expreſſo, dum uel ingrediuntur monaſterium, uel profeſsionẽ emittunt? Quid aliud moderatius, quã ut hæc uehementer interdicantur, & culpentur, ac punian tur illæ, quæ talia faciunt? Et ſimul etiam doceantur, quãto honeſtior apparet cunctis hæc inſpiciẽtibus, modeſta quædam humilisque temperantia, ſpirituali coniuncta contemplationi, quàm pompoſa

pro-

prophanitas mundanæ cuidam admixta uoluptati in funeralibus eius, quæ per professionem moritur mundo, & nascitur uel excrescit Deo.

SECVNDA QVAESTIO.

An beneficiarii peccantes mortaliter in impendendis superfluis suorum redituum prophane, sint obligati ad restituendum.

SVMMARIVM.

Beneficiarij, qui male insummunt reditus ecclesiasticos non solum mortaliter peccant, uerum etiam tenentur ad restituendum, quanq; author huius libelli percupiuit contrarium tenere n. 1. *Quia iustitiæ legibus contraueniunt n.* 2. *Et ob alias multas rationes n.* 2. *Et quia fere omnes in hoc consentiunt. n.* 8. *&* 9. *& in his Caietanus & Thom. n.* 9. 11. & 12.

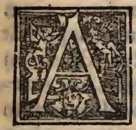
Beneficiarij quare magis peccant insumendo male suos reditus quàm seculares n. 2. *&* 3. *&* 7. *& melius* 21.

Beneficiarius ne augeat cognatos uel famulos ex reditibus ecclesiasticis Concilium Tridentinum nuper

per præcipit. n. 4.

Eleemosinarius restituere debet quod male insummit n. 5. Et etiam qui non implet onus sibi impositum n. 6.

Episcopi paruam suppellectilem habeant & pauperem mensam n. 12. quamuis nunc reditus ampliores quam olim habeant. n. 13.

1 D hanc secundam quæstionẽ respondemus Primo, intelligendam illam esse de eisdem reditibus ecclesiasticis, de quibus etiam intelleximus primam, supra eod. a n.4.& non de aliis. Secundo quòd ego semper opinionem cõmunem sequutus sum, nunc autem percupiui tenere contrariam, si quo modo id efficere possem salua mea conscientia, quæ me ad asserendum compellit, beneficiarios insumentes superflue, aut prophane, notabilem redituum præfatorum quantitatem, ultra id quod per corollaria primæ quæstionis eis permittitur, non tantum peccare mortaliter, sed etiam obligari ad restituendum.

Primum

Primum quidem quod septimum & decimum decalogi præceptum,& aliæ quatuor leges, quæ ex illis tanquam e fontibus hauriuntur, per quas superius, in q. 1. a. n. 11. probauimus, beneficiarios peccare mortaliter insumendo suos reditus uane aut prophane, sunt leges iustitiæ,ut efficaciter supra. In d. q. 1. n. 15. probauimus. Consequenterque probāt 1
eos obligari ad restituendum. Quoniam qui contra iustitiæ legem circa res exteriores peccat, tenetur ad restituendum damnum quod intulit, quæ omnium una est sententia. Per cap. Peccatum & ei annot. de regul. iur. lib. 6. & cap. Si res aliena 14. q. 6. & cap. Sæpe de restit. spoli. Thom. 2. Sec. q. 62. per totam.
Deinde quòd opinio contraria Adriani
2 in 4. de restit. q. 15. Soti. lib. 10. q. 4. ar. 3. D. Didaci in c. Cum in officiis de testam. Card. in Clem. Quia contingit q. 2. de Relig. dom. confitetur peccare mortaliter eos, qui ut præmittitur superflue aut uane prædictos reditus impendunt. & nulla inuenitur ratio, quæ sufficienter probet

probet, eos potius peccare mortaliter quàm seculares in simili modo insumendis suis, quæ non æque probet, teneri eos ad restituendum quādoquidem neutri eorum plusquàm uenialiter peccant si aliquam iustitiæ legem non transgrediantur (ex mente utriusque Thomæ) 2. Sec. q. 119. ar. 3. & utrique tenentur ad restituendum, si eam transgrediendo peccant.

3 Tertio quòd supra, eod. comment. n. 51. coroll. 3. neruose probauimus, beneficiarios peccare mortaliter non erogādo superflua pauperibus, eo quòd per id iustitiæ leges transgrediuntur, quanuis non frangāt charitatis & misericordiæ leges, quæ etiam laicos obligant, monstratum enim fuit, omnia præcepta decalogi esse iustitiæ leges Post Thom. 2. Sec. q. 122. ar. 1. & 2. & 2. Sec. q. 100. ar. 2. Et quod beneficiarii non erogantes superflua pauperibus contraueniunt septimo decalogi præcepto, quod tam retētionem quā acceptionem rerum alienārum cōtrā domini uoluntatem prohibet.

L Quarto

Quarto quod sacrosanctum Tridentinum
4 Concilium sess. 25. cap. 1. de reformat. sanctè nuper uetuit, ne ullus Episcopus aut alius beneficiariarius etiam si Cardinea dignitate splenderet, cognatos uel familiares suos ex reditibus ecclesiæ augeret. Quod ipsum ante prædictum concilium per multos pontifices max. & cõcilia; quorum decreta superius q. 1. a n. 17. allegauimus, uetitum fuit. Quòd non plus præcepisset eis quã laicis si ecclesiastici non essent plus obstricti ad dandũ superflua pauperibus, quàm laici. At non essent plus obligati ad hoc, si solis charitatis & misericordiæ legibus ad id tenerentur; cùm illæ etiam laicos obligent. c. Sicut hi 47. d. & fatentur omnes. Cui consequens eos obligari ad id iustitiæ legibus, quarum transgressio circa res exteriores ad restitutionem damni per id illati obligat

Quinto quòd eleemosynarius, cui Rex mil
5 le aureos annuos donaret ea lege, ut se honeste aleret, & superflua pauperibus distribueret, obligatus esset certe ad restituendum

tuendum ea quæ in alios usus prophanos insumeret. Arg. totius tit. ff. de causa data. & C. de condit. ob caus. Superius autem q. 1. n. 17. & multis seq. monstratum fuit, beneficiarios esse eleemosinarios eiusmodi sacrosanctæ Ecclesiæ, sumus enim eleemosynarii ea lege constituti, ut nos primum ex reditibus nostris alamur, & postea quæ superfuerint distribuamus pauperibus.

Sexto quòd qui accipit aliquid subiectum
6 conditioni, uel oneri alicui dandi illud, aut illud, illi, aut illi; non solum mortaliter peccat eiusmodi conditioni uel oneri nón parendo, sed etiam obligatur ad implendum illam conditionem; uel onus quod est perinde ac restituere. Et supra q. 1. n. 17. & aliis seq. efficaciter monstratum est, decimas & alia bona ecclesiastica, ea lege & onere fuisse donata ecclesiis, ut quæ superessent ministris, erogarentur pauperibus.

Septimo quòd mens omnium Pontificum
7 Max. Conciliorum & Sanctorum, quos citauimus supra eod. q. 1. n. 17. & seq.

hoc sentit, & adeo quidem quod Diuus Bernardus duobus in locis, In epist. 2. col. pen. & in 42. col. 3. affirmauit, facere contra prædictam, quæ communis & nostra est, conclusionem, esse rapinam & sacrilegium. Cuius assertio esset falsa, si id non esset contra præceptum de non furando, quæ contrauentio in rebus sacris est sacrilegium. §. sacrilegium 17. q. 4. Et D. Bernardus illam suam sententiam desumpsisse uidetur ex dictis August. In serm. 37. ad fratres in eremo, & Hieronimi relati a Gratiano in princip. d. 42. & 44. & in hoc ipso cap. fin. 16. q. 1. & Prosperi, 2. q. 1. c. Pastor, Nō tollet huius argumenti uim, id quod aliqui respondent, nempe frequenter uiros sanctos dicere, esse pauperū, & eis debitum quicquid per solas charitatis, & misericordiæ leges debetur; ut D. Ambrosius ait, In c. Sicut hi 47. dist. in hæc uerba. Egentium panis est, quem tu recondis. Nam sicut nos confitemur id eis, ita eos fateri oportet nobis, quod D. Bernardus faciens discrimen inter re-

ditus ecclesiasticos & sæculares asserit, quòd aliquot impensæ clerici essent sacrilegium in suis reditibus impendendis, quæ tamen uel illarum similes nullum peccatum, aut non plus quàm uenia le essent si fierent a sæcularibus. Nec obstat si quis dicat, eum agere tantum de clerico, qui prodige impendit de communi cumulo redituum ecclesiæ, & non de parte sibi destinata. Quoniam expresse agit de canonico præbendario, qui prodige impendit de suæ præbendæ reditu.

Octauo quod hæc est sententia frequentius
8 recepta quàm affirmant Archidiaconus & Dominicus, In princip. 44. dist. & in cap. Statutum. §. Assessorem de rescript. lib. 6. in cap. Presenti de offic. ord. lib. 6. quibus ibidem consentiunt Io. And. Anchar. Domi. & Perus. & Io. ligna. in Clem. Gratiæ de Rescrip. & Panor. In c. Cum secũdum de præb. ubi nos late hoc probauimus, Feli. In c. Postulasti n. 6. de Rescrip. & in cap. De quarta n. 33. in fine de rescrip. Dec. In cap. Episcopus

de præb. & Antonius Burgensis in cap. Primo n. 28. de empt. Et ante illos Alexander Halensis doctor irrefragabilis. 3. p. q. 36. memb. 5. Richardus item in 4. d. 45. ar. 3. q. 1. ad primum. Et post eos Palud. in 4. d. 24. q. 3. ar. 3. Gabriel in 4. d. 15. q. 8. & Maior in 4. d. 24. q. 17. col. 7. qui ausus fuit dicere, nullum doctorem, qui ante eius ætatem mortuus fuisset, contrarium tenuisse. Quàmuis in hoc lapsus fuerit. Nam multo ante quàm ille nasceretur uita functus fuit Card. Zabarela, qui contrarium reliquit scriptum, in Clem. Quia contingit de relig. dom. q. 2. Vbi nescio quo spiritu discessit a sententia Guillelmi de monte Lauduno, qui communem affirmat, & ei præfatus Cardinalis adhæret in eo quod ait, peccare eos mortaliter eo quod transgrediantur præcepta decalogi, quæ nemo negare potest esse iustitiæ, quas qui frangit in rebus exterioribus, tenetur ad restitutionem, ut supra dictũ est. Eandem communem affirmat etiam sanctissimus ille Antoninus Archiepisco

pus

9 pus Florentinus pius iuxta ac doctus in 3. p. tit. 15. c. 1. §. 19. & in 2. p. tit. 2. c. 2. §. fin. quamuis Syluester uerb. Clericus q. 4. per negligentiam contrarium imponat ei. In 2. p. tit. 2. c. 2. §. fin. Eandem etiam affirmat Angelus a claua: In uerb. Clericus. 4. §. 4. uir miraculis clarus ut fama testatur. Summa item Pisana, uerb. Clericus 4. §. 4. cum Henrico Gandauensi. Quolib. 8. q. 25. Driedonius etiam lib. 2. c. 4. de liber. Christ. Imo & Caietanus, 2. Sec. q. 185. ar. 7. & q. 119. tantum abest ut ille allegari debuisset pro contraria sententia. Quoniã pro nostra parte est; si satis perpendatur; quamuis obscure loquatur, utens nouis loquendi modis. Ait enim quod ubi reditus episcopatus, & canonicatus æxequant, uel parum excedunt eam partem, quæ eis est ad se honeste alendum necessaria, non tenentur ad restituendum ea, quæ prophanæ impendunt. Sed sic quãdo adeo est longe maior quòd nullus uir prudens ac bonus arbitraretur, ecclesiam matrem nostram uelle ut eos redi-

tus teneant pro propriis,sed potius eam teneant tanquàm pauperum & operum piorum sustentatores. Quod dicere perinde est ac affirmare eum non teneri ad restituẽdum ea quæ in alios usus insumpserit de parte illa, quæ sibi honeste alendo iudicio uirorum prudentum est necessa,reliquum autem sic, quod totũ ipsum etiam nos omnino fatemur cum communi sententia, extendentes nos paulo ultra. Per ea quæ diximus supra eod. q. 1. coroll. 10. & seq. a n. 59. Eandem etiam affirmat Vlricus author grauissimus, qui late refertur & probatur ab illo per docto iuxta ac per sancto Dyonisio Carthusiano; In lib. contra plura lit. ar. 2.

Nonum quod D. ille Thomas, cuius au-
10 thoritate nituntur contrariam partem affirmantes; si eius sententia & uerba satis perpendantur pro nostra parte est; Primum quod uir doctissimus iuxta ac piétissimus nunquàm affirmauit expresse contrariam partem. Deinde quod, 2. Sec. q. 43. ar. 8. expresse ait, quod quem

admodum

admodum bona ciuitatum commenda ta sunt præsulibus & decurionibus earũ, ita bona ecclesiastica sunt commissa prælatis earum. Et palam est uirum tam doctum & pium, si de hoc interrogatus fuisset, responsurum fuisse. Rectores & decuriones ciuitatum teneri ad restituendum reditus publicos, quos in usus alios ab eis, in quos deputati sunt in sum psissent. Et consequenter respondisset, prælatos ecclesiarum debere restituere eos, quos in alios usus quàm præfixos & prestitutos impẽdissent. Tertio quòd in alijs duobus locis uidelicet Quolib.
11 6. ar. 12. & 2. Sec. q. 185. ar. 7. in quibus aliqui affirmant contrarium tenuisse, consentit communi. Quoniam tria dicit, Primum quod Episcopus potest disponere, de his, quæ sibi deputata sunt perinde ac de patrimonialibus. Secundum quòd prælatus restituere tenetur id quod impendit ex ea parte, quæ deputata est principaliter pauperibus uel fabricis. Tertium quòd etiam tenetur ad restituendum quantitatem notabilem

ultra ea quæ ſibi decenter alendo ſuffice rent ſi bona ſunt communia ei pauperibus & fabricæ. Quæ omnia tria dicta nos quoque fatemur. Ita quod dubium eſt in coniiciendo quãtam partem dixiſſet ille eſſe deputatam prædictis prælato, & beneficiariis, ſuis uſibus neceſſariam. Nam aduerſarii aiunt, eſſe totam, quæ ex mẽſa communi totius eccleſiæ eſt deputata prælato. Nos autem affirmamus eſſe tantum illam, quæ uirorum bonorum iudicio, ad eius ſubſtentationem opus eſt. Et longe uerìſimilius eſt, eum intellexiſſe hoc quàm aliud. Nam ex illo alio conſequeretur quiddam abſurdum, ideoque minime audiendum L. Nam quod abſurdum. ff. de oper. libert. & cap. Dudum ii. de præb. lib. 6. uideli cet, quod uir adeo doctus ac ſanctus dixiſſet, prælatum, cui ducentorum millia ducatorum in reditibus a menſa capitulari ſeparata eſſent, perinde poſſe de illis omnibus diſponere, ac de ſuis patrimonialibus, & ſicut dux ſæcularis de ſuis ducaribus. ac conſequenter poſſet theſau-

thesaurizare omnes illos reditus si uellet uel suis cognatis distribuere si id mallet, emereque ex illis quicquid in regno uenale inueniretur, si 30. annos uiueret, retinens eos sine maiori obligatione quam Dux. Quod si quis opposuerit sanctum illum doctorem non fuisse confessurum hoc, de prælato tantorum redituum. Eadem ratione dicendum est, eundem non fuisse asserturum de prælato centum millium redituum, neque de eo qui haberet quinquaginta millia, neque de habenti uiginti millia, uel decem millia, si sex millia sufficiunt ei honeste sustentando. Quandoquidem eadem ratio, idem ius in omnibus illis suadet. Quod si peruicaciter replicetur, eundem sanctum doctorem dicturum fuisse
12 de omnibus, quod nos asserimus esse absurdum, triplicare possumus ludibrio cuidam fore S.Clementem, quem citauimus cũ aliis ibi nominatis supra q.1. n.28. & concilium Cartaginense, & Tridentinum, & alia multa quæ statuerunt, supellectilem episcoporum debere esse

curtam

curtam, mensamque pauperem. esseque debere uictu, & uestitu moderato contentos, impensasque sumptuosas ne faciant, ne sint delicati, ne cognatos suos ditent. Si Hispaniæ prelati, qui opulenti sunt, reditus suarum dignitatum separatos à mensa capitulari possint perinde impendere sicut patrimoniales. Egregiam laudem ferremus illi sanctitatis, & scientiæ puteo altissimo sancti doctoris, prædicando illum esse columnā qua nitatur doctrina adeo ab Apostolica & philosophia Christiana & etiam æthnica aliena. Iuuantur hæc quòd eius ætate reditus episcopatuum & beneficiorum nō adeo grandes erant ut nunc, & in Italia ubi erat ille ortus, episcopi reditus habent tenues, quia decimæ fructuum non
13 soluuntur illic ut hic, & in Gallia, qua peregrinatus fuit, ubi uita defunctus est, & ubi suum corpus magna ueneratione colitur & adoratur (Tholosæ in conuentu reformatissimo dominicanorum) ubi nos quoque frequentissime adorauimus & eius auxilium, ni fallimur, experti sumus)

mus) in qua inquàm Gallia etiam episcopatus non sunt adeo opulenti ac in Hispania. Quippe quos septingentæ abbatiæ & prioratus baculo, & mitra insignes, sanguine redituum suorum minuunt, ut testatur author libelli de taxa episcopatuum Regni Franciæ, inserto decimo uolumini tractatuum. fol. 128. Et ita partes, quas eius ætate Episcopi tenebant a parte capitulari separatas, uix eorum sustentationi honestæ sufficiebāt. At si admonuissent eum, esse archiepiscopum, qui habeat ducentum uel centum quinquaginta millia ducatorum separata ei à mensa capituli, & fabricæ, & interrogassent nunquid esset ei mēs docēdi aliquid, unde cōsequeretur archiepiscopum talem, posse disponere libere in usus quos uellet ac si essent patrimonij reditus? uidetur nobis quod quamuis non usque adeo dure respondisset ac archidiaconus. In c. Statutum. §. Assessorem de Rescript. lib. 6. qui dixit, hoc affirmare, esse hæresim, respondisset autem ut minimum, quòd nunquàm id cogitauit,

uit; respondisset, qui fieri potest ut hoc dixissem? Quandoquidem 2. Sec. q. 43. ar. 8. dixi quiddam, unde necessario infertur contrarium, Et in aliis multis locis supra citatis. q. 1. n. 25. uidelicet 2. Sec. q. 87. ar. 1. ad 1. & ar. 4. ad 4. & in quolib. 6. ar. 10. & q. 119. ar. 3. ad 3. Scripsi; Decimas, & reditus ecclesiasticos, non fuisse donatos in solam cleri sustentationem, sed etiam in pauperum & aliorum piorum operum subuentionem. Ex quo infertur totum contrarium eius, quod ei male intellecto imponunt aliqui. Itaque recte acutissimus Maior in 4. d. 24. q. 17. dixit, nunquàm fuisse in opinione, quæ contraria est communi, illum perdoctum Thomam, quod ipsum nos efficaciter monstrauimus superius; In hac quæstione 2. in fundamento octauo, de illo eius magno discipulo Cardinali Caietano.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Beneficiarij non sunt suorum redituum domini absoluti quoniam habent onus dandi superflua pauperibus

peribus. num. 14.

Beneficiarius regularis qua ratione potest in suos sumptus dispēdere tantū quantū secularis. n. 15.

Intellectus c. 1. de cleric. non residen. lib. 6. n. 16.

Dominus quilibet non potest sua bona pro libito dispendere n. 17.

Beneficiarij & præsides non exæquantur in suis stipendijs n. 18.

Beneficiarij magis obligantur ad largiendas eleemosinas quàm laici n. 19.

Beneficiarius quantò pro se sustentando egeat, arbitrarium est. n. 20.

Prodigitas laicorum uenialis, clericorū autem mortalis nu. 21.

Beneficiarij propter diuisionem bonorum olim uel recens factam, non eximuntur ab onere largiendi superflua pauperibus n. 22. & restituere possunt hoc modo n. 23.

Intellectus Concilij Trid. n. 24.

Consuetudo non prodest contra conclusionem hanc nu. 25.

Beneficium qui confert indigno cui restituet n. 26.

Bona destinata immediate pauperibus ad quem modum differant a deputatis immediate beneficiarijs n. 27.

Pauper liberius expendere potest quæsita per eleemosinam, quā beneficiarius per beneficiū n. 28.

Obligatio licet soli Deo obliget, obligat ad restituendum contra Adrianum n. 29.

Confu

Confutatio & solutio argumentorum aduersæ partis.

14 NON obstant aduersæ partis argumenta. Non primum licet duobus clarissimi nominis uiris, Adria. in 4. de Rest. q. 12. & Domin. Soto. in lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. & iur. persuaserit contrarium, uidelicet quòd qui est alicuius rei dominus, potest de ea prolibito disponere l. Si quis ui. §. Differentia .ff. de Acquir. possess. & ei annotatis per Bartho. & alios de dominio. Et quod beneficiarii sunt redituum suorum ecclesiasticorum domini, eo quod.c. 1. de cleric. non resid. habet, Beneficiarios, qui non intersunt horis, nō effici dominos distributionum cotidianarum: significans a contrario sensu fieri dominos illarum eos, qui illis intersunt. Hoc tamen fundamentum nullatenus obstat. Primum quòd S. Thom. In d. quolib. 6. ar. 12. & 2. Sec. q. 187. ar. 7. cuius illi authoritate nituntur, asserit, eos non esse dominos redituum suorum

rum

rum beneficiorum,ſed tantum diſpenſatores, ſiue quibus eſt credita diſpẽſatio. quod ipſum affirmat magnus ille Gratianus libri decretorum author. In c. Penul.12.q.1. & probatur per c.Penul. ead. cauſ.& q.Deĩde quod Epiſcopi,religioſi, & alii beneficiarii, quamlibet regulares, tam libere poſſunt impendere de reditibus ſuis,quàm alii epiſcopi & beneficiarii ſæculares de ſuis,iuxta determinationem Cardinalis Florentini in Clem.2.§. Sed & tales de uita & honeſt. cleric. & clem. Gratiæ col. pen.de reſcript. quem ſupra eod. q.1.frequenter citauimus. cui nemo contradixit unquàm. Cum tamẽ certum ſit,eos nõ eſſe dominos illorum. neque capaces dominii rei alicuius propter ſolenne paupertatis uotum quod per profeſſionem emiſerunt. cap. Non dicatis 12.q.1. & c.cum ad monaſterium de ſtat. monach. id quod late probauimus in rub. de ſtat. monach. q. 1. Cui conſequens eſt rationem radicalem,ob quam beneficiarii poſſunt de reditibus ſuis diſponere, non eſſe eo quod ſunt il

lorum domini. Tertio quia nullus est in Iure locus, per quem probari potest beneficiarios esse dominos integros & absolutos suorum redituum, sicut sunt sæculares suorum. Nam optimus qui in hoc affertur uidelicet c. 1. de cleric. non resid. lib. 6. non loquitur de omnibus reditibus: sed tantum de distributionibus cotidianis, quarum dominium iustius acquiritur, iuxta quorundam sententiam, quàmuis non secundum nostram ut supra diximus. q. 1. n. 73. coroll. 20. Præterea nō habet ille locus, quod beneficiarius, qui diuinis interest, sit dominus distributionum, sed tantum quod qui non interest non sit dominus earum. & ita inde solum sumitur argumentum a contrario sensu, quod licet alias dicatur fortissimum in Iure l. 1. ff. de offic. eius cui mād. c. Cum Apostolica: de his quæ fiunt á prela) nullas tamen habet uires ad probandum id, cuius contrarium iure exprimitur Glossa solennis recepta in c. significasti de foro compet. ubi late Felinus & textus omnium optimus in c. A nobis

2.de

2. de sent. excom. sicut in hoc casu exprimitur in c. Quod autem 23. q. 7. ibi: Non sunt nostra, sed pauperum, quorum procurationem gerimus. c. Conuenior. ead. caus. & q. & c. Peni. & fin. 12. q. 1. c. 1. & c. Edoceri de rescript. c. 2. de donat. & alibi sepe, & Clemens ante illos lib. 2. c. 29. & 39. de Const. Apost. Quarto, quod non quicunque est dominus etiam uerus alicuius rei, potest de ea pro libito disponere. Sed solum ille qui est integer & absolutus, ac sine onere & uinculo ei annexo. Nam notum est, quod feudatarius & emphiteuta, qui habet uerum dominium utile. c. 1. in quibus casi. feu. amitt. in usib. feud. & l. 1. ff. si ager uectig. Neque dominus primogenii,
17 (quod hispani uocant maiorazgo) siue maioratum, neque fidei commissarius, qui tenetur restituere, licet sint ueri domini etiam proprietatis, possunt libere de rebus suis prædictis disponere. Arg. l. Feminæ C. de secund. nupt. Imo tenentur uoluntatem onus & uincula per institutores illorum imposita obseruare to

to tit. ad Treb. ff. & C. & de cond. et demonst. Quinto quòd licet præfata decretalis probaret, quod tamen profectò nõ facit, beneficiarios esse dominos suorum redituum, intelligendum erat de dominio restricto & obligato ad erogandum superflua pauperibus, & non de omnino libero. Quoniã oportet iura iuribus concordare c. Cũ expediat de electio. lib. 6. & l. j. C. de inoff. dot. & interpretari ea illud ut concilietur multis aliis iuribus, quibus contrarium declaratur & probatur, quòd beneficiarij effectu solum sunt œconomi & dispẽsatores illorum, ad erogandum pauperibus, desumpto sibi ante omnia, quod statum suum decet, iuxta doctrinam Innocen. in c. Indecorum. de ætat. & qualit. ut præfatus Adrianus significauit in 4. de restit. q. 12. col. 2. & maior affirmauit in 4. d. 24. q. 17. & longe ante illos Archidiaconus in clem. Gratiæ de rescript. col. pen. cum aliis multis. Et consequenter aut non sunt domini, aut certe non integri & absoluti sicut ut plurimum sunt laici. Sed solum restricti &

obligati ad onus prædictum dandi super flua pauperibus, aut tales quales esse possunt religiosi professi. Per quæ primum hoc aduersæ partis fundamentum satis superque sublatum est. Seccũdum fundamẽtum quod eosdem doctores mouit est quòd qua ratione præsides, magistratus & alij ministri regis, possunt libere dispo nere de stipendiis & salariis suis, eadem etiam beneficiarii poterũt disponere de partibus redituum sibi deputatis, quæ sti pendia & salaria eorum dicuntur. Quod tamen fundamentum non est satis firmum: primum quia est contrarium concilio Tridentino nuperrimo, in sess. 25. c.1. de reformat. & aliis multis canonibus c. Peruenit. 1. q. 3. & c. Syracusane. 28. dist. quibus beneficiarii uetantur donare quicquã cognatis & familiaribus suis, nisi paupertatis intuitu. At palam est, Regum ministros posse donare, quæ ex stipendiis suis lucrifaciunt, tam per uiam ultimæ uoluntatis, quam donationis inter uiuos, quibuscunque uoluerint, tam cognatis quam extraneis sine ullo pau-
 pertatis

pertatis uel pietatis intuitu. Tertio quòd omnia Iura, quæ de hac re statuunt uidelicet 12. q. 1. & 12. q. 2. & 3. & c. Adhæc. & c. Relatum 2. de Testam. contrarium significant: Quartò quòd hoc consequeretur quiddam absurdum, & ideo non audiendum. l. Nam quod absurdum. ff. de oper. libert. c. Dudum de præb. lib. 6. quod etiam ipsi met iudicant tale, nempe quòd clerici non tenentur plus ad erogandas eleemosinas de suis reditibus Ecclesiasticis quàm laici de suis sæcularibus. Nam nulla rationum, quibus dominus Sotus in dicto lib. 10. q. 4. ar. 3. &
194. de iust. & iur. nititur probare magis obligari clericos quàm laicos concludit, contra eum, qui in prædicta similitudine ministrorum Ecclesiæ & regum se fundauerit: quandoquidem nulla earum probat obligari clericos ad hoc, nisi per leges charitatis & misericordiæ, quibus etiam laici tenentur.

Tertium argumentum D. Soti fuit quod non potest satis recte æstimari quanto egeat beneficiarius pro sua honesta sustentatione

tatione & quòd ea quæ per iustitiam debentur, non sunt relinquenda iudicio prudentuum, qui possunt esse uarii. Imo debent determinari clare, pro quo facit. l. leges C. de leg. & l. constitutiones C. de iur. & fact. ignor. At nec hoc fundamentum est firmum. Primum quod S. Thom. in d. q. 185. ar. 7. 2. Sec. & in d. quol. 6. ar. 12. cui ille in hac re nititur, ait cõtrarium, & Vlricus a Dionysio relatus affirmat in lib. 1. contra plura
20 litatem benef. ar. 11. Deinde quod licet non potest æstimari omnino & ut aiunt punctualiter, sed facile potest paulo plus, uel paulo minus, ut arbitratur maius in 4. dist. 24. q. 18. Tertio quod quamuis eius arbitrium nimis uideatur strictum, tamen oportet ut beneficiarii sciant, quã to unus quiuis eorum paulo plus uel minus egeat pro sua honesta sustentatione. Quoniam esto non obligaretur ad restitutionem superflui impensi, tamen necessarium est ad sciendum quando peccat mortaliter. Quandoquidem etiam ipsemet D. Sotus fatetur in lib. 10. q. 4.

ar. 4. de iust. & iur. in 3. conclus. sic impendentes superflue peccare mortaliter. Et ideo oportet ut sciatur, quantum in suam sustentationem honestam iuste expendere ualeat. Quarto quòd assertio præfati Soti est contra mille iura, quæ multa iustitiæ opera boni uiri arbitratui relinquunt, puta l. 1. de iure delib. & c. De causis de offic. deleg. & plurima quæ congerit Rauen. in Alphabeto aureo uerb. Arbitrium & Dec. in c. sedes de re script. & alii alibi sæpissime. Est item contra ipsummet Sanctum Thomam, qui in hoc ipso proposito expressim ait contrarium. in 2. Sec. q. 185. ar. 3. ad 1. ibi. Non potest determinari quando sit ista necessitas, & paulo post. Hec determinatio humanæ prudentiæ relinquitur.

Quartum quod præfatum Sotum mouit est, quòd beneficiarii non sunt obligati ad eroganda superflua per leges iustitiæ, quæ obligant ad restituendum, sed tantum per leges misericordiæ, & charitatis quæ etiam laicos obligant ad eleemosinas, neutros tamen constringentes ad re

stitutio

21 stitutionem, ut docet Alexander Halensis 3.p.q.87. Altisio.4.p. quæ communis opinio est secundum Adrian.in 4.de Restit.q.1 col.9. & 10. sicut in Man ua. c.24. n.5.tradidimus. Hoc autem fundamentum est falsum,& multorũ inconuenientium fons. Cõsequitur enim illud, quod sine iusta ratione sacrosanctum conciliũ Tridentinũ in d.sess.25.c.1. de reformat. uetuisset beneficiariis, ne quæ super essent eis donarent cognatis & familiaribus, si alioquin non essent pauperes, non uetando id ipsum laicis. Consequitur item parificatio beneficiariorum & laicorum quoad eleemosinæ faciendæ necessitatem, quando quidem secundum illud utrique tenentur legibus misericordiæ,& neutri ulla lege iustitiæ. Est quodam modo scandalizare populum christianum,(quod satis colliges ex Caiet.2. Sec. q.87. ar.1.) populus enim tot decimas & iura soluit clero, persuasum sibi habens id quod præfatũ concilium, sess. 25. c.1. de reformat. & multa alia, ut c. hoc & c.Episcopus.& c. Præcarie 10.q.2. signifi-

significant. Nempe quòd omnia superflua debent in pauperes, & in opera pia impendere. Est contradicere S. Thomæ, cuius ipse authoritate nititur, qui significat prodigitatem beneficiarij circa reditus suos, esse peccatum mortale, prodigitatem autem laicorum non plus quam ueniale. Idque significat, in 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. & expressius q. 119. ar. 3. in hæc uerba. Prodigus peccat in alterum consumendo bona, ex quibus aliis deberet prouidere, quod præcipue apparet, in clericis, qui sunt dispensatores bonorum ecclesiasticorũ, quæ sunt pauperum; quos defraudant prodige expendendo) Quæ determinatio non esset uera nisi inueniretur lex aliqua, quæ obstringeret beneficiarium ad eleemosinam, & non laicum. Est, si res satis perpendatur, fundare beneficiarios non solum non teneri ad restituendum uane uel prophane impensa, sed neque mortaliter in hoc peccare. Quandoquidem nec laici, quibus ille pares facit, peccant plusquàm uenialiter prodigendo

gendo sua sine alterius damno, quod est contraire Thomæ, ubi supra, & assertis satis perpensis eorũmet, qui hæc dicunt.

Quintum est consideratio quædam præfati Soti, uidelicet quòd uana & inutilis fuisset diuisio bonorum ecclesiásticorum inter prælatos & capitula facta, si unumquemque eorum non fecisset dominum suæ partis redituum. Quæ tamen consideratio parum firma est. Negamus enim diuisiones præfatas in hoc fuisse effectas, ut ipsi fierent magis domini suarum partium quam antea erant omnes omnium bonorum in communi. Imo fuerunt factæ ad alium longe diuersum finem, ut supra. q. 1. n. 32. & aliis seq. late monstratum fuit.

Sextum est alia eiusdem præfati consideratio. s. quod res inutilis est asserere, beneficiarios teneri ad huiusmodi restitutionem; quia non possunt eam facere, nisi de suis ipsis reditibus, qui iuxta sententiam, quam defendimus, debentur operibus piis etiam sine hac restituendi obligatione. Quæ tamen consideratio infir-

ma

ma est. Primum quòd huiusmodi restitutionem facere poterit beneficiarius de suis bonis patrimonialibus, si habet. Sin autem, de eo quod quærere potest parcius uiuendo, & etiam de eo quod merebitur ultra suam congruam sustentatioñe, inseruiendo beneficio multo plus quàm obligatur ad inseruiendum necessario illi, iuxta ea quæ, In q.1.coroll.9.n.59.& coroll.17.n.70.dicta sunt. Et etiam de illo quod per suam industriam, donationes, & ultimas uoluntates quærere potest.c.Expedit.c.Certe.12.q.1.c.1. de Testam. c.Fixum.12.q.5.De illo item quod recuperare potest ab his quibus male dedit.c.Si quis presbyterorum de reb. Eccles. non alienan. & tradit Caiet. in d.q.185.ar.7. quod confirmatur corol.3.q.1. supra. Secundo quòd impotentia restituendi, nõ tollit obligationem id faciendi l.Cõtinuus. §.Cum ita.ff.de uerb.obligat. Et si excuset a culpa non retinendi pro tempore quo illa impotentia durauerit. l.Nam & is.ff.de dolo.c.olim.2.de Restit.spol.

Se-

Septimum, quòd magis nos in contrariam
24 partem mouebat est præfatum S.S. concilium Tridentinum sess.25. de reform. quod quãuis uetet beneficiario donare et expendere sic, non tñ præcipit ut restituat, quod sic insumpserit. & qui de uno dicit de alio negare uidetur c. Qualis 25. d.l. Cum prætor. ff. de Iudi. Sed neq; hoc fundamentum concludit, quia sicut nõ declarauit, hanc restitutionem esse necessariam, ita etiam non declarauit non esse necessariam. Et quia uidetur tacitè declarasse illam esse necessariã, eo quod uetando beneficiarijs ne cognatis & familiaribus nisi paupertatis intuitu superflua donarent, non uetando idem laicis; significauit quod ultra leges charitatis & misericordiæ, quibus etiam laici obstringuntur, est lex aliqua iustitiæ, quæ solos beneficiarios obligat: nulla enim alia ratio reddi potest; & ita hæc uidetur expressa: arg. l. singul. Quanuis. C. de fidei commiss. iuncta glossa, & Baldo ibid. & qui de uno dicit, etiam dicit de alio simili, secundum Domin. in d. c. qualis

maxime si esset consequens, illi, ut uidetur esse in hoc casu l. Illud de Acquir. hæred. c. Præterea de offic. deleg.

Octauum, quòd adhuc magis me in contrariam partem incitabat est id, quod doctorem illum præecelentem & Reuerendissimum ac ualdè illustrem Episcopum Didacum a Leiua multis nominibus mihi suspiciendum mouit. Nempe quòd quàmuis recepta opinio in Theoria affirmauerit semper, id quod nos dicimus. Praxis tamen communis seruauit contrarium, & antiqua consuetudo magnã secum confert authoritatem. c. Cum dilectus de consuet. & l. Minime. ff. de leg. Attamen etiam hoc minime concludit. Primum quòd superius ead. q. n. 1. & q. 1. nu. 18. probatum reliquimus præfatam obligationem esse legis naturæ ac diuinæ, contra quam nihil prodest consuetudo etiam immemorialis. c. Fin. de consuet. c. Quæ contra c. Mala, & cap. frustra 8. dist. Deinde quòd licet aliquot per ignorantiam aut temeritatem usi sint opinione contraria, alij tamen usi sunt

com-

communi, & plures, ut par est credere, eo quòd quasi omnes confessarij eam tenuerint. Et non sunt tot, qui ei contrauenerint, quot aliqui putant. Nam ex corollariis præcedētis quæstionis à n. 59. colligūtur multæ causæ quibus excusantur. Tertio ut singulariter in d. q. 185. ar. 7. ait Caietanus mentem diui Thomæ, sequutus, hanc non esse consuetudinem, sed abusum contra ius diuinum. Et in 2. Sec. q. 43. ar. 8. asseruit, quòd omnis donatio rei ecclesiasticæ pietate uel necessitate uacua, non est distributio, sed dissipatio a dispensatore usurpata. Et quod maxime aduertendum est, agit de ipsius met Papæ dispensatione. Quæ Caietani doctrina non est tam eius, quàm clementis, in d. lib. 2. & 8. de constit. & aliorum omnium sanctorum, & fere omnium doctorum, citatorum supra ead. q. a n. 8.

Nonum argumentum contra nos est quòd
26 licet beneficiorum collatores peccent non conferendo ea dignioribus c. licet 8. q. 1. §. Nunc autem 25. dist. c. Graue de præb. non tamen uidentur obligati

ad

ad restituendum postea quàm ea contulerint. Attamen etiam hoc argumentum infirmum est, quia plus iuuat nostram causam quàm contrariam. Quoniam collator obligatur ad conferendum ei qui dignus sit, & si contulerit indigno, tenetur ad restituendum secundum omnes. Quamuis alii dicant restituere debere digno, qui fuit neglectus, ut Caietanus. 2. Sec. q. 62. ar. 2. alii uero ecclesiæ, cui nocuit ut Adrianus in d. q. 12. & Sotus lib. 5. q. 6. ar. 3. de iust. & iur. Quorum sententia melior nobis uidetur. Et ita nos dicimus, beneficiarium esse obligatum ad danda superflua digno, puta pauperi uel operi pio. Et si ea confert aliis, confert indigno, & manet obligatus ad restituendum eis, quibus nocuit.

Decimum quo pars aduersa nostram terrere uult est, quòd S. Thom. ille sanctitatis & sapientiæ pelagus id tenuisse uidetur in 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. & quod grande discrimen posuit inter bona ecclesiastica principaliter deputata ministris, & minus principaliter pauperibus

27

peribus & operibus piis. Et inter illa, quæ principaliter deputantur pauperibus, & minus principaliter ministris. Et 82 uidetur præfatæ aduersæ parti non esse aliud, quàm quod male impensa circa hæc, obligant ad restituendum: non autem male impensa circa illa. Sed neque hoc fundamentum est firmum. Primum quòd supra In hac q. 2. n. 10. monstratum fuit, S. Thomam non esse in contraria opinione. Deinde quòd discrimen prædictũ optime ucrificatur in eo, quod longe maiorem potestatem habent ministri, circa bona prĩcipaliter deputata eis, quàm circa alia. Quoniam prius sunt alendi de illis ipsi quàm ecclesia reparanda c. De his, de ecclef. ædifi. c. neque debentur pauperibus, nisi sola superflua c. Cum secundum de præb. c. 1. 13. q. 2. Et illa debentur eis, quos ipsi elegerint. Quorum omnium contrarium dicẽdum est de aliis. Clem. Quia contingit. §. ut autem de Relig. do. Innouata in d. Concilio Trid. sess. 7. c. 15. de reformat.

Vndecimum argumentum aduersæ partis

continet quatuor; quæ magnum Adrianum in 4. de restit. q. 12. col. 6. in eam
28 mouerunt. Primum quòd pauper eleemosynam sibi largitam expēdens superflue aut uoluptuose, non tenetur ad restituendum. Alterum, quod omnes diuites tenentur ex superfluis facere eleemosynam, non tamen tenentur ad restitutionem, non faciendo eam, quamuis in eo mortaliter peccent. Tertium quòd obligatio, quæ obligat soli Deo, non habet onus restituendi, licet obligatus peccet mortaliter non soluendo. Quarto quod qui recipit centum aureos, cum onere dispendendi illos in honorem uel gloriam Regis, uel ciuitatis, non tenetur restituere, si eos in id non expenderit. Attamen neque hoc fundamentum est solidum, quia priora duo argumēta summuntur per locum a simili, qui iuridicus quidem est, iuxta c. Inter cæteras de Rescrip. & c. 2. de Translat. sed dissoluitur per dissimilitudinem, iuxta notata in dictis cap. & in c. Constitutus de Appellat. quæ in casu proposito inuenitur. Nā eleemosynæ

mosynæ non dantur pauperi sub modo, quo reditus beneficiorũ, beneficiariis cõcedũtur. Nec diuitibus Deus bona cõcedit cũ onere faciendi eleemosynã, quemadmodum decimæ, aliaque bona fuere olim concessa, hodieq; conceduntur ecclesiis. Tertium autem, falso nititur fun-
29 damento, eo uidelicet, obligationem soli Deo quæsitam, non producere necessitatem restituẽdi. quod falsum est, quia si quispiam aliquid Deo uoueat, aut iuret se daturum, receperitue ut Deo donet, & præstat alteri, ad restituendum illud Deo tenetur. c. Sunt qui opes & c. Sacrilegium 17. q. 4. Quartum item argumentum fundamento etiam falso nititur. Nã si quis centum aureos accipiat, ut in honorem regis aut ciuitatis conuertat, restituere tenetur si non conuerterit in illum honorem, uel ei a quo accepit, aut Regi uel Ciuitati. L. 1. & l. legatum. ff. de administ. rer. ad ciuit. pert. l. legatum ciuitatis. ff. de usu & usufruct. leg.

Conclusio.

PER hæc undecim proxima responsa, argumenta aduersæ partis dissoluta manent, & sancta illa & communis opinio firma relinquitur, quam initio proposuimus ad decisionem huius secundæ quæstionis. quòd scilicet clerici beneficiarii sacerdotia habentes, qui redituum sacerdotii partẽ notabilem, in superfluos aut prophanos usus impenderint, præter necessaria sibi ad sustentationem honestam, præterque erogationem eis in corollariis, quæ incipiunt a n. 48. proximæ quæstionis permissum, nedum peccant mortaliter, sed etiam tenẽtur ad restitutionem.

COROLLARIA.

Beneficiario ab aliquo recipiens aliquid quando illud restituere teneatur; ac quibus id legibus diffiniendum sit. n. 31.

Debitor quando dicatur facere in fraudem creditorum n. 32. quantumque intersit utrum quis recipiat a creditore fraudatore ex causa onerosa, uel

uel lucratiua. nu. 33.

Scotus uir perspicacissimus nu. 33.

Beneficiarij bona sunt obligata pro bonis & reditibus quæ ab ecclesia habet, ex quibus tanquam pauper potest sua debita soluere n. 34. & 35.

Nec in hac obligatione præferuntur alij creditores pauperibus, sed ipse potius beneficiarius tanquam unus ex numero pauperum potest se præferre alijs pauperibus. n. 35.

Dotem receptam a beneficiario an restituere quis teneatur, & promissam nondum solutam an possit petere n. 36. & qua ratione teneatur beneficiarius dotem male promissam restituere n. 36.

Iniuste receptum a beneficiario cui sit restituendum. nu. 37.

Beneficiarius potest ex nominibus suorum debitorum sua debita soluere etiam post mortem exactis, non obstante extrauagante Iulij tertij summi pontificis. nu. 37.

30 PRIMVM Corollarium, quod ingẽs est dubium, An accipiens aliquid iniuste a beneficiario ex reditibus Ecclesiasticis, teneatur ad eius restitutionem. Et quidem alii putant teneri, alii contra. Nobis uidetur, primum pendere decisionem huius quæstionis a legibus loquentibus de debitoribus facientibus

aliquid in fraudem creditorum. Quæ habentur sub tit. ff. de his quæ in fraudem cred. & C. de reuocand. his quæ in fraudem. Et. §. Item si quis in fraud. Instit. de Actio. Nam ut superius in 1. q. a n. 17. explicuimus beneficiarii debitores sunt pauperum, & operum piorum, ipsiq; pauperes, & pia opera, creditores sunt illorũ.
Secundo dico quod is qui aliquid a benefi
31 ciario accepit, non tenetur restituere si beneficiarius sit soluendo. Quia cum debitor est soluendo, eius creditores nihil repetere possunt ab eo, qui a debitore aliquid, quacunq; ex causa etiam donationis, aut alia lucratiua accepit. l. Ex his. & l. Ait prætor. §. Præterea. ff. Quæ in fraud. & l. Pen. C. de reuocand. his quæ in fraud. ibi, Possessis & distractis. Nam leges prædictæ in debitores fraudatores editæ, cessant cum debitor potest soluere
32 creditoribus, quod indubie locum habet, in beneficiario habente bona patrimonialia uel quasi; quæ cuicunque uelit donare ea potest, iuxta tradita in corollariis proximæ quæstionis. Imo etiam

credimus quod licet beneficiarius soluen- habeat reditus beneficii; si tamen uelit sumptus diminuere, ac frugalius uiuere, aut alio modo bona congerere, ut pauperibus satisfaciat; quòd tunc is qui ab eo aliquid accepit, non amplius teneatur, quàm illum monere, ut uitam agat frugalem, parcat sumptibus, & bona quærat, unde possit restituere, illamq; expectare. Tertio dico quod si ignorans clericum beneficiarium soluendo non esse, nec amplius eum in bonis habere, quàm id
33 quod sibi donatum uolebat, id ab eo acceperit ex causa onerosa iusta; quòd nõ tenetur ad restitutionem. Ea primum ratione, quòd ut accipiens aliquid ex contractu, aut ex causa onerosa a debitore fraudatore, teneatur ad restitutionem, duo interuenire oportet: Primum ut debitor soluendo non sit. Secundum, ut suscipiens ab eo sciat, eum non esse soluendo. d.l. penul. C. de reuocand. his quæ in fraud. l. Qui autem. §. Similique modo. ff. eod. Secunda ratio est, quia is qui a clerico beneficiario aliquid ex titulo onero-

ſo ueluti ex contractu emptionis, aut locationis, alioue cõtractu nominato, ſiue etiam innominato iuſto, ſuſcepit, bona ſi de tantundem dedit quantum ſuſcipit, & ſubinde nihil reſtituere tenebitur. Per illam longe pulcherrimam doctrinam Scoti uiri perſpicaciſſimi in 4. diſt. 15. q. 2. ar. 2. quam citauimus in commen. c. Fin. de uſur. n. 13. & probatur per dicta. Thom. 2. Sec. q. 58. ar. 6. & q. 59. ar. 2. uidelicet quòd in omnibus comerciis, & contractibus eſt ſeruãda iuſtitia commutatiua, ita quòd tantum ualeat quod datur quantum ualet quod accipitur.

Quarto dico quòd accipiens aliquid a beneficiario, ex donatione aut ex alia cauſa lucratiua, quem ſcit nihil amplius in bonis habere, quàm id quod pauperibus erogare tenetur, debet quod accipit reſtituere, ſi beneficiarius donator illud non reſtituerit, ſiue ſciat donatarius, ſiue ignoret, beneficiarium donatorem ſoluendo non fuiſſe, quia ut ſuſcipiens a debitore fraudatore ex cauſa lucratiua ad reſtitutionem teneatur, ſufficit ipſa

cl   fraudari

fraudari creditorem. quamuis is qui suscipit fraudem non participet. L. Qui autem. §. Similique. ff. Quæ in fraud. Nec his, quæ diximus obest si quispiam di-
34 cat; bona beneficiarii obligata esse tacite & hipothecata; pro resartione damni à beneficiario illati bonis ecclesiasticis; iuxta glos. quæ singul. putatur in c. Ex literis de pignorib. quæ tam similem habet in c. Similiter 16. q. 1. Et subinde pauperes tanquam creditores, præferendos esse aliis creditoribus. Nam primo responderi ac negari potest; ullam contrahi hoc casu hipothecam: Attento quod nullus textus exprimit eiusmodi obligationem, ut in d. glos. dicunt dd. Item quamuis fateamur hipothecam contrahi, contrahetur solum, quoad indemnitatem bonorum & iurium ecclesiæ, ex qua beneficiarius reditus suos percipit. Nec porrigitur ad ipsos reditus, quos beneficiarius sibi excipit, & habet etiam bonorum liberam administrationem, cum onere elargiendi superflua pauperibus, aut in alios pios usus conuertendi. Quæ
uidetur

uidetur singularis, & æqua declaratio. Cui tamen obiici potest illud, quod obligatio prælati ecclesiastici est similis obligationi tutoris, ut prædicta glos. dixit. Cuius bona sunt tacite hipothecata, non solum pro bonis in inuētario contentis, sed etiam pro reditibus ex bonis prouenientibus. l. si mater. C. In quibus caus. pign. uel hipothec. l. fin. ff. eod. Quare aliter & singulariter huic obiectioni respondemus, nempe quòd beneficiarius cum nõn habet bona ex quibus pauperibus aliisque suis creditoribus satisfacere possit, ipse met beneficiarius annumerandus est pauperibus. Quare tunc solutio suorum debitorum, cēsenda erit quasi erogatio in pauperes, ac ita ipse beneficiarius, tanquàm suorum redituum distributor, potest ex reliquis ipsorum susci pere sibi tanquam pauper. Vnde sua debita, tanquam debita pauperis soluat. Nec eo modo ipsius beneficiarii creditores præferuntur pauperibus. Sed ipse beneficiarius se ipsum, tanquam pauperem præfert aliis pauperibus, propter pote-

ſtatem ſibi a iure conceſſam erogādi reli qua ſuorum redituum pauperibus, quos ipſe elegerit. Quibus ſuffragatur quod in Manuali, cap. 25. n. 131. aſſeruimus, poſſe beneficiarium debita ſua, etiam iniuſte contracta, ſoluere ex reliquis ſuorum redituum ſibi illa excipiendo, tanquàm pauper ut diximus, ut ex illis ſoluat tan quàm pauper nomine ſuo debita ſua.

Secundum Corollarium quòd non abs re
36 dubitatur. An is qui cum conſanguinea, aut propinqua beneficiarii, matrimoniū contraxit, dote accepta aut promiſſa tenetur acceptam reſtituere, & petens promiſſam ſit repellendus. Et nobis uidetur diſpiciendum eſſe, an contrahens hoc matrimoniū, putauit beneficiarium potuiſſe tam amplam dotem iuſte conſtituere, & tunc nec acceptam reſtituere teneatur, & poſſit promiſſam petere. Primum ea ratione, quia recipit dotem ex contractu cauſæ maxime oneroſæ. l. pro oneribus. C. de iur. dot. & c. Salubriter de uſur. Deinde quia clerici tenentur ſoluere ex ſuorum beneficiorum reditibus

bus sua debita c. Peruenit de fideiuss. cum ei annot. per resolutionem pulcherrimam, quam inseruimus Manuali c.25. n.130. & c. Cum secundum de Præb.) etiam iniuste contracta si alia bona non habeant. Et clericus qui dotem promisit, ignoranti non potuisse illam a se promitti, tenetur ob promissionem, & dolum comissum, dotem soluere, ac resarcire ei damnum, quod accepit ex nuptiis contractis, sub spe promissionis inutilis dotis. Et subinde obligatur. (Arg. l. 1. §. Ait prætor. & l. Penul. & l. Vlt. ff. de Dolo. & per tertium dictum supra positum in 3. coroll. n.33. si ut prædictum est contrahens has nuptias, nō participauit, fraudem in promissione dotis factam paupe ribus & pijs operibus. alioqui contradicendum uidetur Arg. l. Et eleganter. §. fin. & l. seq. ff. de dolo, & magis specia tim in l. Si debitore, & l. Ait prætor. l. Si quis particeps. ff. Quæ in fraud. cred.)

Tertium corollarium quod elegans dubiū, a paucis propositum, est, cui scilicet restituendum sit id quod perperam est datū

aut

aut receptum a beneficiario ex reditibus
ecclesiasticis. Ego existimo satis illum
excusari, qui illud restituerit ipsi benefi
ciario, aut eius ecclesiæ in opera illius pia
conuertendum, aut etiam si restituat a-
liis pauperibus uel operibus piis. Nam
37 licet ipse beneficiarius, in alios pauperes
aut in alia etiam opera pia illud impen-
disset, iuxta superius dicta in q. 1. coroll.
12. n. 63. tamen cum non teneatur be-
neficiarius, ut ibidē monstrauimus, cer
tis & nominatis pauperibus uel piis ope
ribus erogare, is qui ab eo accepit, excu
satur restituendo illis, quibus si ipse be-
neficiarius donasset, satisfecisset, tanquā
scilicet in eius locum suffectis. Quia sur-
rogatus, sapit naturam eius cui subroga-
tur l. Si eum. §. Qui iniuriarum. ff. si quis
cautio. & c. Ecclesiæ S. Mariæ ut lit. pen.
Quartum corollarium, fuisse per quàm du-
ram Iulii tertii summi pontificis extraua
gantem, prohibentem debita episcopo-
rum, & aliorum beneficiariorum, tempo
re obitus eorum non soluta, solui ex fru
ctibus aut reditibus ipsorum beneficia-
riorum

riorum nondum exactis: quia licet ipse Iulius iustis ductus rationibus id sanxisset, & in lusitania multos excitasset tumultos, tandem tamen usu recepta non fuit. Quia neque reditus beneficiorum statim cum fructus percipiuntur exigi solent, propter ipsorum locationes, qui- 37
bus solutio differtur. Et quia oportet interdum, beneficiarios mutuum dare & solutionem expectare, sæpe etiam ex mutuo uiuere. Item quia decedens obæratus pauper est censendus, & subinde nomine eius solutum, pauperi datum intelligi debet, ut supra docuimus in coroll. 2. huius quæstionis.

TERTIA QVAESTIO.

An possint beneficiarii de reditibus beneficiorum testari.

SVMMARIVM.

Beneficiarius de quibus bonis testari possit, & de quibus non nu. 1.

Ratio pluribus ignota quare inter uiuos donare possit beneficiarius, sed non testari. nu. 2. & 8.

1 HVIC quæstioni respondemus. Primum id, quod primæ & secundæ quæstioni proximis responsum dedimus. Nēpe istā quæstionem non esse referendam ad omnia beneficiariorum bona, sed ad ea tantum, de quibus proximæ quæstiones prædictæ loquuntur: scilicet ad bona tantum redituum beneficiorum, & non ad bona patrimonialia, de quibus indubie testari possunt. c. 1. c. Fixum. 12. q. 5. c. 1. c. Quia nos de testam. nec ad quasi patrimonia-

lia per ea quæ ſuperius dicta ſunt in 1.q. n.7.& 75. Secundo reſpondemus, quòd beneficiarii nequaquam pꝓſſunt de redi tibus bonorum ſuorum beneficiorum te ſtari. Primo quia mille (ut ita dixerim) pontificiis legibus,& canonibus,hanc te ſtamẽti factionem eccleſia prohibuit: ui delicet.c.Epiſcopi.c.Sint manifeſtæ.12. q.1.c.Quia Ioannes. c.Fixum.12.q.5. c.1. c.Ad hæc. c.Quia nos. c.Cum in officiis & c.Relatũ.2.de Teſtam. Authen. Licen tiam. C. de Epiſcopis & cleric. Secun do, quia ea ratione, qua ſuperius aſſe ruimus nõ poſſe beneficiarios,bona iſta de reditibus beneficiorũ conuertere,niſi in ſuam honeſtam ſuſtentationem & in pauperes, ac pios uſus,eadem ipſa cõuin citur, non poſſe etiã eos,de illis ullo mo do teſtari,ergo idem ius ſeruandum eſt.l. Illud.ff.ad l.Aquil.c.2.de trãslat. prælat. Tertio quod minorem habent teſtandi de his reditibus,quàm diſponendi inter uiuos facultatem. Nam poſſunt inter ui uos omnes illos pauperibus donare, & ĩ opera pia impendere. Per hoc præſens

ii cap.

cap. & alia multa supra adducta: At ex testamento solam modicam quantitatē, ac in pias causas uel in remunerationē. Idque consuetudine demum permittente, iuxta responsum Alexandri tertii cap. Relatum 2. de testam. Quarto, quod prudentissimo consilio Ecclesia constituit hoc, scilicet ut maiorem haberet beneficiarius potestatem, distribuendi inter uiuos, quàm in ultima uoluntate. Perspiciebat enim, teneri beneficiarios ad erogan da reliqua istorum redituū pauperibus, dum uita potiuntur, ut per hoc. c. & alia prius citata constat, & superius ostendimus q. 1. a n. 17. & séq. perspiciebat itē huic erogationi maximo esse impedimēto, auaritiam: similiter experiētia docente intelligebat, nihil esse cōsultius, ad inuitandum eum, cui usufructus aliquorū bonorum relinquuntur ad liberalitatem in uita excerdendam, & ad auertendum à nimio illorum desiderio, quam ei usufructuum eorum relinquere sub conditione, ne de eius reditibus, quicquā decedens relinquere possit. Et hæc est uera

atque germana ratio, qua fuit adempta clericis testandi facultas in fauorem etiã pauperum, quibus in uita donare eisdem clericis permissum fuit. Cuius rationis ignorantia in causa fuit, ut quidam iuris ciuilis interpretes, Petrus scilicet & eius sequaces, in Authen. Licentiam C. de Episcopis & cleric. Pontificii interpretibus obstreperent, dicentes eos incidere in l. Fussiam caninam, quæ uetabat dare libertatem testamento, & non inter uiuos l. 1. C. de leg. fus. Can. & Baldus in d. Auth. Licentiam, eos defendere conatus, laberetur; ac Panormitani & Ancharani rationes in d. c. Adhæc de testam. Barbatio ibidem col. 2. non approbarentur. Et ipse Barbatius ingenue fateretur, se huius traditionis rationem non assecutum. Quinto, quòd absurdum fuisset, quod ecclesia permisisset beneficiariis absque iusta causa testari de reliquis reditibus beneficiorum, in superfluos & prophanos usus, cũ sint illa, ut superius ostendimus, pauperibus debita, legibus naturæ, diuinis, quas tutari ad sanguinem & necem usq;

eccle-

ecclesiam oportet, ut author est Diuus Vrbanus Summus Pontifex in cap. Sunt quidam 25. q. 1. Sexto, quod hoc ipsum constitutum fuit ab Apostolis eorumque primis aut saltem proximis successoribus uti ex canonibus Apostolorum, eorumq; discipulorum ac successorum apparet. In can. Apost. 40. & 41. qui referuntur in cap. sint manifeste & cap. seq. 12. q. 1. & colligitur ex c. Episcopi & c. Videntes ead. caus. & q. & c. Quia Ioãnes & cap. Fixum 12. q. 5. Septimo tandem nobis opitulatur quod non solum communis opinio, sed etiam omnium una est, iure communi non posse beneficiarios, de reditibus beneficiorum testari in ullos usus prophanos, aut superfluos, neque etiam in pauperes, & alia opera pia. Vt constat per Panor. And. sic, & perusi in Rub. de testam. & per alios ab eis citatos.

S V M M A R I V M.

Papa non permittit Episcopis hispanis testari. n. 3.
Beneficiarius testari nequit de his quæ diuitibus do-

 nare

nare non potest n. 4. Quanuis ei us beneficium sit simplex n. 5. Nisi tantundem de bonis suis eccle- siæ donauerit n. 6. aut in pios usus impenderit nu. 7. & quod alia lege prohibetur. in usus prophanos, & alia in pios n. 9.

Consuetudo ualet ut in pios usus benefiolarij testari possint, sed non in prophanos n. 10.

Corollaria.

3 EX supradictis omnibus primum elicitur ratio, qua cotidie Summus Pontifex, per suos collectores in Hispania, accipit omnia bona episcoporũ, quæ relinquunt tempore mortis de reditibus ecclesiasticis, omnibus reiectis testamentis. Quod Iure quidem fit, licet ea omnia in opera pia relinquerentur. Per text. in hoc singularem, in c. Quia Ioannes 12. q. 5. Immò quod maius est Summorũ Pontificũ testamenta, a successoribus suis non recipiuntur quoad reditus ecclesiasticos, quando saltem ad alios quàm pios usus relinquunt. Quin omnia prædicta bona deferuntur ad eum, quem Camarlengum uocant (cuius officium

cium morte Summi Pontificis non finitur. Clem. Ne Romani §. Eo prouisio de electione; ubi bona glos. in propositum nostrum.

Secundum corollarium, quòd nullus omnino beneficiarius testari potest de his rebus, quas non liceret ei donare inter uiuos, diuitibus, propinquis, & amicis, sine respectu pietatis, aut paupertatis. Nam ut ex supradictis liquet, quòd quoad alia omnia, prohibita est beneficiariis testamenti factio, & quòd minorem potestatem habent testandi quàm donãdi. c. Adhæc adiuncto c. Relatum 2. de testam. & c. Quia Episcopus 12. q. 5. ubi glos. memoranda.

4

Tertium corollarium, uerum esse id, quod Panormitanus, in cap. Cum esses de testam. num. 23. late ac efficaciter probat, cum communi contra glossam, in cap. Præsenti, de offic. ord. lib. 6. uide licet Nullum beneficiarium quamlibet simplicem, posse de reditibus eius testari. Primum, quia iura pontificia id prohibentia, generaliter de omnibus benefi

5

ciariis loquuntur, & ita generaliter sunt intelligenda l. De prætio.ff. de public. c. Solitæ de maior. & obed. Deinde quia expressim quædam illorum iurium, prohibent simplicibus beneficiariis testamenta facere c. Relatum. 2. de testam. & c. Episcopi 12. q. 1. nempe canonicis, quos beneficiarios esse simplices, expeditum omnibus est. Tertio, quia eadem ratio dictat, adimendam esse utrisque beneficiariis, simplicibus & curatis, testamenti factionem cum utrorumque beneficiorum, simplicium, & curatorũ reditus, ex bonis ecclesiasticis percipiãtur, habeãtq. subinde onus adiunctum tacite uel expresse, erogandi illorum superflua pauperibus, ut superius abunde dictum est in q. 1. an. 17. & seq. Quarto quia ut superius q. 1. n. 73. docuimus, reditus simplicium beneficiorum, nequaquam liberius erogari possunt, quàm reditus curatorũ.
Quartum corollarium quod ex his etiam
6 elicitur ratio concilii Agathensis c. Si Episcopus 12. q. 5. permittentis Episcopo, ut quantum de bonis suis patrimonialibus

bus ecclesiæ contulerit, tantundem possit decedens propinquis aut quibus maluerit relinquere. Quia scilicet tunc, magis de reditibus suis patrimonialibus effectu inspecto testatur, quàm de reditibus ecclesiasticis. Et de æquipollentibus idem est iudicium l. fin. ff. mand. c. Licet ex quadam, de testi.

Quintum corollarium, quòd beneficiarius
7 qui de rebus suis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus, quidpiam pauperibus donauerit; posset tantundem ex testamento cui uoluerit relinquere ex reditibus ecclesiasticis, per prædict. cap. Si quis episcop. 12. q. 5. & tradit Perus. in Rubrica de testam. col. 32. Sicuti etiam beneficiarius, aliquid donans ecclesiæ in ter uiuos ex suis bonis patrimonialibus, potest deinde, tantundem sibi ex bonis ecclesiæ assummere. c. Si quis qualibet 12. q. 2. & Perus. ubi supra, iuxta Panormitani traditionem in c. 1. de Rer. permut. & in repet. c. Cum esses de testam. n. 31. pulchrius. Quo multi excusari possunt, & ita imputare reditibus ecclesia-

ſticis omnia a ſe in eleemoſinis expneſa, ex bonis ſuis patrimonialibus, uel quaſi patrimonialibus, ut tantundē cui uelint, ſana conſcientia relinquere poſſint.
Sextum corollarium, quòd licet beneficia-
8 rii, dum ualent ac etiam ægrotantes, poſſint inter uiuos omnes ſuos reditus ex eiſque redacta bona, pauperibus & piis operibus donare, Iuxta hoc c. Hieroni. & c. Caſellas. & c. Epiſcopi 12. q. 2: ut iam ſuperius dictum eſt, In coroll. 29. q. 1. n. 85. ex teſtamento tamen nequaquam poſſunt, ſiue conſtituti in infirmitate, ſiue in recta ualetudine teſtari uelint.
Septimum corollarium, quòd alia lege, ac
9 ratione, prohibentur beneficiarii teſtari de reliquis ſuorum redituum, in prophanos uſus; & alia lege ac etiam ratione in uſus pios. Nam teſtamenti factio in uſus prophanos, interdicitur, lege naturali diuina; comprehenſa in ſeptimo decalogi præcepto; & etiam ratione, quæ dictat: repugnare legi naturali uſum rei alienæ, in alium ab eo, in quem accepta ſit: Et quod eſt debitum uni, alteri ſoluere.

Id quod late demonstratum est supra, in q. 1. n. 13. & seq. Quorum utrunque facit beneficiarius, dum reliqua istorum redituum debita pauperibus, uult ex testamēto in prophanos usus relinquere. per late adducta supra eod. c. q. 1. a n. 17. Testari uero in pios usus haud quaquā hac lege & ratione beneficiariis prohibetur. Cum testādo in pios usus, in eum usum, in quem acceperunt, his reliquis utantur; et soluant eisdem quibus debentur. Prohibētur autem testari lege canonica, intendente, ut beneficiarii reliqua ista inter uiuos in pia opera impendant; & ut illorum desiderium abiiciant: quæ fuit ratio, scopusq; huius prohibitionis, supra in hac q. 3. n. 1. & 2. declaratus.

Octauum corollarium, quòd ex his subse-
10 quitur aperte, decisio illius per obscuræ quæstionis, a multis quidem propositæ, a nemine tamen hactenus radicitus, mea sententia, explicatæ. An scilicet consuetudine induci possit, ut beneficiarii testari ualeant, de reditibus beneficiorum, abrogando ius cōmune contrarium statuens:

Et

Et respondemus, nullam omnino consuetudinem concedere posse istam testãdi factionem, cõtra iuris communis prohibitionem, in quantum ea in septimo conentur præcepto, ac legi conuenit naturali in eo comprehensæ. Quandoquidem consuetudo contra legem naturãlem & diuinam nulla est. c. Quæ contra mores, & c. Mala consuetudo 8. dist. Et consequẽter nequit præstare facultatem testandi in prophanos usus. Cum aduersetur hoc, ut in præcedenti disseruimus corollario, septimo præcepto, & legi naturali in eo comprehensæ. Potest autem consuetudo introducere, ut in pios usus beneficiarii testentur. Cum hoc lege humana tantum prohibeatur, & non naturali, cui derogat consuetudo c. Fin. de cõsuet. l. 2. C. Quæ sit longa consuetudo. ut proxime explicuimus. Qua radicali (ut ita dicam) declaratione, conciliari potest opinio improbantium istam consuetudinem, permittentem testamenta condere beneficiariis, quam fere omnes amplectuntur. Ex quibus multos retulit

pulchre de more Didacus in d. c. Cum in officiis n. 9. cum opinione contraria paucorum, quos idem Didacus retulit in d. n. 9. Cui tamen non accedit Hostiẽsis in c. fin. de pecul. cleric. solum enim ait id esse uerum secundum quosdam, nec Diuus Antoninus 3. p. tit. 10. §. 14. solum enim ait id fieri, non tamen dicit bene fieri, quàmuis quidam putant eos esse, in illa paucorum opinione.

SVMMARIVM.

Consuetudo permittens beneficiario percipere post mortem reditus beneficij primi aut secundi anni ualet n. 11. Qualiterque intelligatur nu. 12. Et quomodo beneficiarij hæredes hos reditus expendere teneantur n. 13.

Consuetudo non ualet ut beneficiarij testentur de reditibus Ecclesiasticis nisi ut plurimum in opera pia n. 14.

Beneficiarij non sunt liberi domini redituum ecclesiasticorum n. 15.

Papa & alij prælati qua ratione excusentur a peccato non punientes beneficiarios testamenta condentes n. 15. & 16.

Permittitur aliquando aliquod malum ut aliud maius euitetur. n. 16.

Nonum

11 NONVM corollarium, quòd parũ urgent argumenta, quæ impulerũt nonnullos ad asserendum ualere consuetudinem, ut beneficiarii prohibito possint testari erga diuites, & in prophanos usus, sine intuitu paupertatis aut pietatis. Nam illa sunt sex, quæ sequuntur, quorum singula diluemus.

Primum sane nititur cuidam extrauaganti quæ incipit Suscepti, Io. 22. quæ est in tit. de electione inter extrauag. eius, & in tit. Ne sede Vacan. inter extrauag. cõmunes, quæ adprobat consuetudinem, ut beneficiarius percipiat post mortem reditus beneficij primi aut secundi anni. Secundum autem est, uideri Innocentium ad probare, in cap. Cum tibi de uerb. sig. huius consuetudinis ualorem, quod ibidem Panormitanus annotasse dicitur. Tertium est, quòd consuetudo potest legem abrogare humanam: cap. Fin. de Consuet. l. 2. C. Quæ sit longa consuetudo) qualis est, hæc, prohibens beneficiariis hanc testamenti factionem. Et quòd contra eam est generalis consue

tudo.

tudo. Quartum quod beneficiarii uidentur domini suorum redituum c. Si. de cleric. non resid. lib. 6. et quod dominus cuiusq; rei potest pro libito de ea dispo nere atque testari. l. i. ff. ad l. falcid. l. i. C. de sacrosanct. eccles. Quintum, quod Summus Pontifex cum non puniat beneficiarios testamenta facientes, satis uidetur legem id prohibentem abrogare uelle. Sextum quod existente uera nostra assertione, peccaret Summi Pontifices, permittentes pro ut permittere uidentur beneficiarijs, testari. Arg. c. Qui negligunt &c. Resecandæ 23. q. 4. cap. Qui consentit 83. dist.

Ad primum horum sex argumentorum re-
12 spondemus. Primo, nequaquam eam Extrauagantem statuere, ut liceat ex cõsuetudine beneficiariis testari de fructibus primi aut secundi anni ob quod uir doctissimus Zezelinus a nemine citatus, annotauit singulariter ibidẽ, in quadã glossa, (Eiusdem extrauag. quam habet inter extrauag. Io. 22. tit. de electione in uerb. Defuncto,) fructos istos conuertendos

dos esse in utilitatẽ animæ defuncti, uel ut idem Zenzelinus, in alia glossa posita in uerb. Ecclesijs, sentit, in solutionem nominum, uel debitorũ defuncti. Quod summã habet rationem, perspecta mẽte prædictæ consuetudinis id permittentis, ne bona deessent sumptibus funeris, & solutioni debitorum defuncti. Quin & in alia glossa, super uerb. Personis, addidit idem Zenzelinus, non ualere consuetudinem, deferentem prædictos fructus personis laicis diuitibus. Nec refragatur quod Io. And. frequentius receptus scripsit. In c. Nemo plus iuris, de Regul. iur. lib. 6.) approbari ea extrauag. suam opinionem, qua tradiderat ualere consuetudinem permittẽtem beneficiario testari de fructibus primi aut secundi anni, post mortem suã perceptis. Nam ille textus, haud quaquam id cõstituit, ut diximus, et si constituisset, esset sane intelligendus de consuetudine testandi in pios usus, & non prophanos; ut aperte colligitur ex tribus glossis Zenzelini proxime citatis. Nec etiam ipse Io. And. contra-

rium

rium expressit; & rationes supra citatæ in hanc nos concordiam necessario adducunt: Arg. c. Cum expediat de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dot. Ex quo infero hæredes beneficiarii defuncti, non posse prædictos fructus percipere, nisi tãquàm pauperes, aut quia debita defuncti, ex aliis suis ipsorum hæredum bonis soluissent, uel in locũ aliorum bonorũ, quæ defunctus ex suis bonis, i. pauperes, aut in pios usus impendisset. iuxta coroll. 4. & 5. supra ead. q. quæ singularis est & germana illius textus declaratio, & multorum doctorum qui ista cursim tradiderunt.

Secundo argumẽto respõdemus, primum, quod nullam in eo textu præsuponit Innocentius consuetudinem de testamentis clericorum, nec de potestate testandi loquitur, sed ordinandi; quam ordinationem glossa in d. c. Cum tibi de uerb. signif. ibi refert ad ordinationem inter uiuos faciẽdam, iusta constitutionem Alexandri tertii præcitatam. In d. c. Ad hæc. Deinde quòd quamuis Innocentius ibi

eam

eam cõsuetudinem præsupponeret, intelligenda ea foret de consuetudine testandi in pios & non in prophanos usus, iuxta supradicta in responsione, arg. 1.

Tertio argumento respondemus, Primo, fatendo, consuetudinem posse indubie derogare legi humanæ, quatenus est humana. c. Fin. de consuet. sed non quatenus illa complectitur legem naturalem aut diuinam. c. Quæ contra mores 8. d. & late Felyn. in c. 1. de Treg. & pac. Et subinde fateor consuetudinem posse beneficiariis concedere facultatem testandi in pios usus, cum id lege tantum humana prohibetur, sed non testandi in usus prophanos, cum hoc lege naturali, comprehensa in septimo præcepto sit interdictum, ut probatum fuit supra q. 1. n. 10. & in seq. Secundo respondeo plane negando eam, quam hoc argumentum astruit, consuetudinem generalem uigere ut beneficiarii ad libitum testari possint. Qũoniam primo, nec Episcopi, nec Abbates nec alii beneficiarii religiosi, Nec item uiri literati Deum (ut par est) timẽ

tes pauperesq; diligentes usquam testantur, sine speciali Papæ licentia; nisi ad summum in opera pia, qui omnes saniorem constituunt beneficiariorum partem. Deinde quia pauci ex his, qui in prophanos usus testantur id faciunt de reliquis suorum redituum. quia minor illorum pars obtinet beneficia, quæ ad honestam sustentationem eorum sufficiant; & multi obtinentium pinguiora beneficia decedunt oneratiores debitis, quàm superfluis abundantes. Et paucis alijs frugalioris uitæ, reliqua ulla suorum ecclesiasticorum redituum superfluerunt, quæ in prophanos usus possint erogare. deductis ex eis suo uictui necessarijs, siue omnia illa impendant, siue parcius uiuendo aliquam partem sibi quærant. Deductis item subuentionibus, quibus toto tẽpore quo beneficiarii fuerunt subuenerunt mendicantibus, cognatis, familiaribus & amicis egentibus, Deductis etiã quæ decedentes testamento relinquunt sumptibus funeris, famulis bene meritis, atque aliis piis operibus. Deducta de-

nique mercede, quam forte meruerunt per officia, Ecclesiæ uniuersali,aut particulari impensa, ultra ea, quæ intuitu beneficii debebat. Itaque pauci erunt, qui attentis his,testentur de reliquis beneficiorum suorum in usus prophanos, sed solum de patrimonialibus,uel quasi patrimonialibus,quæ frugalitate,industria, labore, negociatione ac officiis, siue seruitiis,ut ita dicam,parta possident. Quare ausim affirmare,nedum maiorem beneficiariorum partem, sed nec illorum uicessimam, nec etiam quadragesimam, contra hanc nostram conclusionem testari consueuisse. Et cum ad legem abrogandam, oporteat maiorem subditorum partem,contra eam facere secũdum Pan. in c. Fin. n. 18. de consuet.) apparet liquido,non esse inductam consuetudinem,ut beneficiarii ad libitum testari possint: nisi ut plurimum in opera pia.

Quarto argumento respondemus inficiantes aperte,beneficiarios esse dominos redituum ecclesiasticorum,saltem liberos, & absolutos, sicuti sunt redituum suorũ patri-

patrimonialium, & quasi patrimonialium, & ut laici suorum bonorum. Sed solum astricti & obligati, ut uictu sibi honesto retento, quæ superfluunt elargiantur pauperibus, ut superius ostensum fuit. d. q. 1. n. 17. & melius q. 2. nu. 14. Quinto argumento respondemus, nō uideri summos pontifices uoluisse, legem prædictam abolere, ex eo quod beneficiarios testamenta facientes non punierint. Primum quia superior non uidetur, legē a se latam, a subditisq; receptam abrogare, eo quòd transgressores eius nulla afficiat pena. c. Cum iam Dudum de præb. Glos. c. Omnis. d. 3. & late Felin. in c. 1. de treg. & pac. sup. glos. illius singulari uers. Noua lex. Et constat, hanc legem communem fuisse receptissimam. Item quia legem naturalem, aut diuinam positiuam nequeunt superiores, ut maxime id uelint, ac expressim caueant, tollere. Quia legē maioris minor non tollit Cle. Ne Romani de elect. c. Cum inferior de Maior & obed.) Nec etiam circa eam indulgere seu dispensare sine iusta causa;

Glos.c. Non est, de uoto. & cap. Quanto de iureiur. notatur late in c. Quæ in Ecclesiarum de constit. Et lex hæc prohibens testamenti factionem, de reditibus Ecclesiasticis in usus prophanos, est naturalis comprehensa in septimo decalogi præcepto: ut iam superius explicuimus. In hac ead. q. 3. n. 10. Et subinde nec tacite nec expresse hanc legem superiores tollere possunt, nec circa illam dispensare sine iusta causa, ut luculenter Panormitanus docet. In repet. c. Cum esses nu. 29. de testam. Quæ dispensatio recte facta, declaratio effectu ipso iudicanda est, iuxta Thom. quolib. 4. ar. 13. & Quolib. 9. ar. 15. & Maior. in 4. dist. 24. q. 12. & melius in 3. d. 37. q. 12. ubi Scotus subtiliter de duplici dispensatione.

Sexto & ultimo argumento respondemus
16 negando Summos pontifices, aliosque prælatos, permittentes testamenta beneficiariorum, non facta prius abrogatione huius legis, peccare. Primum quia non illa permittunt approbando, sed solum non puniendo, ad maiora damna euitanda,

euitanda, quòd fieri iure licet, iuxta glossam celebrem ab omnibus receptam. In c. Omnis 3. d. & in c. Meretrices 32. q. 4. & Io. And. in mercur. cap. Peccatum de reg. iur. lib. 6. receptus ubique) quæ has duas species permissionis expressit. Qua etiam ratione ecclesia, multa obscena in carnis priuio fieri impugne permittit. c. Denique 4. d. multamq; omittit postibuli seu lupinaris fornicationem, sed non ideo isthæc approbare censetur. d. c. Meretrices, nec si uellet posset contra iuris diuini prohibitionem. c. Sunt quidam 25. q. 1. & hac ratione non sunt uidendi perperam agere superiores, huius legis transgressores non plectendo ad euitanda plura & maiora damna, litium, iurgiorum, inimicitiarum & sumptuum; quæ in dies orirentur exquirendo, an & qualiter, ac quatenus, circa prædicta beneficiarii excesserint. Et mouendo lites aduersus eorum hæredes. Quod profecto esset litibus & scandalis implere orbem cum paruo commodo; propter ea quæ superius ex corollariis, 1. q. a n. 59.

 dixi-

diximus, deduci posse ab hæredibus beneficiariorum. Quare, multo satius est committere ista omnia conscientiæ beneficiariorum, ut rationem ipsi debitam ineant, & illam reddant Deo, qui indubie est petiturus eam exacte, istorum redituum suæ administrationi commissorum. Ad quod etiam respexit lex Regia Hispaniæ (in petit. 47. in curiis seu commitiis Vallisoleti anni 1523. ibi. Y sobre las herencias delos clerigos, mandamos quæ seguarde la costumbre, que enesto se hatenido, y desde agora seden las pro uisiones, quæ fuerem necessarias, paraq; seguarde la dicha costumbre) respexisse inquam uidetur, quatenus præcipit seruari clericis consuetudinem, quam circa testamenti factionem obtinent. Nec enim mens eius latoris fuit, ut omnia passim testamẽta beneficiariorum tueretur: nec si ea fuisset, iusta foret. Sed tantum uoluit quieti reipublicæ consulere, & seminaria & fomenta litium, iurgiorum, & scandalorum, prudentissimo consilio summouere, ac ipsorum testamentorum con

ditores

ditores, suæ ipsorum conscientiæ relinquere, ut eorum Deo reddant rationem, exacte eam reposcituro. Sit itaque hæc conclusio, quod consuetudo non concesserit, nec etiam possit concedere beneficiariis, testandi facultatem, de reditibus ecclesiasticis in prophanos usus, licet in pios sic: Quàmuis nec in pios Episcopis hispanis dederit. Et si par sit credere, concesisse illam ad pios usus aliis minoribus prælatis, & beneficiatiis.

SVMMARIVM.

Papa an possit dare priuilegium testandi n. 17. Et an ipse testari possit n. 18. Et qua ratione ipsius testamentum licet in opera pia conditum non soleat admitti a successore n. 19.

Testari ex priuilegio papæ quatenus liceat n. 20. Et quòd eius uigore non liceat sine peccato in usus prophanos testari n. 21.

Testandi habens facultatem potest secundo & tertio testari contra quorunam doctissimorum uirorum opinionem n. 22.d.

Intellectus ad. l. Boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. sign. n. 23.

17 DECIMVM corollarium, quod cõclusio Panormitani, in c. Cum esses de testam. n.30. asserentis Summum Pontificem non posse concedere facultatem testandi de reditibus ecclesiasticis absque iusta causa, restringenda est quoad facultatem testandi in prophanos usus, quia hæc est contra legem naturæ. Non autem est extendenda quoad facultatem testandi in usus pios, quia hæc legi tantum humanæ aduersatur, contra quam potest Sũmus pontifex sine iusta causa dispensare, saltem sine labe peccati mortalis per dicta supra ead. q. 3. n. 10. & satis uidetur colligi ex utroque Thoma 1. Sec. q. 96. ar. 5. Et si quis diligentius expendit argumenta Panormitani, intelliget per illa indubie horum primũ dictum probari, & nullatenus secundũ, quæ sane noua est aperta ac optime fulcita declaratio.

Vndecimum, ex proxime dictis multo cer-
18 tius responsum colligi ad eam quæstionem decidendam .s. An Summus Pontifex testari potest, quam id quod nonnihil

hil cõfuse dedit Peruſ. in rub. de teſtam. col. 32. & 33. poſſe uidelicet Papam teſtari ſicut & reliqui ſimplices clerici ſecundum gloſſam ſingularem In l. Cum hære des. C. qui teſtam. fac. poſſ. Eſt enim clarior & profundior reſponſio, non poſſe teſtari eum e reditibus eccleſiaſticis ad uſus prophanos. Quoniam hoc eſt prohibitum per legem naturalem, incluſam in ſeptimo præcepto decalogi. Poſſe tamen teſtari ad uſus pios, quia hoc eſt prohibitum per ſolam legem humanam, cui Papa ſubiectus non eſt, ſaltim quoad coactionem cap. Propoſuit de conceſſ. præb. & c. Cuncta per mundum 9. q. 3. & uterque Thom. 1. Sec. q. 96. ar. 5.
19 Quanquã audio Pontificum ſucceſſores prædeceſſorum teſtamenta minime admittere conſueuiſſe, etiam ſi ſint ad uſus pios facta. Quod quidem ſuſtineri atque iuſtificari poſſet, propter ſupremam poteſtatem, quam Summus Pontifex ſuper legatis piis habet. Iuxta Clem. Quia contingit de relig. dom. quæ ſane per ſupradicta in alios uſus pios permutare poteſt, uel

uel in alios pios ſibi & ſucceſſoribus, pios & neceſſarios reputatos, minime tamẽ poſſe, ita ea legata mutare, ut in uſibus inſummantur prophanis. Quia id lege naturali uetitum eſt, per ſup. dicta: in 1. q. n. 9. & in hac q. n. 10.

Duodecimum, facultatem teſtandi a Sum-
20 mo Pontifice, prælatis & aliis beneficiariis eccleſiaſticis conceſſam, intelligendam eſſe conceſſam ad uſus pios, & non ad prophanos, ut decidit Barbatius, de præſtantia Card. p. 1. q. 4. col. 3. per ea quæ ipſe allegat, quæ paulo plus nos ſuperius digeſſimus, Et quia licet omne priuilegium debeat aliquid operari, contra ius commune. c. In his de priuil. & l. 1. ff. Ad municip. dato tamen aliquo quod operetur in reliquis debet reſtringi. c. Porro de priuil. l. Si quando. C. de inoffic. teſtam. c. 1. de Reſcript. ubi pulcherrime Dec. col. 5. Vnde cum prædicta facultas ſit priuilegium, & operari poſſit effectum teſtandi ad uſus pios contra ius commune, non debet alium maiorem effectum operari, ſcilicet teſtandi ad pro-

phanos. Idem quoque asserimus, de priuilegio testandi, ad quoslibet usus concesso, non exprimendo prophanos: eadem ratione. & quia faciens facultatem generalem nec peccat, neque eam uidetur dare ad peccandum. l. Si procurator ff. de condit. indeb. c. 11. de Reg. iur. l. Merito. ff. pro soc. Dicere autem facultatem illam generalem, extendendam esse ad usus prophanos, nihil aliud est, quàm profiteri Papam peccatum committere, causamq; peccãdi præstari. Quia ut mox dicetur, peccat concedendo id absque iusta causa.

Decimum tertium peccare eum, qui priui
21 legio aliquo munitus, e reditibus Ecclesiasticis ad usus prophanos testatur, quã quàm id sit Apostolicũ, & in eo exprimatur ut possit testari ad usus prophanos, si sine iusta causa ei concessum fuerit. Quia illa est dispensatio priuilegiatiua, contra legem naturalem diuinam, contra quam priuilegium concessum sine iusta causa, nemini prodesse potest, saltem quoad forum interius. Glos. adiuncto tex. c. Non est

est de uoto & c. Quando de iureiur. Et hãc existimo esse causam quare ego nullam hucusq; uiderim facultatem, in qua Summus Pontifex expresse concedat alicui, ut de bonis Ecclesiasticis indiuites & usus prophanos, sine paupertatis aut pietatis intuitu, testari possit quamquam uidi aliquas facultates quibus testandi simpliciter & quomodocunq; uoluerit potestatem concedit. Verum ad usus profanos huiusmodi dispēsationes extendendæ non sunt per superius dicta.

Decimum quartum beneficiarium qui fa-
22 cultatem habet testandi semelque testatur non posse iterum testari. Vnde primum testamentū ualebit, non secundum iuxta quorundam insignium uirorū sententiam scilicet Philippi Decii in consil. 512. quē sequitur D. Didacus in c. Cum in officiis de testam. & Tiraquel. in l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. sig. confir. 78. iuxta tamen opinionem eius qui fecit additiones ad consilium prædictum Decii, neutrum ualet. Non quidem primum quia testator non perseuerat in pri-

ma

ma uoluntate. Neque ſecundum quia te ſtandi facultas intelligenda erat de primo teſtamento. Sed nobis hæ opiniones minime placent: Primo quia uidentur ſe magis in rigore fundare uerborum quàm in intentione gratiam & facultatē condentis. Contra cap. Intelligentia de uerb. ſig. ſecundo quia diſpoſitio debet intelligi ſecundum naturam materiæ ſuper qua fit. Arg. l. in contractibus. §. fin. C. de non numer. pecu. l. Si uno. ff. locati. Sed natura teſtandi eſt deambulatoria, atque mutabilis uſque ad mortem. c. Vltima uoluntas 13. q. 2. c. Cum Marthæ de celeb. miſſ. Tertio quoniam in confeſſo eſt, poſſe primum teſtamentum reuocare, alioquin non eſſet tam teſtamentum quam contractus. l. Sicut ab initio C. de actio. & oblig. Dicere uero poſſe reuocare primum, & aliud teſtamentum non facere, uidetur profecto ab intentione tam iuſti & ſancti eccleſiarum principis (quantus eſt Papa) nimis alienum. Quarto quia regula illa l. Boues. §. hoc
23 ſermone. ff. de uerb. ſig. quæ Decium &
alios

alios mouit: uidelicet uerba promittentis, aut concedentis, non comprehẽdere nisi primum actum, intelligẽda est quando dispositio est nimis onerosa, aut odiosa: ut alibi nos quoque diximus (in d. Placuit n. 68. de penit. d. 6.) Paludani opinionem sustentantes, In 4. d. 17. q. 3. corol. 5. uidelicet copiam, uel facultatem alicui datam, ut alteri peccata confiteatur, non extingui per primum actum, ac priuilegium testandi e reditibus ecclesiasticis, ad usus pios, non uidetur nobis tam odiosum aut onerosum: Quando quidem concessum est, ut ecclesiasticis bonis, ad debitum modum utamur. Quinto, quoniam supradicta regula non habet locum, nisi quando supradictus actus est ualidus, & aliquem produxit effectum (Arg. glos. memorabilis in c. Ex tenore de rescript. quæ non tantum agit de contractu inualido, sed etiã de elidibili: ut latius Tiraq. ubi sup. limit. 1. n. 5. ubi probat oportere actum esse ualidum & utilem, ac talem, qui sit sortitus effectum aliquem: sed testamẽtum quo-

usque

usque testator uita decedat, nullum producit effectum & simul ac reuocatur nihil manet. Sexto, dicta regula non habet etiam locum, quando per primum actũ intentioni disponentis minime satisfit. Vt pulchre annotauit Fely. in cap. 2. de Treug. & pac. col. pen. uerb. Fallit quinto. & paulo amplius dilatauit Tiraq. ubi supra limit. 61. Sed constat, eum qui primum testamentum facit, quod post modum reuocat, non satisfecisse intentioni gratiam testandi concedentis, nisi aliud faciat, ut cum testamento decedere uideatur. Septimo, quod dicta regula non habet etiam locum, quando causa & ratio, quibus est concessa facultas, durat post primum actum, secundum Lud. Rom. cons. 504. Fely. ubi sup. falle 4. & Tiraq. limit. 10. quæ in nostro casu durãt. Quandoquidem causa & ratio concessæ gratiæ fuit, ut ille cui facta est decederet contentus, eo quia eius ultima uoluntas impleatur. l. 1. C. de sacrosanct. Octauo, quoniam adhuc regula locum non habet, quando contrarium æquitas

suadet,

suadet, Salic. in l. Dotis prouisio. ff. de iur. dot. Quæ in hoc casu euidens est, attenta concedentis persona, & fine in quē conceditur, & natura actus concessi, & numis quibus constitit. Nono quod dicta regula non habet locum quando per primum actum nihil iuris alicui quæsitum est, Id quod latissime confirmat Tiraq. limit. 23. Et patet quòd per testamētum quousque testator uita functus sit nullum ius cuique queri, c. Cum Marthæ de celeb. miss. & c. Vltima uoluntas 13. q. 2. Et ita credo solitū fieri apud eos, qui huiusmodi facultatem habent. Concludoque, eum qui talem facultatem habet, posse testari & testamentum pariter reuocare dum uiuit.

SVMMARIVM.

Beneficiarius religiosus multo minus quàm clericus secularis testari potest num. 24. Et quibus ex bonis quibusue usibus cum priuilegio testari potest num. 25.

Religiosi qui testandi priuilegium petunt sunt quadruplices nu. 26. Et horum cuiquàm quale dari

concediue

concedi ue possit nu. 27.

Testari an, & quomodo possint commendatarij ordinum militarium num. 28.

Commēdatarij ordinum militarium omnia quæ post professionem acquirunt suæ commendæ & ordini quærunt; Omnia itēm quæ ante professioné &c. num. 29.

DECIMVM sextum beneficiariū, si est religiosus professus multo minus testari posse, quàm clericū sæcularem, de reditibus enim ecclesiasticis eadem ratione, qua clericus testari non potest, de aliis uero bonis quæ secum detulit in monasterium, uel post ingressum quæsiuit per hæreditatem, donationem aut alium quemcunq; modū, multo minus testari potest, quia nō est, neq; potest esse dominus alicuius rei. c. Non dicatis 12. q. 1. & c. Cum ad monasterium de stat. monach. Authen. ingressi. C. de sacros. eccles. Tradimus late in rubr. de stat. monach. Imo uero quicquid, acquirit, acquirit monasterio, uel beneficio. c. Multos. 54. d. Inno. in c. Cum olim 2. de priui. At nemo de rebus alienis testari pót. c.

Filius de teſtam.l.cũ alienam. C.de leg. ad effectum ut dominus teneatur eas dare. Et ſane hoc habet locum, quamuis ſit Abbas uel Prior, uel is factus ſit Epiſcopus aut Archiepiſcopus.ca. 1.18. q.1.cap. Cum olim 2.de priuil.Hi enim neque ad pia opera teſtari poſſunt.Pan.receptus in rub.de teſtam.ſub fin.& Bart.recep.in l.j. C.de ſacroſ.eccleſ.uer.Tertio.q.10.

Addo autem primũ, quòd eſt adeo magna difficultas. An religioſus poteſt cum priuilegio Papæ teſtari, ut nõnulli hoc Summo Pontifici remittant decidendum: ut Peruſ.in rub.de teſtam.col.pen.Alij uero affirmant non poſſe. Quoniam uidetur eis, quòd Papa non poteſt eum abſoluere a uoto ſubſtãtiali paupertatis.Per finẽ. c.Cum ad monaſterium de ſtat.monach. Alij uero opinãtur poſſe propter aliquã magnã cauſam. Hi enim uidentur aſſentiri communi opinioni Innoc. Io.And.& aliorum in d. c. Cum ad monaſterium, quæ habet, Papã poſſe eum a dicto uoto abſoluere ex magna cã in qua opinione tandẽ perſtat Peruſinus.in d.rub.col. pe.

Secundo

Secũdo addo utrosque plurimum errare, exi
24 stimantes esse necessarium euellere a monacho monachatum, & reddere cũ secularem, ut ei priuilegium testandi præstari possit. Quia sat est efficere, ut sicut potest monachatum non relinquendo aliquorum bonorum & eorum redituum liberam habere administrationem, ut de illis per contractus inter uiuos possit disponere, ita etiam habeat liberam facultatem, ut in ultima uoluntate de eisdem bonis disponat. Quam quidem facultatem, tametsi religioso concedere non potest Abbas, neque alius præter Papam: Papa tamen potest ei facile eam concedere, licet eum a uoto paupertatis non absol-
25 uat. Hoc enim non est monachum alicuius rei dominum facere, sed solum efficere eum executorem atque dispensatorem, qualis esse potest religiosus. c. 2. de testam. lib. 6. nisi fuerit ordinis minorum, clem. Exiui. §. Proinde, & §. uerum. de uerbo. signi. quales quotidie fiunt à testatoribus, & illo munere sancte utuntur nec ob
26 id uoto paupertatis contraueniunt. Ter-

tio addo,quòd quantum ad hanc rem attinet quadruplices sunt religiosi,quidam enim sunt beneficiarij,alij sunt simplices religiosi,qui in conuentibus perfectæ cō munitatis resident, & nullam rem secularem habent propriam, separatam neque peculiarem. Alij sunt, qui beneficia quidem non habent, sed neque in perfecta communitate uiuunt, Imo habent cum superiorum licentia certam quantitatem panis, uini, pecuniæ, ac aliarum rerum uictui suo necessariarum, ita ut si quid eis desit, id aliunde quærant, si quid uero superest, sibi & suis necessitatibus obseruent. Alii deniq; sunt cum licentia Summi Pontificis, aliaue sufficienti extra monasteria degentes. Hi quidem eis bonis aluntur, quæ industria sua, labore aut eleemosynis quæritant, quorū nihil reddunt suis monasteriis, neque ab eis quicquam recipiunt. Quarto addo summum pontificem huiusmodi priuilegium primis, hoc est beneficiariis religiosis quotidie concedere solitum. Quoniam nihil incommodi monasterio neque beneficio

 infertur

infertur eo, quòd ipse ea quæ in uita donare potest in morte relinquat. Imo ex hoc sæpe monasterio commodum euenit. Quoniam aliquot non donant in uita, & parcius uiuendo quærunt, quæ iuxta suum priuilegium, in morte relinquant, quod minime fecissent, si id priuilegii a Papa non habuissent. postea uero decedunt intestati, & succedit eis monasterium uel suum beneficium. Quinimo aliquibus militaribus ordinibus, facta est iam facultas generalis, ut commendatarii eorum, è fructibus, & reditibus ecclesiasticis commendarum, licite testari possint dummodo certam quādam summam suo magno magistro, uel commendatario maiori soluant. Quintò addo, quòd secundis hoc est simplicibus reli-
27 giosis qui in perfecta communitate degunt, facultatem hanc testandi Papa minime dare consueuit. Non quia concedendo hanc facultatem uideatur eos bonorum proprietarios facere, sed quia nō habent neque habuerūt unquam in uita, rem aliquam uel in proprietate, uel in ad

ministratione, & non decet ut quis disponat in morte, de his bonis in quibus in uita neque proprietatem, neque possessionem, neque administrationem ullam habuit. Quamuis si aliquis religiosus cũ ingressus est monasterium, uel post ingressum, aliquam hæreditatem uel donationes magnas bonorũ, monasterio quæreret, aut si magna sua industria & labore multa bona lucrifaceret, iustum uideretur ut superior eius (aut certe Papa) facultatem ei faceret, donandi in uita uel relinquendi in morte aliqua, nonnullis cognatis, amicis, aut aliis paupertatis intuitu, uel aliqua missarum sacrificia, aut opera alia pia, in eius memoriam instituendi, ut nonnunquam solet fieri in eorum remunerationem, & ad exortandum alios ut idẽ faciant inspicientes ita suas pias intentiones iuuari. Tertiæ speciei religiosis consueuit Papa huiusmodi facultatem concedere. Quia hoc nihil aliud est quàm administrationem bonorum prorogare, ut quemadmodum habent eam in uita de superiorum licentia

expreſſa uel tacita; ita quoque habeant tempore mortis.

Quartis, eadem quoque ratione, qua tertiis & maiori teſtandi facultatem concedere ſolet: Quia licet bona; quæ utrique habent monaſterii ſunt, quoad proprietaté & poſſesſionem. Authen. Ingresſi. C. de ſacroſ. eccleſ. c.2. de teſtamen. Tamen ea quæ tertii habent, quærunt e bonis eiuſdem monaſterii, cui ſubſunt parcius uiuendo. quarti uero ex aliis bonis atque aliis modis.

Decimum ſeptimum corollarium ſit diffici
28 le defenſu uideri, commendatarios ordinum militarium teſtari poſſe quoquomodo uoluerint, uelut aliqui teſtantur. Videlicet relinquendo bona ſua diuitibus, in uſus prophanos, primo quia ſunt religioſi ut alibi oſtendimus, in rub. de ſtat. monach. Deinde, quia ſi ipſe ſummus Pontifex de ſuis reditibus Eccleſiaſticis teſtari non poteſt, ut ſuperius ead. q. coroll. 11. diximus, ſine aliquo reſpectu paupertatis aut pietatis, multo minus poterunt commendatarii, qui eius innituntur priuilegiis.

giis. Arg. c. Cum in cunctis de elect. Authen. Multo magis. C. de Sacrosſ. Eccleſ. Quo circa dico primo, neque cum priuilegio, neq; ſine eo, poſſe eos teſtari de reditibus ſuarum cõmendarum, ſine intuitu paupertatis aut pietatis. Perdicta in co rol. 13. huius q. Secundo, neque etiã poſſe teſtari eos ſine priuilegio e bonis, quæ habuerunt ante profeſſionem, neque de his, quæ poſt profeſſionem quæſierunt; neque de reditibus eorum, quia ſunt religioſi, & religioſi non teſtantur. c. 2. de teſtamen. & d. Authen. Ingreſſi, & quia nihil habent proprium. Omnia enim quæcunque habent, ſunt commendarum & ordinum eorum. Quoniam omnia ea, quæ habent religioſi ante profesſionem, fiunt propria monaſterii & ordinis, quem profitentur. Authen. Ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ. & c. In præſentia. de Probat. Et quemadmodum quicquid ſeruus acquirit, domino acquirit. §. Item uobis. acquiritur Inſtit. Per quas perſo. & l. Placet. ff. de acquir. hæred. Ita quicquid religioſus quærit poſt profesſionem acquirit monaſte-

rio

rio uel beneficio.c.Cum olim.2.de Priui leg. ubi hoc Innoc.ab omnibus receptus ait.Et consequēter non potest plusquàm seruus testari.Prædict.Authen. Ingressi & c.2.de testam.Tertio dico,eos de supradi ctis bonis testari posse cum priuilegio,dū modo pauperibus,& operibus piis,& nō aliis prophanis usibus relinquant. Sunt enī illa omnia bona Ecclesiastica & è pa trimonio IESV CHRISTI & suo proprio nomine nihil aut dominii aut possesionis in eis habent. Prædict.§. Itē uobis acquiritur, & prædicto c.In præsen tia.& c.Cum olim 2. cum ei annotatis de priuileg.

Decimumoctauum corollarium esto,quòd
29 licet clerici prædicti sæculares posſint instituere maioratus magnos & paruos, & suis bonis patrimonialibus uel quasi, & aliis de quibus disponere possunt, per inde atque de supradictis,&uel diuitibus uel quibuscunque uoluerint relinquere, quemadmodum laici,ut supradictum est in corollariis 1.q.& in hac q.num.1. & in q.1.num.7.& 75,Nullus tamen commen

datarius

Addo tamē his id quod ante multos annos Salmanticæ, cum essem Gymnasta & cathedrarius Academiæ illius dixeram, uidelicet magnopere mirandum, quòd tam illustres tam Christiani & ab omni labe desecati, uiri tāto conatu & auiditate, in hos militares ordines cooptari, assummiq; laborent, cum tamen habeant commodum patrimonium, ad honestum uictum, ob insignem, quem habitus eorum præstant, honorem: uel ob reditus, quos cooptati adipisci sperant. Cum tamen sciant hos ordines profiteri, esse fieri profitentem monachum uel religiosum. ut in rub. de stat. monach. probamus: sequuti Tho. 2. sec. q. 188. ar. 3. Esse quodam opus adeo heroicum & sublime, quod, quia fere martirium est, remissionem a culpa & pæna producit. Thom. 2. sec. q. 189. arg. 3. ad. 3. Esse omnium uoluptatum uenerearum renunciationem, excepta coniugali in aliquibus per dispensationem. Thom. receptus. 2. sec. q. 186. ar. 4. Esse refutationem omnium honorum & bonorum sæcularium fieriq; illorum incapacē. Thom. 2.

sec.

sec. q.186.ar.3. Esse uoluntatem suam omnino abnegare & se alienæ submittere. c. Nullus. cap. Religiosus. de elect. lib. 6. Esse grauiter peccare, si uel honores, uel reditus, in præcipuum scopum & finem appetant. Quandoquidem non solum hoc tā grande opus, uerum & quodlibet cuiusq; uirtutis, cuius finis præcipuus sunt temporalia bona, est peccatum saltem ueniale. Pulchre Adrian in quolib. 10. col. 4. quē retulimus & declarauimus, in repet. c. Inter uerba 11. q. 3. num. 158. Peccatum enim est maiora in minora ordinare. Esse item uelle sibi, res contrarias & proportione carentes: contra l. ubi repugnantia. ff. de Regul. iur. & c. Solitudinē de app. Nēpe per paupertatem sæcularē magnas diuitias sæculares acquirere, & per submissionem mundanam, sublimitatem mūdani honoris quærere. Esse liberam sibi facultatem testandi, atq; contrahendi adimere, animo maiorem per id obtinendi. Esse mille sese implicare scrupulis, qui eis oborientur ex eo, quòd insummunt aliena, perinde ac si essent sua. Esse denique

abuti

abuti quodammodo religionis statu qui est sublimior & perfectior omni alio excepto episcopatus. Thom. 2. sec. q. 184. ar. 7. Et utinam per id non daretur occasio murmurandi Lutheranis, ut dum abusus religionum damnare, eas uero ipsas laudare deberent, damnant has, propter illos impudenter. Adde quòd religiones militares non fuerunt institutæ ad indulgendum genio, neque ad diuitias & honores sæculares, quibus sui professores renunciant, quærẽdos: ut late per Thom. 2. sec. q. 188. ar. 3. ad 4. Institutæ autẽ fuerunt ut fidẽ catholicã armis defenderẽt, quod fieri posse probat idem Thom. 2. sæc. q. 188. ar. 3. uiuentes in castitate, quæ salutẽ & uires auget. est enim omniũ uirtutũ uiror, & smaragdo similis iuxta Ludolphũ in uita Christi. 2. p. c. 12. ut econtrario luxuria tollit uires, iuxta illud Maronis, ut uenus eneruat uires &c. Et utentes abstinentia & sobrietate, quæ ingenia exacuerent stratagematis bellorum intelligendis. Sicut enim cœcitas mentis nascitur ex luxuria, secundum Thom. 2. sæc. q. 154. ar. 5.

ar. 5. & hebetudo mentis ex gula, secundũ eundem 2. sec. q. 148. ar. 5. sic ex castitate, abstinentia & sobrietate, nascuntur claritas, acumen, & serenitas mentis. quia cõtraria operantur contraria. c. Sciendũ 8. q. 1. & l. Et si contra tabulas. ff. de uulga. & pupill. Et habilia efficerent corpora laboribus eorum, & necessitatibus perpetiendis. Beati qui in hunc finem religionum militarium insignia, atque dignitatem obtinere procurant, percupiuntque plus coram Deo & hominibus honorem quærere ob clara gesta, & uitam euangelicam; ad quæ cruces, quas gestant in pectoribus, obligant, quàm ob earum in eis delationem. AMEN.

INDEX COPIOSVS EORVM, QVÆ IN HOC TRACTATV CONTINENTVR.

A.

Benefi-

ei

R 3 Com-

depu-

E.

 tere.

Papa

Religio-

Simo-

Laus Deo.

REGISTRVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R

